

Özgür Düşün

Aylık Gençlik Dergisi Yıl:3 Sayı:21 Nisan 2004

1.500.000 TL

- ◆ Karşılama Töreni İçin Hazırlanalım!
- ◆ Emperyalizmin Kılıcı: NATO
- ◆ Matematiğin Kısa Tarihi
- ◆ Özgürlük Üzerine
- ◆ CEM KARACA(MI?)! - Temel DEMİRER

Merhaba...

28 Mart yerel seçimleri sonuçlandı. Seçimler devrimcilerle - yeterli bir çalışma olmasa da- kitle çalışması açısından azımsanmayacak tecrübe kazandırmıştır. Seçim süreci ve sonuçları ile ilgili daha ayrıntılı değerlendirmeye başyazımızda yer verdiğimizizi söyleyerek bu konuyu geçiyoruz.

Son günlerde İspanya'da ve Ortadoğu'da yaşanan olaylar ABD emperyalizminin Ortadoğu üzerindeki politikalarının, kendini, ilerleyen zamanlarda daha açık bir biçimde göstereceğini kanıtıyor. Ülkemizde toplanacak olan NATO zirvesi de bu paralelde ele alınmalıdır. Yapılacak olan NATO zirvesi ile ülkemiz halkları emperyalizminin Ortadoğu'da gerçekleştireceği kanlı proje içerisine çekilmek isteniyor. Emperyalistlerin ve usaklarının Ortadoğu politikalarına karşı birlikte mücadele etmenin gerekliliği kendini gösteriyor. Yine son günlerde devrimci-ilerici kurumlara yönelik baskılar ve saldırılar toplanacak olan NATO zirvesinden bağımsız ele alınmaz. Tüm bu saldırılar anti-emperyalist NATO karşıtlığını şimdiden en aza indirmenin ve toplumsal muhalefeti sindirmenin çabalarıdır. "Emperyalizmin kılıcı NATO" başlıklı yazımızda NATO'nun işlevini ve emperyalistler için ne kadar önemli bir yerde durduğunu ele aldık.

Dergimiz var olduğundan bu yana bizden ürünlerini eksik etmeyen Temel Demirel hocamız "Cem Karaca (m?)!" adlı inceleme yazısıyla dergi sayfalarımızda yerini aldı.

İlgiyle okuyacağınız köşelerimize bir yerisini ekledik. "Bilimle Düşün." Eleştiri ve katkılarınızı bekliyoruz.

Dünyada ve ülkemizde yaşanan tüm gelişmelere ve olaylara özellikle de NATO zirvesine kayıtsız kalmamak ve emperyalizme karşı hep beraber mücadele için enternasyonal proleteryanın birlik, mücadele ve dayanışma günü alanları doldurmayı bir sorumluluk ve görev olarak ele alalım. Emperyalizme, usaklarına ve terör makinesi NATO'ya karşı 1 Mayıs'ta alanlara!

Bir dahaki sayımızda buluşmak üzere...

Düzeltilme: 20. sayımızda "YDG'nin Tutarsızlığı" başlıklı yazının 1. maddesinde teknik bir hata olmuştur. Ash şöyle diyor: "... Yaşanan gelişmelere ve sonuçlara baktığımızda birçok siyasal gençlik yapılarının yanı sıra YDG'nin de kendini bulduğu ortadadır..."

Tüm okur-yazarlarımızdan ve Demokratik Gençlik Hareketi'nden bu teknik hatadan dolayı özür diliyoruz.

Özgür Düşün Serüveni...	1
Emperyalizme Karşı Birleşelim	2
Demokratik Gençlik Hareketi'nden	
- Karşılama Töreni İçin Hazırlanalım!	4
- Fişleme Olgusunun Yarattığı...	7
CEM KARACA(MI?)!	9
Sokağın Sesi	17
Devrimcileri Nasıl Anmalıyız...	20
Karikatür Yargı(n)dı!	24
Emperyalizmin Kılıcı: NATO	27
Bilimle Düşün: Matematik'in Kısa Tarihi	34
Sosyolojik Düşün	38
Düşündürden İm Değiştiren İm	41
Felsefeyle Düşünmek	43
Mücadele Tarihi'nden (Gramsci)	45
Çağrı	48

ABONE OLALIM - ABONE BULALIM OKUYALIM - OKUTALIM

Yurtiçi Abonelik
6 Aylık: 9.000.000 TL
12 Aylık: 18.000.000 TL

Yurtdışı Abonelik
6 Aylık: 35 Euro
12 Aylık: 70 Euro

Özgür Düşün

E-mail: ozgurduşunkolektifi@hotmail.com

KARDELEN BASIM-YAYIM REKLAM
GÖSTERİ ORGANİZASYON LTD. ŞTİ.
Sahibi ve Yazışmaları Müdürü: Ernel GÜLER
Yanetim Yeri: Millet Cad. Nerisbahar Mah. Fındıkzade
Sarıyapı Apt. No: 57 Kat: 5 Daire: 11 FİNDIKZADE/İST
Tel: (0212) 584 18 04
Faks: (0212) 584 18 05
Dizgi: Kardelen Yayıncılık Baskı: Kayhan

BÜROLAR

ADANA: Kuntakapı Mah. Melikgörmüş Çarşısı 10 Sok. No:21 Tel/Fax: (0322) 352 67 20
ANKARA: Tunca Cad. Camaklı İş Hanı No: 11 Kat:3 Daire: 41 Katlay Tel/Fax: (0312) 430 82 66
İZMİR: 853. Sok. Bilen İşhanı No: 27 Kat: 6/610 Kanak/İzmir Tel-Fax: (0232) 445 86 22
KARTAL: Atakökü Bulvarı Genel Ak. Yuvam Apt. No:14/4 Tel-Fax: (0216) 389 65 63
MERSİN: Zeytinbaşı Cad. Çarşı İş Merkezi No:7 D:09 MERSİN Tel-Fax: (0324) 237 32 79
ATINA: Mavlogiou 5 Eleftheria 106 80 Atina/Türkiye Tel-Fax: (0030) 21 081 45 38
YD TEMSİLCİLİĞİ: Kaiser Wilhelm str. 275 47169 Duisburg/DEUTSCHLAND
Tel/Fax: (00 49) 174 884 16 26 e-mail Adresi: devrimcidemokrasiyurtdisi@hotmail.com

Özgür Düşün Hesap Numarası: Ümrü Sığirci
Yapı Kredi İstanbul Şubesi Şişli Şb. No: 0026582-7 İş Bankası İzmit/Alaazır Şb. No: 10021159324

Özgür Düşün Serüveni Devam Ediyor....

1 Nisan 2002'de başlayan serüvenimiz 3. yılına girdi. Bu geçen zaman sürecinde "Özgür Düşün Kolektifi" olarak pek çok olumsuzluk yaşamamıza rağmen acemi adımlarımız olgunlaştı. Karanlık ve karamsar ortamlara fener tutmayı başardık. Yazar-okur ayırımını ortadan kaldırarak Özgür Düşün'ü tüm halk gençliğinin dergisi haline getirmeye çalıştık.

"Eğer insan beyni doğru kavramlarla donatılmamışsa kendi içinde kuruma-ya başlar" der Selahattin Eyyübi. Özgür Düşün ilk çıktığından beri halk gençliğinin sadece politik sorunlara karşı duruşunu ve perspektifini geliştirmekle kalmadı, "Felsefeyle Düşünmek" ve "Düşündüren İm Değiştiren İm" köşeleriyle de kavramları doğru kullanmasını öğretti. "Mücadele Tarihinden" köşesine dünyada ve coğrafyamızdaki varolmuş insanlığa katkı yap-

mış kişileri taşıyarak halk gençliğinin geleceği kazanabilmesi için geçmişi anlattı. "Sosyolojik Düşün" köşesiyle de egemen sınıfların sürekli bilinç bulanıklığı yarattığı disiplinlerden biri olan sosyolojiye bizim gözlüğümüzden bakarak halk gençliğini bilinçlendirdi. "Başyazı" ve "DGH'den" köşele-

teorik seviyesini güçlendirdi. Özgür Düşün diğer birçok dergiden farklı olarak, görüşlerine tam olarak katılmadığı çeşitli inceleme ve eleştiri yazıları da yayımladı. Bu yöntem sayesinde dergimiz hem kendini arındırdı hem de bu yazılardan bir kısmına cevap vererek okurlarının fikirlerini dönüştürmeyi başardı.

**ÖZGÜR DÜŞÜN
KOLEKTİFİ'NDEN**

riyle okurlarına siyasal perspektif taşımaya çalıştı. "Sokağın Sesi" köşesi gündemde olan konular hakkında halkın nabzını tuttu. "Şiirlik" köşesi önemli şairleri ve onların değerli şiirlerini yayımlayarak tanıttı. Bunun dışında dergimiz çeşitli konularda titizlikle hazırlanan araştırma yazıları yayımlayarak halk gençliğinin

3. yılımızda, başta bizden desteklerini esirgemeyen Kardelen Yayımcılığa, Çiz-Düşün köşemizi hazırlayan değerli karikatüristlerimiz Seyit Saatçi ve Aşkın Ayrancıoğlu'na, yazılarıyla dergimize katkı sunan aydınlarımıza ve son olarak da bizi takip eden ve her seferinde yeniden diriltten okurlarımıza teşekkür ederiz.

İnsanlığın "eşit ve özgür dünya" mücadelesi sürdüğçe, Özgür Düşün serüveni de devam edecektir. 3. yaşımız herkese kutlu olsun. □

EMPERYALİZME KARŞI BİRLEŞELİM!

Demokrasi güçlerinin yer yer canlı pratikler sergiledikleri, olumlu olumsuz birçok deneyim elde ettikleri yerel seçimler beklenenin aksini yaşatmadı. AKP hükümeti 3 Kasım'da yakaladığı ivmeyi sürdürdü ve yerel yönetimlerde etkin hale gelerek konumunu güçlendirdi.

Seçim çalışmaları sırasında hakim sınıf partilerinin giriştikleri oy avcılığında kimi zamanlar halk, kandırılıp şekeri elinden alınan çocuk yerine konuldu, kimi zaman da miting meydanlarında "taşı sıkıp suyundan faydalanabileceği" yönünde azarlandı. Kimi partiler de laiklik üzerine propaganda yarışına girerek taban bulacağını sandı, ama 28 Şubat sürecinin patentini almış olan AKP, devlet üzerine yemin billah ederek halkı inandırmış olmalı -ki öyledir- her kesimden oy kazandı. Ezilenlere ve Kürt halkına bir umut olarak lanse edilen Demokratik Güçbirliği'nin aldığı oy oranının, DEHAP'ın 2002 genel seçiminde aldığı oy oranının altında kalması ve seçime % 76 oranında katılım olması, ezilenlerin bir arayış içerisinde olduğuna işaret eder.

Ve AKP hükümeti için Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı her zamankinden önemli hale geldi. Yerel seçimlerden dolayı seçim sonrasına ertelenen görüşmeler meclisin öncelikli gündemine girdi. Şimdi AKP yerelerde daha

güçlüyken tasarının görüşülecek olması muhalefeti iyice kızdıracığa benziyor. Ancak muhalefetin tasarıya karşı çıkarken kullandığı argümanlar sınıf güçlerinin çıkarlarıyla örtüşmüyor. Emeğin sömürülmesini derinleştirecek olan tasarı karşıtlığı her zamankinden çok emperyalizm ile ilişkilendirilmelidir. Aksi takdirde egemen sınıfların klikleri arasındaki mücadeleye hizmet edecektir.

Kıbrıs'ta Son Tango

Annan Planı'nın 4. versiyonu da tarafları memnun etmiş benzemiyor. NewYork, Lefkoşa derken Zürih'e taşınan müzakere süreci boyunca tarafların sancıları hiç dinmek bilmedi ve bu kendini en yalın ifadesiyle R. Denktaş şahsında hissettirdi. Lefkoşa görüşmeleri boyunca basına verdiği demeçlere sürekli bir serzenişle başlayan Denktaş, nihayetinde Zürih'e gitmeyerek verilebilecek tavizlerin altında imzası olan kişi olmak istemedi. Üstelik zehir zemberek bir ifadeyle: "Bu baskı altında anlaşmayı kabul etmek şerefsizliktir." dedi.

Müzakerelerde uzun süredir elle tutulur bir görüşme gerçekleştirilemedi. Çünkü, tartışmalar; müzakerelerden çıkan sonucun AB temel yasası olması noktasında düğümlendi. Müzakerelere yanaşma konusunda geç kalan Tür-

kiye'nin talepleri, şimdi bu gecikmenin yarattığı teknik zorluklar gerekçe gösterilerek geri çevriliyor. Derogasyon sorununun çözümü ancak AB üyesi 27 ülkenin meclislerinden geçirilmesiyle mümkün. AKP hükümeti ise daha sonra geçersiz sayılacak derogasyonlar için görüşmenin mantaksız olduğunu söylese de, AB ile ilişkilerin zedelenmemesi için müzakerelere zoraki katılıyor.

AB temel yasasının kabulü durumunda Rumların açacağı tazminat davaları etkili olamayacak, aksi halde ise Türkiye onbinlerce Ruma tazminat ödemek zorunda kalacak. Müzakerelerin bu noktada kilitlenmesinin sebebi bu.

Zürih'teki toplantılar tam bir belirsizlik ortamına sahne oldu. Kıbrıs Türk kesiminin yetki sorunundan tutun da, zirvenin dörtlümü yoksa ikili mi olacağına kadar birçok meselede uzun uzadıya tartışmalar yaşandı. Tarafları bir araya getirmede "dörtlülük akşam yemeği" gibi bir formül bulunması, müzakerelerin Kıbrıs sorununu çözmekten ne kadar uzak olduğunu gösterdi.

Tam da böylesi bir ortamda Türkiye cephesinde ordunun konuya ilişkin sessizliği dikkat çekici. AB sürecinin birçok tavizle gerçekleşeceği ve Kıbrıs'ın da bu tavizlerin bir parçası olduğu düşünülürse, halk nezdinde güven yiti-

mine sebep olmak istemeyen ordu Kıbrıs müzakerelerinde daha geride durmak isteyen bir tablo çiziyor. Bürgenstock'ta görüşmeler devam ederken, Kıbrıs sorununun MGK gündemine alınmaması gibi.

AB'li emperyalistlerin Kıbrıs vesilesiyle kısıpaca aldıkları hakim sınıflar zor bir tercih yapmakla karşı karşıya bırakıldı. Ya Kıbrıs'tan daha fazla ödün verilecek ve AB umutları tazelenecek, ya da AB ile ilişkilerin zedelenmesi göze alınarak masadan kalkılacak. Bu anlamıyla iki arada bir derede kalan hakim sınıflar yeni projeler sunma noktasında da tutuk davranınca, müzakerelerden verim alma olanağını ortadan kaldırıyor. Halkların çok fazla merkezde olmadığı, tamamen diplomatik düzeyde yürüten ve kurtlar sofrasına dönüşen müzakerelerin, Kıbrıs'ta çözüm adına ne üretirse üretsin aslında çözümsüzlük olarak vücut bulduğu ortadadır. İsviçre'de yapılan görüşmeler sonunda Kıbrıs Rum Kesimi temsilcisiyle Yunanistan temsilcisi, planı son haliyle onaylamadılar. 24 Nisan'da Kıbrıs'ın her iki kesiminde de yapılacak olan referandum öncesi Rum Kesimi yetkilileri Denktaş'ın plan karşısı çalışmalar yürüteceklerini beyan etmeleri, Kıbrıs sorununda başa döndüğünü göstermektedir.

Kıbrıs'a ilişkin izlenen politikalarından rahatsız olan ve açıklamalarıyla geleneksel Kıbrıs politikasını da aşan İ.Ü. rektörü Kemal Alemdaroğlu'nun tarihe geçecek bir sözle Kıbrıs gündemini kapatıyoruz: "...100 bin daha şehit verir, Kıbrıs'ı da alırız, Yunanistan'ı da."

Halklar Birbirine Kırdırılıyor

Gürcistan'daki gerginlik, üç çocuğun boğularak ölmesiyle baş-

layan Sırp-Arnaut çatışmaları ve Suriye'de bir futbol maçında başlayıp büyüyen Araplarla Kürtler arasındaki çatışmalar... Yaşanan olayların her iki tarafında da halk vardı ve emperyalistler oturdukları yerden halkları nasıl da birbirlerine kırdırdıklarını izlediler. Dahası, yıllardır uyguladıkları kapsamlı politikaların nasıl hayat bulduğunu gördüler. Daha önce de söylemiştik, son yaşanan gelişmelerle birlikte tekrarlıyoruz. Emperyalistler, kendilerini sorgulayan-eleştiren, dahası kendine yönelebilecek toplumsal örgütlenmenin siyasi biçimlerini törpülemek, dağıtmak, hatta oluşmasını engellemek için, kitlelere sınıfsal kimlikleriyle değil; ulusal, etnik, dini vb. kimlikleriyle var olmalarını, dolayısıyla halk güçlerini bölüp kendi içlerinde bir mücadeleye girişmelerini salık vermektedir. Durum böyle olunca emperyalist güçler dünyanın herhangi bir yerinde rahatça hareket ederek, manevra kabiliyetlerini arttırmaktadır. Ancak, yakın dönemde de örneklerine rastladığımız gibi dinsel kimliğe sahip örgütler, bir zamanlar komünizme karşı kullanılmış olsalar da, artık emperyalistlerin karşısına çıkabilmekte, böylece emperyalist işgal ve saldırı politikalarına dayanak yapılabilmektedir. Böyle düşünüldüğünde, sürekli var olan bir kriz ortamının saldırganlık ve işgal politikalarına olanak sağlaması, aslında kontrol dışı gibi görünen güçlerin dolaylı yollardan emperyalistlerin güdümünde olduğunu düşündürüyor. Bu, muhtemelen organik bir ilişkiyle olmuyor ama, en son Madrid'teki saldırıdan sonra ABD'nin Avrupalı emperyalistlere verdiği mesaj ve terörizme karşı yürüttüğü Haçlı seferinde Avrupalı güçleri kendisine yedekleme isteği, söz konusu saldırının ABD'nin politi-

kalarına malzeme yapılmasının emperyalistlerin işine geldiğini gösteriyor. Bir zamanlar yeşil kuşak projesiyle gelişmelerinin önünü açtığı ve finanse ettiği dini örgütlemelerin varlık gerekçesi, ABD'nin "uygar dünya"yı koruma amaçlı projelerine temel teşkil ediyor.

"Uygar dünya tehlike altındayken oturamayız" diyen ABD'li yetkililer anlaşılacak ki, tehlikeyi diri tutmaya daha uzun bir dönem devam edeceğe benziyorlar.

Bugün Ortadoğu'da Sünni-Şii ve Kürt-Arap eksenli çekişmelerin yaratmış olduğu istikrarsız ortamı ABD'nin beceriksizliğine yormak çok gerçekçi olmaz. Bilinçli yaratılan istikrarsızlığın sürekliliğinin, ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi'nin sürekliliği anlamına geldiği düşünüldüğünde yaşanan çatışmaların ve çekişmelerin anlamlandırılması daha kolay olacaktır. İsrail'in Hamas lideri Şeyh Yasin'i öldürmesiyle daha da şiddetlenen İsrail Filistin çatışmasında başından beri, ABD'nin, haksız taraf olan İsrail'den yana taraf olması Ortadoğu'daki istikrarsızlığın mimarlarını göstermektedir.

Birbirine karıştırılmaması gereken şudur: Irak işgalinden örnek vermek gerekirse; direniş grupları eylemlerini işgal güçlerine yönelttiklerinde işgalciler sıkışmakta ve çaresiz kalmaktadır. Bu, işgalcilerin önüne geçmek istedikleri bir durumdur, fakat henüz bir başarı elde edemediler. İkincisi ise halk güçlerinin etnik, dinsel vb. sebeplerle kutuplaşması ve bu kutuplaşmanın zaman zaman çatışmalara sebep olmasıdır. Bu işgalcilerin işine gelen ve sürekli tutmaya çalıştıkları bir noktadır. ABD'nin diri tutmaya çalıştığı istikrarsızlık derken, kastettiğimiz elbetteki ilki değil ikincisidir. □

EMPERYALİSTLER YENİ SALDIRILAR PLANLAMAK İÇİN İSTANBUL'DA TOPLANMAYA HAZIRLANIYOR

KARŞILAMA TÖRENİ İÇİN HAZIRLANALIM!

Demokratik Gençlik Hareketi (DGH), Özgür Düşün'ün Kasım 2003 tarihli 16. sayısında kısa ve orta vadeli temel hedef olarak; "... emperyalizm karşıtı cephenin gençlik içerisindeki ayağının örülmesinin ve emperyalizm karşıtlığının gerçek anlamıyla geniş kitlelerin bilincinde yerini bulmasının sağlanmasının" belirlendiğini duyurmuştu. Aynı yazımızda, uluslararası ve yerel düzeyde sürecin genel analizini yaparak, anti-emperyalizm çerçevesindeki faaliyetlerin neden temel gündemimiz olduğunu/olması gerektiğini ve bu süreçte önemli gördüğümüz kimi temel noktaları irdelemiştik.

Gelinen aşamada daha önce yaptığımız tespitler ve belirlenen hedefler güncelliğini koruduğu gibi, yaşanan gelişmelerle daha acil bir hal almıştır. DGH de yerel birimlerde ve merkezi platformlarında yapılan değerlendirmelerde bu noktaya işaret etmiş ve genel olarak emperyalizm karşıtı çalışmalarını, özel olarak ise NATO karşıtı çalışmalarını tek temel gündem olarak sürdürme kararı vermiştir. Bu yazıda, daha önce yapılan genel tahlilleri tekrar etmemeye özen göstererek, öncelikle geride bıraktığı-

mız 3-4 aylık sürece genel hatlarıyla değindikten sonra, önümüzdeki kısa dönemde yapılacak çalışmalarımızda önemli gördüğümüz kimi noktalara ilişkin bakışımızı ortaya koyacağız.

KISA BİR DEĞERLEN-

DİRME

- ABD ve İngiltere'nin Irak'a dönük emperyalist saldırganlık politikalarına karşı tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemli karşı koyuşlar yaşandı. Tüm eksiklerine ve yetersizliklerine karşın halk içerisinde belli bir hareketlenmenin yaşandığı bu süreç; anti-emperyalist birlikleri ortaya çıkarması bakımından da önemliydi. İstanbul'da, Irak'ta Savaşa Hayır Koordinasyonu ve buna paralel birçok ilde kurulan anti-emperyalist platformlar, demokrasi güçlerinin emperyalizm karşıtı mücadeleyi ortaklaştırma-

sıyla mesafe kat ederek ciddi olanaklar yaratmıştı. Ancak kabul etmek gerekir ki işgal güçlerinin Bağdat'ı da ele geçirmesiyle birlikte, anti-emperyalist cephede ciddi bir moral bozukluğu ve buna paralel düşüş yaşandı. Kimi çevrelerin bu platformlardan çekilerek, ikinci bir platform oluşturmaları da bunu takip eden bir olumsuzluk oldu. Ancak tüm bu gelişmeler yaşanırken gençlik içerisinde, özellikle yüksek öğretim gençliği içerisinde aylar süren platform tartışmaları, ne yazık ki olumsuz sonuçlandı. Farklı birçok siyasal görüşün, platform tartışmaları içerisinde kendini merkeze koyarak, kendi politik yönelimini genele dayatmaya çalışması, bu sürecin öntünü tıkayan en önemli neden olarak ortaya çıktı. Hemen bemen tüm siyasal çevrelerin Irak'ta Savaşa Hayır Koordinasyonu ve benzeri platformlarda bir araya gelerek belli bir hukuk içerisinde yürümeyi ve tüm olumsuzluklara ve dar gurupçu ayrışmalara rağmen ortak mücadelede ısrar etmeleri gerçeğine rağmen üniversitelerdeki dar-gurupçu "az olsun benim olsun" mantığı aşılamadı.

Son 3-4 aylık (1. yarıyıl) dö-

nemde üniversitelerde YÖK Yasa Tasarısı ve soruşturmaların da kendini gündem olarak dayatmasıyla birlikte, nesnel olarak emperyalizm karşıtı çalışmalar ve anti-emperyalist gençlik platformları yaratılması hedefi gündemin alt sıralarına geriledi. Hiç kuşkusuz bu sonucu kaçınılmaz kılan ise yüksek öğretim gençlik hareketinin ve bileşenlerinin zayıflığı ve hatalı yaklaşımlarıdır. Tüm bu hatalı yaklaşımlar ve değerlendirmeler DGH için de geçerli kabul edilmek zorundadır. DGH gerek tartışma platformlarında gerekse yayınlarda, dar-gurupçu küçük burjuvasal anlayışlara karşı çetin bir ideolojik mücadeleye girişmiş ve bunu tutarlı-süreklili bir çizgide sürdürmüş olsa da, alternatifini yaratma ve önderlik etme anlamında yetersiz kalmıştır.

Ancak bu yetersizlik, DGH'nin bir yıllık süre içerisinde başardıklarını gölgelememeli, azmimizi köreltmemelidir. DGH bir yıllık zaman zarfında, politikada yeni bir soluk olacağını ve bir gelenek yaratacağının güçlü sinyallerini vermiş ve birçok yerde bunu örgütlülüğe dönüştürmeye başlamıştır. Yerel birimlerinde örgütlülüğünü sağlamlaştıran ve yeni birimler kuran DGH, buna paralel merkezi duruşunu da önemli ölçüde sağlamlaştırmıştır. Artık ideolojik-politik alternatif duruşumuzu kitlelerle birlikte pratiğe daha güçlü yansıtarak devrimciler içerisinde hakim olan küçük burjuva-sol pratiklerin, gerçek ve güçlü alternatifini yaratmanın koşulları her zamankinden daha fazla mevcuttur.

Önümüzdeki 3-4 aylık süreç DGH'nin hedeflerine yürüyüşünü hızlandırması, halk gençliğinin hareketinin kitlelerle güçlü bağlar kurarak güven tazelenmesi ve ayağa kalkması için önemli olanaklar yaratacaktır. Tabii ki bu olanakların he-

ba edilmemesi için demokrasi güçlerinin doğru, nesnel durumla uyumlu politikalar çerçevesinde harekete geçirilmesi gerekiyor. Bu ise ancak yeni demokrasi güçlerinin, bu sürece etkin bir şekilde müdahale ve önderlik etmesine bağlıdır.

ABD emperyalizmi, Afganistan ve Irak'tan sonra, beklendiği gibi; saldırılarının bununla sınırlı kalmayacağını, amacının tüm Ortadoğu'yu yeniden yapılandırmak ve hegemonyasını pekiştirmek oldu-

Tüm dönemsel faaliyetlerimiz başta örgütlülüğümüzü geliştirmeye, sonrasında ise süreci ileriki aşamada, doğru yöntemlerle anti-emperyalist gençlik cephelerine evriltmeye dönük olmalıdır. Başarısızlıkla sonuçlanan önceki girişimlerden öğrenmesini bilmeli ve tartışmaların aynı sıklıkla yürütülerek tıkanmasına engel olunmalıdır.

ğunu aleni bir biçimde dillendiriyor. Bu kapsamda hazırlanan ve şu anda fiilen yürütülmekte olan "Büyük Ortadoğu Projesi", artık bir "barış" projesi olarak burjuva-federal medya tarafından da sürekli bir biçimde propaganda edilmeye başlandı. Afganistan'da kendi uşak hükümetini kurduktan sonra 'güvenlik' sorununu NATO ve BM'ye devreden ABD, Irak'ta da BM ve NATO'yu aktif görev almaya çağırdı. NATO'nun İstanbul zirvesinde de ele alınacak konularına başında ABD'nin "Büyük Ortadoğu

Projesi" geliyor. ABD, AB içerisinde olduğu gibi NATO'da da hakimiyetini yeni üyelerle pekiştirme politikasını sürdürüyor. Son olarak 7 eski doğu bloku ülkesinin (ki bu ülkelerin tümünde ABD'ci klikler iktidardadır.) şimdiye kadarki en büyük genişlemeyle NATO'ya dahil edilmesi, NATO'yu büyük ölçüde 2. Pentagon haline getirecektir. Yeni üyeler için Beyaz Saray'da düzenlenen törende, Bush'un "Bundan sonra NATO'nun ilk gündeminin uluslararası terör" olacağını tek başına ilan etmesi, birliğin diğer üyelerinin konularını anlatır niteliktedir. Öyle görünüyorki, belli düzeyde çıkar çatışması yaşasalar da Avrupalı emperyalist güçler de ABD'ye yedeklenerek sürecin dışında kalmama çabasında olacaklar.

T.C Başbakanı R. T. Erdoğan da büyük bir heyecanla "Türkiye'nin bu projenin edilgen değil, aktif bir parçası" olacağını duyurarak, ABD'li efendilerinden bir yıldızlı pekiyi daha almayı hak etti.

Kuzey Irak'tan sonra hedef olarak ilan edilen İran'daki gerginlik ve Suriye'de yaşanan çatışmalar, aylar öncesinden ABD senatosunun Bush'a Suriye'ye ambargo uygulama yetkisi vermesi ve son olarak Hamas lideri Şeyh Yasin Ramazan'ın İsrail tarafından katledilmesi, bölgedeki politik atmosferi geren, mevcut iktidarların istikrar-sızlaşmasına yol açabilecek bir atmosfer yaratmakta. Bölgede yaşanan tüm gelişmeleri doğrudan ABD parmağıyla açıklamaya çalışmak bugün için tez canlı bir davranış olabilir ve komplo teorisi olarak yorumlanabilir. Ancak tüm bunların ABD emperyalizminin bölgeye dönük politikalarına uygun bir zemin yarattığını/yaratacağını da görmemezlik edemeyiz. Öyle ya; bir yerde etnik çatışmalar, insan hakları ihlalleri, kanlı dikta-

törler varsa, en beklenen gelişme ABD'nin oraya "barış ve demokrasi" götürmesidir.

Tüm bunlar Ortadoğu halklarının ve özeldir biz halk gençliğinin önemli bir sınavla karşı karşıya kalacağını gösteriyor. Ve biliyoruz ki; bu sürecin (bu süreç yıllarca sürebilir) nereye evrileceği, halk gençliği ve genel olarak Ortadoğu halkları açısından kazanımlar mı kayıplar mı yaratacağı kendi alanımızda bizlere ve vereceğimiz mücadeleye bağlı. Bizler bulunduğumuz tüm alanlarda Demokratik Haklar Platformu

rısı ve YÖK ile birlikte rektörlerin hükümete dönük olası muhalefet hareketi doğru ele alınmalı, üniversitelerin suni YÖK-AKP çatışmasına eklenmesini engellenmelidir. Bizim bu süreçte yoğunlaşacağımız konu, YÖK'ün de AKP'nin de emperyalizmin hizmetinde olduğu tüm tasarıların emperyalizmin ihtiyaçlarını karşılamaya dönük olduğunu anlatmak olmalıdır.

- NATO karşıtlığı temelindeki anti-emperyalist kampanya süreci boyunca "bağımsızlık" vurgusu esas alınmalı ve tüm çalışmalarını

men hala, kitlelerden kitlelere siyasetini uygulamakta yetersiz kalıyoruz. Örneğin merkezi veya yerel olarak belirlenen bir politika ilk elden diğer siyasi çevrelerle tartışılarak, bu politikanın geleceği haftalar süren bu tartışmalara kilitlenebiliyor. Halbuki belirlenen kitleye yönelik her politika öncelikle çeşitli araçlarla kitleye taşınmalı, varsa eksik ve zaaflı yanları tamamlandıktan sonra diğer çevrelere ortak çalışma biçiminde önerilmelidir. Bu durumda hem görüşlerimizi kabul ettirme, ikna etme şansımız artacak

Önemli bir diğer konu ise; siyasi iktidarın, bu süreçte gelişebilecek kitlesel tepkilerin önünü kesmek için her türlü politikayı uygulayabileceğini bilmek ve bu politikalara karşı uyanık ve hazırlıklı olmaktır. Bu politikaların bir biçimi şüphesiz ki fiili baskı ve saldırılar olarak ortaya çıkacak. Ancak bundan daha önemli olan ise dolaylı engelleme çabaları olacaktır.

(DHP) ile tam bir uyum ve koordinasyon içerisinde sürece ve özellikle NATO zirvesine yönelik faaliyetlerimizi vakit kaybetmeden hızlandırmalı ve daha hareketli ve zorlu geçecek mücadelelere tüm hazırlıklarımızı tamamlayarak girmeliyiz.

GÖZDEN KAÇIRILMAMASI GEREKEN TEMEL NOKTALAR

-Yazımızın başında da belirttiğimiz gibi temel görevimiz NATO zirvesi özelinde emperyalizm karşıtı çalışmalardır. Yerel ve genel akademik-ekonomik gündemlerin temel gündemlerimizin önüne geçmesine izin verilmemeli, gerektiğinde alt gündemler olarak ve emperyalizm ile bağ kurularak ele alınmalı ve temel çalışmamızı güçlendirecek tarzda kurgulanmalıdır.

Bu bağlamda, önümüzdeki günlerde kamuoyunda daha fazla yer bulması olası olan YÖK Yasa Tasa-

mızda öne çıkarılmalıdır. Emperyalizm ve yerli uşak iktidar yapısı temelinde, bağımsızlık hakkımızın zor yoluyla elimizden alınması ve yarı-sömürgecilik gerçeği anlatılmalı ve Yeni Demokratik Cumhuriyet talep olarak öne çıkarılmalıdır.

- Tüm dönemseller faaliyetlerimiz başta örgütlülüğümüzü geliştirmeye, sonrasında ise süreci ileriki aşamada, doğru yöntemlerle anti-emperyalist gençlik cephelemine evrilmeye dönük olmalıdır. Başarısızlıkla sonuçlanan önceki girişimlerden öğrenmesini bilmeli ve tartışmaların aynı sıklıkla yürütülerek tıkanmamasına engel olunmalıdır. Bunun için platformlarda yürüteceğimiz ideolojik mücadeleyi kitlelere taşınmalı ve hatalı anlayışları kitleler içerisinde de teşhir etmekten kaçınmamalıyız.

- Özel olarak bu süreçte ve genel olarak da hedeflerimize ulaşmamızın koşullarından biri de kitle çizgimizin uygulanmasıdır. Tüm eğitim çalışmalarına ve iç tartışmalara rağ-

hem de olumsuz bir durumda kendi başımıza harekete geçirebileceğimiz bir kitle dinamiği yaratılmış olabilecektir. Diğer güçlerle ortak hareket etme noktasında gösterilen iyi niyet ve çabanın bizi atılığa sürüklememesi ve bu çabanın sonuç vermesi bu tarza bağlıdır.

- Bu süreçte faaliyeti NATO'nun ve genel olarak emperyalizmin kaba bir teşhiriyle sınırlamamak, bu kampanya dönemini başta kendimiz ve yakın çevremiz olmak üzere aynı zamanda bir eğitim aracı olarak da değerlendirebilmek önemli. Bu paralelde, aktivistlerimizin ve yakın çevremizin katıldığı eğitim çalışmaları, araştırma grupları organize edilebilir. Bu yolla emperyalizm ve NATO gerçekliğini (ekonomik-politik ve askeri alanda) sade ve anlaşılır bir dille; canlı-güncel örneklerle kitlelere sunabileceğimiz araçlar-materyaller yaratılıp, sürekli hale getirilebilir. Bu şekilde merkezi materyaller-

man olması, güçlü olması ve getirildiğimiz iktidarın halka düş- Fişmeler, süreklî gündeme

getirildiği yeni olanaklar sundu. Fişmeler, süreklî gündeme getirdiğimiz iktidarın halka düş- man olması, güçlü olması ve

iki olayın ard arda gelmesiyle kanlı aleyhine dava açtı. han bunn üzerine işleri Ba- üyesi" olduğu yazıyordu. Kara- han'ın "THKP-C Dev-Sol, örgüt ler" başlıklı bölümünde, Kara- istedi. Gelen kayıtlar "Düşünce- lüğünden nüfus kayıt örnekleri vas/Divriği ilçesi Nüfus Müdü- rü"ndeki nüfus temsilciliği aracı- le 18 Mart'ta Ankara Adliye- genç, evlilik hazırlıkları nedeny- rildi. Mahmut Karahan adı bir ter lektar işleme olgusuna gev- dikal gazetesinin manşetyle göz- edilmeye çalışıldı. Ardından Ra- ama beklediğimiz gibi basır alın geldi. Medyada bir süre tartışıldı, sını "arz eden" yazıyla gündeme ların izlemeye alınarak, işleme- çok değişik kesimlerden yurttaş- kaymakamlıklara gönderdiği ve Zıralı Tuğay Komutanlığı'nın Fişmeler, İstanbul İkinci rak karşımıza çıkmıştır.

iyi kullanılabilecek bir araç ola- leme olayı da tepki doğuracak ve n ise tepkilerini doğurur. İşte iş- rin pek dikkatini çekmez. Bazıla- olojik ve kültürel araçlar- kitile- araçların bazılarını -özellikle ide- farklı araçlara bağyorlar. Bu izleyerek yok etmek için çok uyumak ve öne çıkan unsurların likur; hoşnutsuz çoğunluğu dan meşrudur. Somutlucular azın- işleme yapımları kendi ağılların- mının gizli kayıtlar tutmaları ve iktidar aracı olan devletlerin tü- sağıncı deşirler. Somutlucuları bu durum, bizim için kesinlikle

tefrik onlar, burjuva demokratik üyesi ülkeler de tutmaktadır. Us- hepsi sanaldır. Aynı kayıtları AB mektedir. Ama bu söylemlerin " ve "AB normları" ihlal edil- na uymamaktadır. "İnsan hakları- edilmiştir. Reçim kendi yasadarı- tutma gibi uygulamalar suç ilan cut yasalarda işleme, gizli kayıt rak dava açabilmeler. Zaten mev- rumla yüzleşenler, bireysel ola- tur. Ancak Karahan gibi bu du- elde edilebilecek bir "hak" yok- nişler. Yoksa bu durumla ilgili natirini öne sürme olanığımızı ge-

uygulamanın mağduru olan in- sanlarla işleme geçmek, edin- digimiz bilgileri insanlara sun- mak ve bunun üzerinden siste- min teşhirini yaparak "halk ikti- dari" alternatifini gündeme taşı- mak önümüzde duran görevler- dir. Yoğun gündemimizde geri- planda kalırsa da, güncümüz gerçe- vesinde, önümüzde çıkan bu tip olanakları bir arif ve/veya bildi- riyle ve hatıra bir arkadaş sohb- e- tinde bahsini açmağımızda bile olsa değercendirmeyiz. □

Fişmeler, süreklî gündeme getirdiğimiz ikti- darin halka düşman olması, güçlü olmaları ve halktan korkması gerçeklerini kanıtlamak için yeni bir dayanak oluşturdu. "Halktan korkan ve halka düşman bir iktidar değil, halk iktidarı is- tiyoruz!" sloganını öne çıkarmanın tam vaktidir. Bu, işin teşhir ve alternatif sunma boyutudur.

boyutudur.

Birçok fişmeler doğaldır ve rejim açısından meşrudur. Fişle- meletin halk açısından meşru ol- maması, tepki doğurması ancak rejimi teşhir etme ve onun alter-

olanaklıysa M. Karahan gibi bu tüm haber ve bilgileri toplamak, Özetle; Fişmeler ile ilgili

bir kampanyaya desek sunma- gerçekleştirmesi durumunda, bu tip sızıklar. Ancak bu düşük olasılığın panaya yürütmesi, gündemin yo- lerinin fişmelere karşı bir kam- Çeşitli demokratik kitle örgüt- den kitlelere anlatabilir.

devrimlerini çok önceden ta- mamlamış olmanın deneyimiyle çok daha sistematik ve derinlikli kayıtlar tutmaktadır ve bu kayı- ları ülkemizin acemi iktidar sa- hipleri gibi şapşalca açığa çıkart- mamaktadır. Öne çıkarılan de- mokrasi, insan hakları ve AB normları gibi kavramların gerçek- dişliği da son yaşananlar üzerin-

Bu, işin teşhir ve alternatif sunma- ni öne çıkarmanın tam vaktidir. halk iktidarı istiyoruz!" slogan- halka düşman bir iktidar değil, halktan korkan ve nlanmak için yeni bir dayanak halktan korkması gerçeklerini ka-

CEM KARACA(MI?)!

TEMEL DEMİNER

*"Ben kimseye bir şey öğretemem, yalnızca düşüncelerimi sağlayabilirim."*¹

Bir zamanlar, "Asiydi, öfkeliydi..."²

"Aldırma be kalender!" demişti...

"Türk rock müziğinin en önemli sesi, yorumcusu" ydu...³ Ya da Bülent Ortaçgil'in deyişiyle, "Döneminin 'protest rock' kılıklı baş kaldırıç yönelimlerinden biriydi. Zamana damgasını vurmuştu..."

"Hayat bir film gibi. Son yazar ve biter"⁴ derdi...

O'nun hakkında Engin Yörüköçlü, "O her kesimin sanatçısıydı," dese de; bu mümkün değildi...

Vedat Sakman, "Cem Karaca sahnelerin aslında bir Che Guevara'sıydı özellikle o kitleleri peşinde sürüklediği dönemlerde. O dönemlerde öyle bir haykırdı ki insanlara, kitleler onun peşinden koştu. Aslında ondan sokakların da Che'si olması beklendi," dese de; bu olamamıştı...

Ünel Büyükgönenç'in, "Cem her zaman erken öten horoz olmuştu. Bu nedenle de başına çok şey gelmişti,"⁵ demesine gelince galiba- bu doğrudu...

Özetle Onun, "Hayatının, memleketin entelektüel tarihinin karanlık bir yansıması olarak okunabilmesi de, ironinin farklı bir cephesi herhalde. 59 yaşında ölen Cem Karaca, sadece şarkılarıyla

"Askere gidip de Anadolu'yu görünce, kırsaldaki hayatın hiç de dergilerde anlatıldığı gibi nefis köy manzaralarından ibaret olmadığını gördüm. Kerpiç evleri; şalvarlı, poturlu insanları; kız kaçırmaları, yoksulluğu, kan davalarını görünce bakış açım değişti. Kültürlerle beraber, değişler ve Doğu-Güneydoğu kökenli müziğe eğildim."

değil, hayatındaki savrulmalarla dağ tam bir Cumhuriyet çocuğu prototipiydi aslında..."⁷

Ve nihayet bir gün, "Devrim

marşlarıyla girdiği hayatımızdan, tekbir sesleriyle çıktı..."⁸

HAYAT HİKÂYESİ

*"Zamanın silmediği hiç bir anı, ölümün sona erdirmediği hiç bir acı yoktur."*⁹

Kendisini "Müslümanım, anemden gelen sanat aşkı ve bir miktar Ermenilik,¹⁰ babamdan gelen bir miktar Azerilikle bir harita cümbüşü çiziyorum. Netice itibarıyla, Türkiyeliyim" diye tanımlayan Cem Karaca, İrna Felkyan (Toto Karaca) ile Azeri Türk'ü Mehmet İbrahim Karaca'nın çocuğu olarak 1945'te dünyaya geldi.¹¹

"Tiyatro kulislerinde ve Bakırköy'de büyüyor Cem Karaca. 6-7 Eylül olayları anlarına bir karabaşan olarak yerleşiyor... İki- üç ev aşağılarında oturan emekli Albay Emrullah Sümer, resmi gıysilerini ve kılıcını kuşanıp Bakırköy'deki bir avuç Rum ve Ermeninin evlerinin yağmalanmasını engelliyor Robert Kolej'de müziğe merak saılıyor. Babasının düşü hariciyecisi olması oysa. Oğlunun Bakırköy'de

bir alle kulübünde sahneye çıktığını öğrenince önce adam tutup yuhlatıyor, sonra da birisini sahneye yollatıp "bırak yavrum bu işleri, al şu 50 lirayı, bir Adana'ya söyle de oynayalım" dedirtiyor. Karaca vazgeçmiyor, arkasında annesinin desteği Elvis Presley şarkıları söylemeyi sürdürüyor."12

Müziğe 14 yaşında başladı. İlk dönemlerde "Jaguarlar, Dinamitler" gibi gruplarla amatör çalışmalar yaptı. Rock şarkılarıyla yarışmalara katıldı.

Daha sonra askerliğini Antakya'da yaparken, "Askere gidip de Anadolu'yu görünce, kırsaldaki hayatın hiç de dergilerde anlatıldığı gibi nefis köy manzaralarından ibaret olmadığını gördüm. Kerpiç evleri; şalvarlı, poturlu insanları; kız kaçırmaları, yoksulluğu, kan davalarını görünce bakış açım değişti. Kültürlerle beraber, değişler ve Doğu-Güneydoğu kökenli müziğe eğildim. O güne kadar Türkçe şarkı hiç söylememiştim. Fransızca bile söylerdim kulaktan dolma. Ama Türkçe yoktu. Fakat beni anlatan enstrümanın adı bağlama, beni anlatan şarkının, öykünün dili Türkçeydi. Daha sonra tarzımı genişlettim. Daha Doğu-Güneydoğu'yla kısıtlı kalmayıp Anadolu'nun her yanından türkülere eğildim," diyen Cem Karaca, İstanbul'a türkülerle döndü. Özleminin yoğun olduğu bir dönemde, bir askerinin çaldığı sazın duyula-

rını kuşatıverdiğini, başka hiçbir müziğin bu etkiyi yapamayacağını hissetti.

Profesyonel müzik yaşamına 1967'de "Apaşlar Grubu"nun solistliğini üstlenerek başladı. Daha sonra da bu grupla Hürriyet Gazetesi'nin düzenlediği "Altın Mikrofon Yarışması"nda "Emrah" parçasıyla dereceye girerek adını duyurdu.

"Sanat formasyonunun şekillenmesinde önemli isimler yardımcı oldu Cem Karaca'ya. İlham

formlarıyla buluşturuluyordu.

Seslendirdiği şarkılarda Anadolu ezgilerinin pop-rock ile bulunduğu farklı bir yorum ortaya koydu. Karaca, şarkı sözlerinde de toplumsal gerçekler ile yaşananlara yer verdi.

12 Mart darbesi yapıldığında Almanya'da olan Karaca bir süre bekledi, hakkında bir işlem yapılmadığını görünce Türkiye'ye döndü ve müziğini kaldığı yerden sürdürdü. Niksar'ın Fidanları, Acı

Doktor, - Kara

Yılan, Lümine bu dönemin şarkılarıyla hem 12 Mart'ın yaralarını sarıyor, hem sonraki kuşağı şekillendiriyordu. Konserlerinde giderek daha fazla slogan atılıyor, toplantılara, mitinglere destek oluyor, 1 Mayıs 1977'yi Taksim'de kar-

Gencer'den şarkı söyleme tekniğini, annesinden sahne adabını, Ruhi Su'dan da halk müziğimizin nasıl farklı yorumlanabileceğini öğrenmişti."13

İlk gençliğinde CHP'de politika yapan Karaca politikleşti. Bu grup içinde tartışmalara yol açınca, ayrılma kararı aldı. Ardından Cem Karaca ve Seyhan Karabay, Erol Büyükgönenc, Cengiz Türksöy ve Muhabbet Kocar'dan oluşan Kardeşler kuruldu. Dadaloğlu'nu, Emmeoğlu'nu, Kendim Ettim Kendim Buldum'u, Oy Leyli'yi, Unut Beni'yi yorumladı. Enstrümanlar da zenginleşiyor ve folklorik motifler, pop ile rock

şılıyordu.

Kardeşler da dağılınca, Moğollar ve Dervişan'la Tamirci Çırağı'nı, Kavga'yı, Parka'yı, Beni Siz Delirtiniz'i yapıyordu... Dönemin bütün müzik listelerinde bir Cem Karaca şarkısı mutlaka yerini alıyor, ödüller Karaca'ya veriliyordu. Ne kendisi o dünyaya ait olsa, ne de o dünya kendisini bünyesine tümüyle alsa da, gazinolarda da sahneye çıkmaktaydı. Lalezar'da Mahzuni Şerif'in Acı Doktor şarkısını söylerken, yurttan pırtık sahne ceketini seyirciye fırlatıyordu... Yedi buçuk derece miyop gözleriyle ceketin hangi masaya düştüğünü görmemiş, ama

sahnedeki indiginde, patronu (Egemen Bostancı) kendisine çıkıştı, çünkü ceket Sağlık Bakanı'nın masasına düşmüştü... Milliyetçi Cephe döneminde bir başka gazinoda Tamirci Çırağı kostümüyle sahneye çıkınca, dönemin Adalet Partisi İstanbul İl Başkanı'nun emriyle kovuluyor, o ve grup kovulmayı kutluyordu! 14

Sanatçının "Tamirci Çırağı" ve "1 Mayıs" adlı yapıtları bu dönemde ortaya çıktı. Karaca, daha sonra "Edirdahan Grubu"nu kurdu. Bu grupla "Safınaz" adlı albümünü yapan Karaca, 1979'da yoğun baskılar sonucu Almanya'ya gitmek zorunda kaldı. Burada ülkenin önemli orkestralarıyla çalışmalarını sürdürdü ve yeni bestelet yaptı.

ve bazı şarkılar nedeniyle, hakkında uzun süre "döneklilik" üzerine tartışmalar yapıldı. Cem Karaca, daha sonra "Merhaba Gençler ve Her Zaman Genç Kalanlar", "Töre", "Yiyin Efendiler", "Nerde Kalmıştık" ve "Bindik Bir Alamete" isimli albümleri yaptı. Bazı albümlerini Cahit Berkay ve Uğur Dikmen'le birlikte yapan Cem Karaca, son albümünde ise Moğollar ve Kurtalan Express üyeleriyle çalıştı...

Nâzım Hikmet için, "Orda bir mezar var uzakta/ O mezarda bir can yatar/ Hasretten kefen bürünmüş/ Mısralardan bir can yatar./ Orda bir mezar var uzakta/ Gözleri maviymiş derlet/ Kalem kamına banmış/ Öyle yazmış bir can yatar./ Ah olaydık olaydık/ Dalli bu-

yabancılaştırmanın aşılması yönünde rota çizen kuşağın önemli bir adıydı Cem Karaca. Batı'ya bakmak yerine, kendi değerlerimize yüzümüzü dönerek, oradan aldıklarımızla nasıl bir sentez oluşturabiliriz simgesi idi. Rock'n roll'a adımını attığı müzik dünyasında, sürekli bir arayışın, yeniliğin sesi olmayı öncelemişti. (...) Önümüzde açılan yeni dünya'nın en ayrık-sı, asi duruşlusuydu bizim için," 19 diye betimlediği Cem Karaca, kim nasıl ve hangi motiflerle sunmaya kalkırsa kalksın, bir dönemin, devrimci mücadelenin yükselerek yığınlara mal olup, toplumsal bir güce dönüştüğü genel bir başkadırı döneminin ürünüdür...

"70'li yıllar, Türkiye'de sol si-

ALBÜMLERİ

Apaşlar (1967): Niksar, Zeyno, Hikaye, Emrah, Resimdeki Gözyaşları, Kendim Ettim Kendim Buldum.

İngilizce: İstanbul, Why, Tears, No...

Long Play: Beyaz Atlı, Nem Kaldı, Kardeşler, Yoksulluk Kader Olamaz.

Kardeşler (1969): Acı Doktor, Kara Yılan, Lümüne.

Moğollar (1973): Namus Belası, Obur Dünya, Parka.

Dervişan (1974): Tamirci Çırağı, Neredesin, Mutlaka Yavrum, Beni Siz Delirttiniz.

Edirdahan (1978): Safınaz, Şeyh Bedrettin Destanı.

1980'den sonra: Töre, Merhaba Gençler ve Her Zaman Genç Kalanlar, Yiyin Efendiler, Nerde Kalmıştık ve Bindik Bir Alamete.

12 Eylül darbecileri Almanya'da katıldığı 1 Mayıs'ı gerekçe göstererek önce "Yurda Dön" çağrısında bulunuyor, sonra da vatandaşlıktan çıkarıyorlardı. Sürgeunler arasına katılıyor, bu nedenle de babasının cenazesine katılamıyordu...

1985 yılında Münih'te Dört Mevsim Oteli'nde dönemin başbakanı Turgut Özal'la buluştu. Özal'ın girişimleri sonucu 8 yılın ardından 1987'de Türkiye'ye döndü. Havalimanında tutuklanacağını sanıyordu ancak tutuklama kararı kaldırılmıştı.

Dönüşünde yaptığı açıklamalar

daklı olaydık/ Başucunda istediğin/ O ağaç biz olaydık, "15 diyen şiirleri kaleme alabilen Cem Karaca, 16 Anadolu toprağında döneminin Beatles'ı kadar etkili olmuşken, 17 böyle bir "son"a nasıl ulaş(ıl)mıştı?

**KİMDİ, NE YAPTI,
NE DEDİ, NİYE?**

*"[yi ihtiyarlamak için
yiğit olmak gerekir]" 18*

Feridun Andaç'ın, "Müzikteki

yasal hareketlerin oldukça etkin olduğu yıllardı. Endüstriyel işçi sınıfının içindeki örgütlülük, sendikal mücadelede varılan yüksek düzey, öğrenci hareketleri ve özellikle öğretmenler arasındaki yaygın etki, parlamentoda temsil edilmese bile, toplum içinde hissedilir düzeyde toplumcu bir duyarlılık yaratıyordu. Bu etki, kaçınılmaz olarak aydınların ve sanatçıların etkinliklerine de yansdı. Dönemin kültür-sanat ürünleri için karakteristik özellik, bu etkinin izlerinin taşınmasıydı. Filmler, edebiyat ürünleri ve müzik...

Cem Karaca'nın şarkıları da, benzer bir ortamdan söz edilebilecek olan 60'ların sonundan başlayarak, 80'lere kadar böyle bir atmosferde oluştu.

Sonra 12 Eylül darbesi gerçekleşti ve darbe, zaten temel amacı olan, serbest piyasa ekonomisinin uygulanabileceği ve dünya kapitalizmine tam entegrasyonun sağlanabileceği bir ortam yaratmak kapsamında, bu sancılı geçişe pürüz oluşturacak muhalefet unsurlarının üstüne yürüdü. Toplumun siyasal dengeleri bozuldu ve her türden 'sol' parti ve akım büyük ve merkezi bir devlet terörüyle karşılaştı.

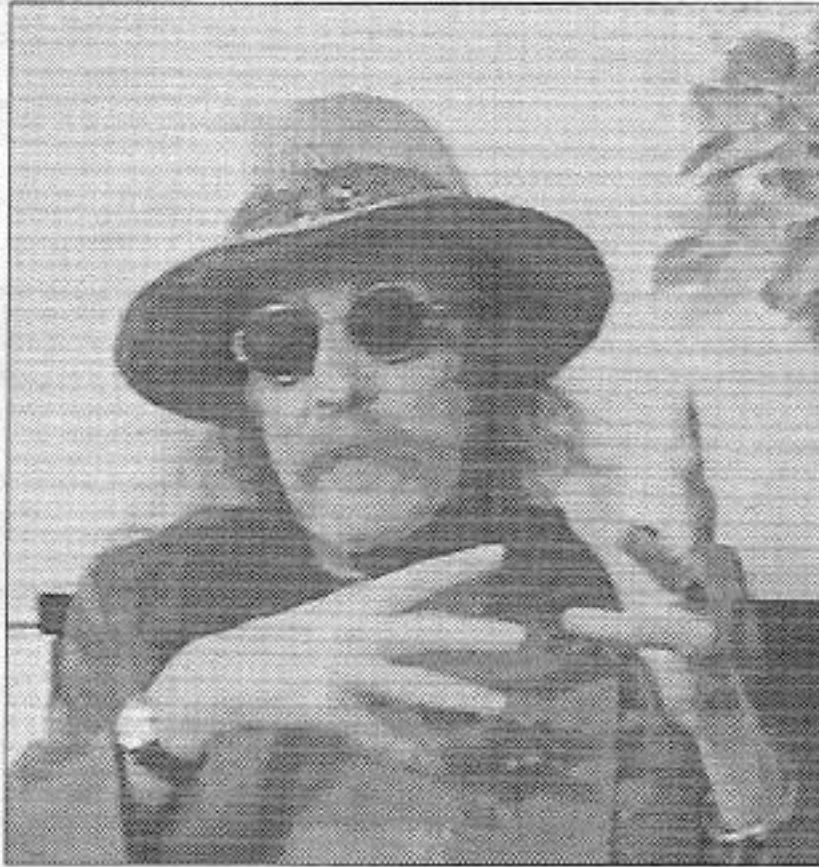
83'teki sözde demokrasiye geçiş, bu geniş ve şiddetli tasfiye sürecinin arkasından gerçekleşti ve ekonomik değişimin gerçekleştirilebilmesi için zorunlu ön koşul olarak kabul edilen apolitizasyon önemli oranda başarılıydü. 70'lerin politik atmosferinde belirlenmiş kültür-sanat etkinlikleri de bu 'yeni' ortamı ayak uydurdu.

Toplumdan ve onun sorunlarından uzak, piyasanın yönlendirmesindeki kültür endüstrisi hızla zayıflayan bir niteliğe rağmen nicelik olarak, biçimsizce de olsa büyüdü. Her iki dönemi de yaşayan sanatçılar, bu bakımdan ayrımsızca dayatılan bir tercih noktasından geçmek zorunda kaldılar. Cem Karaca bunlardan biriy-

di..."20

Yeri geldi soruyla yanıtlayalım: "Türkiye'nin son kırk yılının -solun yükselişinden darbeye, liberalizmden dinciliğe, faşizme giden yolun- bütün izlerini bulmak mümkün değil mi Cem Karaca da?"21

Evet; "Cem Karaca müziğiyle düzene isyan etti"22 Bu doğru; ardından da isyan ettiğine teslim olması gibi...

"Gazetelerin hem sağ, hem de eski solcu yazarların nitelmesiyle, Cem Karaca yitik kuşağın önemli temsilcilerinden biriydi.

Yitik kuşak teması 12 Eylül sonrası sanat ve edebiyatın yanık ve derbeder türküsüydü!

Genel bir umutsuzluk, 'hayal kırıklıklarından ibaret bir dünya', 'kaybolmuş yıllar', 'hiç uğruna hapislere düşmüş insanlar', 'aldatılmış gençler' yitik kuşak temasının

ana motifleriydi.

Cem Karaca'yı 'yaşamın, solcuların ve solculuğunun' gadrine uğramış biri olarak sunanlar, her şeyden söz ettiler, eski şarkılarının sözlerini yazdılar da, o şarkıların neyi yansıttığı noktasına dokunmaktan ısrarla kaçtılar.

'Parka', 'Tamirci Çırağı' şarkıları en önemli rock parçalarından birisiydi hepsi o kadar!

Peki neden sonradan Cem Karaca, öylesine kalıcı ve güzel 'rock' parçası yapamamıştı?"23 Bu soru(n), yanıt ister...

"Tamirci Çırağı, Parka, Ceviz Ağacı, Namus Belası... ve diğerleri, 'Bir döneme damgasını vuran şarkılar!' Gerçekten bir döneme şarkılar mı damgasını vurmuştu? Yoksa şarkılara damgasını vuran o dönem miydi?"24 Sonra - Cem Karaca konusunda- bunun da yanıtlanması gerekiyor...

Çok sonraları; "Artık siyah ya da beyaz olmayacağını, gri olacağını ve iki ucu birleştireceğini açıklamıştı. Bazen 'eski solcu'lüğünü hatırlayarak sivri çıkışlar yaptı, bazen fazlasıyla din vurgulu mesajlar veren,"25 Cem Karaca son yıllar(n)da verdiği söyleşilerde şunları da diyebilmişti...

"Anadolu rock kavramının önünü kesmeye kalkanlar, Damat Ferit Paşa zihniyeti taşıyan insan-

lardır. Ama Damat Ferit Paşa, nasıl ki M. Kemal'in önünü kesemediyse, Anadolu rock'ın önünü de hiçbir güç kesemez. Rock'ın duruşu isyandır. Marksist Leninist olmayan asi bir duruşu vardır. Aynen Mustafa Kemal'de olduğu gibi. Ama bağımsızlıktan, özgürlükten yanadır..."26

"Değişmeyen tek şey değişimin kendisidir. Evinizdeki buzdolabını bile eskিয়েce değiştirirken evrilen koşullar doğrultusunda beyninizi değiştirmemeniz mümkün mü? Dönekliğe gelince, 27 ben bunu 'Oha Be' adlı şarkımda yanıtladım zannediyorum..."

Solcunun hızlısı yavaşı olmaz. Olsa olsa akıllısı olur. Ateizme gelince, ben hiçbir zaman, hiçbir yerde yaradancı inkâr etmedim.

*"Kendimizi yaptığımız işlerle tanırız."*29

Laftı; ağzımızın içinde -eveleyip geveleyerek- yutkunmadan söylemek zorundayız: O bir dönekti... "Önce hava döndü, sonra da Cem Karaca!"30

2004 yılında bir Salvador Dali gerçeği31 -ne denli estetize edilecek ters yüz edilme gayretkeşliğiyle- değiştirilmezse; Cem Karaca hadisesi de göz ardı edilemez...

Evet Naim Dilmen -nostalgik gerekçeleri olan bir miyoplukla-, "Cem Karaca üzerinde bir 'Özal etkisi' arayıp bulma konusunda tez gönüllü davranmış olanlar, çok sonra mahcup olmak durumunda kalacak,"32 diyebilir!

Ama Mehmet Gündem'in nak-

Orduevi'nde kabul eder.

Yaralar kabuk bağlamaya başlamıştır. Adeta bir barışma dönemine girer. Verdiği röportajlarda 'Allah'la barıştım' demektedir.

1994'de Fethullah Gülen ile tanışır kameralar önünde. Konuşurken gözlerinin içine bakan Gülen'e saygı duyduğunu her fırsatta dile getirir. (...)

Cem Karaca muhasebesini yaparken, 'Ben Türkiye'yi etkiliyorum, Türkiye beni etkiliyor. Vakti zamanında söylediğim o sert ajitatif şarkılardan dolayı gaza gelip, afiş asarken yakalanan, ya da başına başka şeyler gelen delikanlıların hesabını nasıl vereceğimi düşünüyorum' der!33

Şunun görülmesi gerek:

"Cem Karaca artık yok. Ardında şarkıcıya, şarkılara, düne, bugüne dair tartışmalar bırakıp öldü. Şarkılarını da kendisini de önemsemeyenler, şarkılarını sevip de kendisine küsenler, hem şarkılarına hem kendisine hayran olanlar bu tartışmanın taraflarıydı. Cenazesine katılan Muhsin Yazıcıoğlu da taraflardan biriydi, AKP'liler de, Mehmet Açar da... Hatta bu tarafların cenazede aynı safta buluşmasını Türkiye için bir 'devrim' olarak tanımlayanlar da kendi safını yarattı.

Dolayısıyla ateizmin sıfatını kabul etmiyorum. Işığını Şeyh Ahmed Yesevi'den almış biri olarak yaradancı kâbul etmemem mümkün mü?..

Mehmed Akif Ersoy'u yurtdışına gitmeye mecbur eden zihniyet, şiirini İstiklal Marşı olarak bize söyletiyorsa, ben niye Fethullah Gülen şiiri söylemeyeyim?.."28

**EVET; -TELAFFUZU ZOR
OLSA DA!
O BİR DÖNEKTİ...**

lettığı şu yaşanmışlığı "es" geçmez: "Devrim için yola çıkan adam, devrimi kendi içinde yapmaya başlar. Mesut Yılmaz üzerinden Özal'la bir randevu ayarlanır. Özal'a; 'Ülkeme dönmek istiyorum' der. Basına, 'Cem Karaca, Özal'ın elini öptü ve af diledi' şeklinde yansır. Sonuç alınmaz ve olay 1987'ye kadar sürer.

87'nin 27 Haziran'ında Türkiye'ye gelir. Hava alanında tutuklanmayı beklerken bir komiser kendisine 'vatanınıza hoş geldiniz' diyecektir. Mahkemeye çıkar, aklanır. Özal da, Karaca'yı Harbiye

'70'lerde taşıdığı 'sol kimliği'nin getirdiği şablonların dışına taşmaya çabalaması bir efsanenin sonunu getirmişti. Sadece siyah ve beyazın hâkim olduğu günlerden sonra 'Ben artık griyi seçtim, her iki kesimi birleştirmeye çabalayacağım' gibi, yüzergezer bir çizgi fazla taraftar bulamamıştı. Oysa Flash TV'deki 'Efendime Söyleyeyim' adlı sohbet programıyla kısa sürede sağ kesimin sempatisini kazanmıştı."34

Varsın Haydar Ergülen, "Dönek ne demek ya da dönek kime derler? Bir düşünceyi ya da inan-

cı terk edip bir başka düşünce ya da inancı seçene mi? Yoksa inancını, düşüncesini satılığa çıkarıp, kalemını, sanatını, düşüncesini paranın, kapitalizmin ve egemenlerin hizmetine verene mi? Hangisidir dönek?

Cem Karaca dönek olsaydı ya da satılık olsaydı, merak etmeyin, ölümü bu kadar ıssız olmazdı!

Cem Karaca'yı seviyorum, bir gün ona da mektup yazmak isterim. Dönek filan değil o. Ona ağır solculuk yükleyip kendi ruhlarını hafifletenler, laf olsun beri gelsin, 'nostalji' olsun kabilinden bu lafları etmiyorlar mı?

si... Gazetelerde en çok ele alınan konularda biriydi. Özellikle İslâmcı kesimden bazı köşe yazarları bir dönemin sıkı solcusu Karaca'nın böyle bir istekte bulunmasını çok anlamlı bir jest olarak değerlendirerek, 'Gördünüz mü şu fani dünyada solcular bile sonunda doğru yolu bulabiliyor,' mesajı veren yazılar yayımladılar..."37 Ayrıca da, "Cem Karaca'nın vefatı nedeniyle başsağlığı mesajları yayımlayan siyasilere DYP lideri Mehmet Ağar ve ANAP lideri Nesrin Nas'ın ifadeleri de dikkat çekiciydi..."38

Bunların yanında, "Cem, salavat-ı şerifi bütün dinlerdeki koro

nünü inkar etmedi, bugünü yaşadı ve yıllar için taht kurdu. Gidişi şahlanmış ve yeleleri savrulan dorukları gibiydi. Tekbir, tanımlama ve tanımlanmadır. Geride kalanlara istikamet sunmaktır. Öyle anlıyorum ki, (ne olur, bana bir fatiha gönderin) diye şapkasını indirip elini kalbinin üzerine koydu. Benden bir fatiha ona!..."40

Şimdi bunlar böyleyken; "Karaca, müziğinden çok yaşamın son dönemindeki ideolojik duruşu nedeniyle tartışıldı. İslâmcı-medya sanatçının 'tekbirlerle uğurlanması'nın ardından, inançlı yönünü öne çıkardı. Gülen cemaatine yakınlığı konu edildi. 1968'lerin devrimci fırtınasının, Cem Karaca'yı gençliğin gözünde yükselten 'protest' ruhu es geçilerek 12 Eylül sonrası Almanya'ya zorunlu göçün de neden olduğu 'çizgi kırıklığı'nın altı çizildi. Bu nedenle övgüler düzeldi. (...)Ölümünün ardından her şeyden önce barışa adanmış bir ömür, müzikle iç içe namuslu bir yaşam öne çıkarılmalı ve Cem Karaca'nın 'inanç dünyası'na bireysel tercihi olarak saygı duyulmalıydı,"41 diyen Derya Sazak ne kadar inandırıcı olabilir?

Veya "Suçsuz yere 8 yıl vatan hasreti çekmiş biri olarak devlete kırgındı Cem Karaca. Belki de bu yüzden son yolculuğunda devletle aynı karede görünmek istemedi,"42 saptamaları ya da Ahmet Tulgar'ın şu "ucuz" tespitleri ne kadar ciddiye alınabilir: "78'in devrimci gençliğinin Cem Karaca'yı unutmaya, unutarak cezalandırmaya bu kadar hevesli ve hazır olması, sadece onun, onu haince yalnız bıraktığımız sürgününden 'dönerek' gelmesinden, 'döndüğünü' şarkılarda dile getirerek yedi düvele ilan etmesinden kaynaklanıyor olmasa gerekti. Bizim, biz 78 kuşağının gözünde onun esas problemi 'rock değerleri'nden bü-

Bazı tarihler yama tutmaz... O olayların anlatıcısı, kaşgacısı ya da umutçusu kılınmışsa, yolun bir yerinde 'buraya kadar' diyemez. Çünkü o tarihte yaşananlardan sorumludur. Bedel ödemek gibi romantik bir savunmaya sığınamayacak kadar büyük bir sorumluluktur bu, üstelik o tarihle toplumun hesaplaşması yapılmamışken...

Cem Karaca, hep sevdiğim Cem Karaca olarak yaşıyor bende. Nereye gitti, ne kadar gitti bilmiyorum ama, bildiğim onun dünyaya bakışının, 'muhalif yanının hiç değişmediği. Çünkü o 'yeni' olamayacak kadar eskilerden bir adamdır. Cem Karaca 'dönek olamayacak kadar 'Adamdır', evet,"35 desin... Onun bu "mazeretleri" gerçeği asla değiştirmez...

Haydar Ergülen'i bilmem, ama biz nasıl unutabiliriz? O, "70'li yılları yaşayan herkes kadar komünist sanıyordu kendisini, herkes kadar ateist olduğunu söylüyordu göğsünü gere gere..."36

Ve sonra... "Cem Karaca'nın, vasiyeti üzerine, alkışsız ama tek-birli cenaze töreniyle defnedilme-

halinde söylettirmek istiyordu... Evet, 'Böyle bir koro kurduğumu düşün. Senfoni orkestrası eşliğinde bunu yapmak lazım,' derdi. Şimdi bu da bir vasiyet sayılır ve kesin yapmak gerekir..."39 diyen eşi İlkim Karaca; "Cem'in gizli kalmış anıları sanatçının bilinmeyen bir yönünü ortaya çıkardı. Karaca'nın bazı geceler tekbir geirdiğini belirten sanatçının eşi İlkim Hanım, 'Bundan huzur duyardı. (Ben zavallıcık Cemcik'im, Allah'ım beni affet) diye dua ederdi,' dedi. (...)

Ayrıca Karaca'nın vefatından büyük üzüntü duyan AK Parti Adana Milletvekili Recep Garip'in açıklaması özetle şöyleydi: 'O, dü-

tün talebimize rağmen uzaklaşmıyor olmasaydı"143

"SONUÇ YERİNE"

*"İnsanları, tarihi benimsemelerine ya da ondan nefret etmelerine göre yargulamak gerek."*44

"Elimde uyuz, cılız bir fenerle ben/ Dolaştım yedi iklim dört diyar./ İnsan gibi insan aradım ben./ Lakin nerede neredeydiler.../ Koştur ha koştur, koştur ha koştur./ Koşturmamak ama nerelere böyle./ Sonunda varacak yer neresi..."45 dizeleriyle kendini anlatmaya çalışan Cem Karaca artık yok. Ardında şarkıcıya, şarkılara, düne, bugüne dair tartışmalar bırakıp öldü. Şarkılarını da kendisini de önemsemeyenler, şarkılarını sevip de kendisine küsenler, hem şarkılarına hem kendisine hayran olanlar bu tartışmanın taraflarıydı. Cenazesine katılan Muhsin Yazıcıoğlu da taraflardan biriydi, AKP'liler de, Mehmet Ağar da... Hatta bu tarafların cenazede aynı safta buluşmasını Türkiye için bir 'devrim' olarak tanımlayanlar da kendi safını yarattı.

Bu tarafların her birinin ayrı ayrı anlatımı yapılabilir, ama aslolan, sadece bu saflaşmanın bile insanın canını yakması, söz konusu şarkılarla arasını bozması... Çünkü bu saflaşmada şarkıların tarihine de sığmayan bir yan var... Çünkü 'düne' bırakılan bu tarihte bu şarkıların kullanıcıları, sadece bu şarkıları kullandıkları için bile canları yakılanlar var... (...)

Bazı tarihler yama tutmaz... O olayların anlatıcısı, kavgacısı ya da umutçusu kılınmışsa, yolun bir yerinde 'buraya kadar' diyemez. Çünkü o tarihte yaşananlardan sorumludur. Bedel ödemek gibi romantik bir savunmaya sığına-

mayacak kadar büyük bir sorumluluktur bu, üstelik o tarihte toplumun hesaplaşması yapılmamışken... Hâlâ hem cinayetlerin failleri ya da azmettiricileri ile hukuk önünde hesaplaşılmamış, hem hâlâ 12 Eylül darbesinin hukuku ile yaşanırken hiçbir gerekçe tekbirli bir şovla gömülmeyi haklı gösteremez..."46

Bunun, hiç mi hiç unutulmaması gerekiyor...

Zaten bu bağlamda "Cem Karaca yaşarken de tartışılıyordu, ölümünün ardından tartışmalar devam edecek. Tartışılmaz olan tek şey, onun bütün zamanların en iyi rock solisti olduğudur..."47

Bunun yanında "Bir renk cümbüşü içinde yaşadığını48 ve Onun bizim Kautsky'miz olduğunu asla unutmadan- "... 'Üryan gelmişti' üryan gitti. Ne kaldı ondan geriye dersiniz, çok şey diyebilirim, diyebiliriz ve diyeceğiz,"49 Ona dair...

Evet; inkâr etmiyoruz; O toplumsal mücadele tarihimizin bir parçasıdır...

Ve "Toplumsal tarihle uğraşanların vazgeçemedikleri meraklı kişisel tarihleriyle uğraşmak. Geriye dönmek, bizi biz yapan yapı taşlarını hatırlamak..."

1970'li yılları yaşayan kuşak, bizi biz yapan izlerin peşine düşerse eğer Cem Karaca'sız bir tarihin yazılamayacağını hemen görür.

Cem Karaca bu toplumun çığlığı gibiydi.

Cem Karaca 1970'li yılları yaşayan kuşağın tarih anlatısı içinde mutlaka olacaktır..."50

10 Mart 2004 10:59:33, Ankara.

DİPNOTLAR:

- 1 Sokrates.
- 2 Maside Sancak, "Beni Bekleme Kaptan", Öteki İstanbul, Yıl:1, No:8,

16-29 Şubat 2004, s.12.

3 Deniz Durukan, "Devam Ediyoruz Suç İşlemeye", Radikal Kitap, Yıl:3, No:152, 13 Şubat 2004, s.19.

4 Cem Karaca, aktaran Mahsun Karamazgöl, "Son Şarkısı 'Hayat Ne Garip Oldu'", Milliyet, 10 Şubat 2004, s.4.

5 "Anadolu Rock Öksüz Kaldı", Evrensel, 9 Şubat 2004, s.13.

6 "İnsan ruhu, büyük emeller peşinde muayyen yüksekliklere eriştikten sonra, başdönmesine tutulursa, artık eski yerine inemez, ancak yuvarlanır." (George Sand.)

7 Sefa Kaplan, "Hep Kahır Hep Kahır, Bıktın Be'", Hürriyet, 9 Şubat 2004, s.4.

8 Can Dündar, "Son Konser", Milliyet, 10 Şubat 2004, s.11.

9 Cervantes.

10 Raffi A. Hermonn'a göre, "Cem Karaca'nın, Türkiye'deki Ermenilerin, ulusal kimliklerinin oluşumunda, kendisine rağmen de olsa, rol oynamış olduğu vakıadır" (Raffi A. Hermonn, "Cem Karaca'nın Ermeni Kimliğinde Rolü", Yeniden Özgür Gündem, Özel Ek, 22 Şubat 2004, s.4.)

11 "Çocukluk arkadaşı Raffi A. Hermonn'un anlattığına göre, annesi Toto hanım Robert Kolej öğrencisi Cem'in Ermenice konuşması karşılığında onun küçük yaramazlıklarını affeder, Azeri kökenli babasına duyuramazmış..." (Haluk Şahin, "Tekbirli Cenaze", Radikal, 11 Şubat 2004, s.6.)

12 Berat Günçikan, "Bırak Yavrumsu İşleri...", Cumhuriyet Dergi, No:934, 15 Şubat 2004, s.3.

13 Cem Karaca Veda Etti", Radikal, 9 Şubat 2004, s.2.

14 "70'li yıllarda Cem Karaca'nın büyük bir ihtimalle 'Kır atın, Sivahlı Ermeni Pedal Murat'ın simgesi olduğunu' bilmediği ve dolayısıyla bunu aklının ucundan bile geçirmeyerek bestelediği 'Beyaz atı şimdi geçti buradan' şarkısı, MİT tarafından Ermeni propagandası yapıyor' gerekçesiyle yasaklanıyordu." (Raffi A. Hermonn, "Cem Karaca Gerçeği", Fırat'ta Yaşam, Yıl:6, No:221, 13 Şubat 2004, s.8.)

15 Cem Karaca, "Nâzım Hikmet İçin" başlığı taşıyan şiiri, aktaran: Selmi Andak, "Cem Karaca'sız Dünya",

Cumhuriyet, 14 Şubat 2004, s.14.

16 Bkz: Cem Karaca, Gazal, Mavi Ağaç, 2002; Gökhan Aya, Cem Karaca Kitabı, Ada Müzik, 1998; Naim Dilmener: Bir Varış Bir Yokmuş, İletişim Yay., 2003; Metin Solmaz: Türkiye'de Pop Tarihi, Pan Yay., 1996; "Cem Karaca Yaşamını Yitirdi", Odak Dergisi, 7 Mart 2004, No:2004-03 (SN:07), s.19; "Cem Karaca, Tekbirlerle Toprağa Verildi", Yeniden Özgür Gündem, 11 Şubat 2004, s.11; "Sevenleri Cem Karaca'yı Uğurladı", Evrensel, 10 Şubat 2004, s.3; Deniz Altıntaş, "Cem Karaca Şarkılarıyla Anıldı", Milliyet, 13 Şubat 2004, s.5; "... Türk Rock'ı Öksüz Kaldı", Cumhuriyet, 9 Şubat 2004, s.15; Selmi Andak, "Sesi Yüreğinin Aynasıydı", Cumhuriyet, 9 Şubat 2004, s.15; Bayram Kaygusuz-Abdullah Malkoç, "Elveda Gençler ve Genç Kalanlar!", Milliyet, 9 Şubat 2004, s.5; Oral Çalıklar, "Cem Karaca'yla Yitip Giden...", Cumhuriyet, 9 Şubat 2004, s.4; "Cem Karaca Uğurlandı", Cumhuriyet, 10 Şubat 2004, s.8; "Cem Karaca Tekbirlerle...", Radikal, 10 Şubat 2004, s.3; "Cem Karaca: İniş ve Çıkışlarla Bir Ömür", Evrensel, 9 Şubat 2004, s.13.

17 Bkz: "Beatles 40 Yaşında", Evrensel, 9 Şubat 2004, s.13; "Beatles İstilasının 40. Yıldönümü", Radikal, 9 Şubat 2004, s.23.

18 Mina Urgan.

19 Feridun Andaç, "Müziğimizin En Asi Sesiydi", Cumhuriyet, 16 Şubat 2004, s.15.

20 Hakkı Özdağ, "İlle de Cem Karaca...", Evrensel, 12 Şubat 2004, s.15.

21 Merve Erol, "Cem Karaca'nın Ardından Kalır Mektubu: Mor Perşembe", PostExpress, No:34, 20 Şubat-20 Mart 2004, s.37.

22 "Ne Olur Islak Islak Bakma Öyle", Yeniden Özgür Gündem, 9 Şubat 2004, s.11.

23 Yücel Sarpdere, "Yitik Kuşak", Evrensel, 13 Şubat 2004, s.2.

24 Yücel Sarpdere, "Resimdeki Gözyaşları", Evrensel, 12 Şubat 2004, s.9.

25 Burak Korucu, "Herkesin Gözünde Başka Bir Cem Karaca'ydı...", Yeniden Özgür Gündem-Ek Gündem, 14 Şubat 2004, s.2.

26 Cem Karaca, aktaran: Deniz Durukan, "Feleğin Çemberi Çomak Sokmuşum", Cumhuriyet Dergi,

No:934, 15 Şubat 2004, s.3.

27 Kimileri de, Hasan Cemal gibi, "Ben bir dönecek miyim? Döneğim. Demokrasiyi döndüm!" (Hasan Cemal, "Dönecek!", Milliyet, 7 Mart 2004, s.19.) demektedirler... Şen ve şatır...

28 Cem Karaca, "Dönecek mi, 'Oha Be'...", Radikal, 9 Şubat 2004, s.2.

29 Racine.

30 "Cem Karaca'nın Ardından Cem Karaca'ya Dair!", Devrimci Demokrasi Gazetesi, Yıl:2, No:35, 16-29 Şubat 2004, s.12.

31 "2004, Dali'nin doğumunun yüzüncü yılı bir çok ülkede 'Dali yılı' olarak ilan edildi. Mussolini'nin faşist rejimi tarafından işlenen her politik cinayete karşılık, Franko rejimi tarafından işlenen 10 bin cinayet vardı. 1939 (Franko, İspanya Cumhuriyeti'ni Hitler ve Mussolini'nin askeri desteğiyle yendiği zaman) ve 1945 (Avrupa'da anti-faşist- II. Dünya Savaşı'nın bitişi) yılları arasında toplama kamplarında 200 binden fazla insan öldü ya da öldürüldü. Ve 30 bin insan İspanya'da hals kayıp; hiç kimse nerede olduklarını bilmiyor.

Dali Franko tarafından yapılan faşist darbeyi destekledi; diktatörü, İspanya'yı 'yıkıcı güçlerden temizleyen' (Dali'nin kelimeleri) eylemlerinden dolayı kutlayarak, o rejim tarafından yapılan acımasız baskıları alkışladı. Politik tutuklular için ölüm emirleri imzaladığı için Franko'ya övgü dolu telgraflar gönderdi.

Dali aynı zamanda ABD'yi sık sık ziyaret etti. Kardinal Spellman'ı en büyük Amerikalılardan biri olarak lanse etti. Ve ABD'de iken ihanet ettiği bütün arkadaşlarının isimlerini FBI'a verdi. 1942'de, Franko'nun zaferinden sonra İspanya'yı terk eden, Bunuel'in çalıştığı New York Modern Sanatlar Müzesi'nden kovulmasını sağlamak için tüm etkisini kullandı. Dali Bunuel'i bir komünist ve ateist olarak suçladı ve New York Başpiskopos'unun baskısıyla Bunuel'in hayatının kalan kısmını geçirmek üzere Meksika'ya gitmesine sebep oldu. New York'a yaptığı sık ziyaretlerinde Dali, St. Patrick's Katedrali'nde Franko'nun sağlığı için dua etti ve bir çok basın toplantısında Franko rejimine olan kayıtsız şartsız sadakatini anlattı. (Vicente Navaro, "Salvador Dali, Bir Faşist", Cosmopolitik Dergisi,

No:7, Kış 2004, s.70-71.)

32 Naim Dilmener, "Tamirci Çırağı", Radikal İki, 15 Şubat 2004, s.13.

33 Mehmet Gündem, "Vasiyeti Zorlamalara Bir İsyandı", Milliyet, 10 Şubat 2004, s.4.

34 Cumhur Çanbazoğlu, "Cem Karaca Veda Etti", Radikal, 9 Şubat 2004, s.2.

35 Haydar Ergülen, "Cem Karaca Dönecek mi?", Radikal, 18 Şubat 2004, s.22.

36 Sefa Kaplan, "Hep Kahır Hep Kahır, Bıktım Be", Hürriyet, 9 Şubat 2004, s.4.

37 Haluk Şahin, "Tekbirli Cenaze", Radikal, 11 Şubat 2004, s.6.

38 "Sağ Kesimden Övgü", Milliyet, 10 Şubat 2004, s.4.

39 İlkin Karaca, "Cem, Salavat-ı Şerifi Bütün İnsanlara Koro Halinde Söylettirmek İstiyordu", Zaman Gazetesi, 22 Şubat 2004, s.23.

40 Zekai Özçınar, "Ben Zavallı Biriyim, Sana Kulluk Edemedim, Allah'ım Beni Affet", Zaman Gazetesi, 28 Şubat 2004, s.7.

41 Derya Sazak, "Sanatçının Ölümlü", Milliyet, 22 Şubat 2004, s.21.

42 Mehmet Gündem, Vasiyeti Zorlamalara Bir İsyandı", Milliyet, 10 Şubat 2004, s.4.

43 Ahmet Tulgar, "Hepimizinki Gibi Bir Hayat, Bir de Şarkılar", Milliyet, 9 Şubat 2004, s.5.

44 Elias Canetti, "Notlar'dan", Cogito Dergisi, No:2, Güz 1994, s.144.

45 Cem Karaca, "Şu" başlığı taşıyan şiiri, aktaran: Selmi Andak, "Cem Karaca'sız Dünya", Cumhuriyet, 14 Şubat 2004, s.14.

46 Berat Günçikan, "Cem Karaca ve Biz...", Evrensel Kültür Dergisi, No:147, Mart 2004, s.26-27.

47 Murat Meriç, "Ne Sen Bunun Farkındasın Ne de Polis Frakında", PostExpress, No:34, 20 Şubat-20 Mart 2004, s.39.

48 Ülke Tamer, "Cem, Dünyanın En Sevimli Delilerinden Biriydi", Radikal Cumartesi, 14 Şubat 2004, s.2.

49 Ahmet Öncü, "İşte Eller, İşte Ekmek, İşte Hayat Budur", Evrensel, 10 Şubat 2004, s.13.

50 Ahmet Haşim Köse, "Beni Siz Delirtiniz!", Evrensel, 10 Şubat 2004, s.13.

SOKAĞIN

E
S
İ

Emperyalizm...

- 1- Amerika ve İngiltere'nin Irak'ı işgalinin üzerinden bir yıl geçti. Bu saldırı Irak'a özgürlük ve demokrasi getirdi mi? Sizde bu saldırının amacı neydi?
- 2- Irak halkının direnişi ve işgalcilere karşı verdiği mücadeleyi nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 3- İşgal güçlerinin 30 Haziran'da yönetimi Irak halkına devredecek olması konusunda ne düşünüyorsunuz?
- 4- Suriye'de Kürtler ile Araplar ve Irak'da Türkmenler, Araplar ve Kürtler arasındaki çatışmanın nedeni nedir? Bu çatışmada ABD'nin rolü var mıdır?
- 5- Kosova ve Filistin'de yaşanan gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz? Dünya üzerinde yaşanan bu çatışmalar nasıl son bulacaktır?
- 6- Size göre: İspanya'da yapılan seçimleri Sosyalist İşçi Partisi'nin kazanmasında eski hükümetin Irak'a asker göndermesi ve Madrid'deki bombalamanın etkisi oldu mu?

Celal Çakır (58) Seyyar satıcı

- 1- Irak'ın işgali bir kere vatan hainliğidir. Tek kelimeyle bu müslüman ülkeler dünyanın en aptal milletidir. Şimdi buna sadık kalan, cümle alem çıkıp ta hiçbir şeyi dile getirmiyor, çıkıp da ben buyum diyemiyor. Nedir yani haçlı aleminin kölesi olmuş. Müslüman ülkelere yakıştır mı bu; petrol, başka bir şey yok ki rant meselesi.
- 2- Bir Müslüman ülkesinin yaptığı en güzel şeyi direnişle karşıladılar.
- 3- Yalan, yalan hiçbir şey yok tek kelimeyle yalan.
- 4- Rant meselesi başka bir şey değil ki alternatif arıyacak hiçbir şey yok. ABD'nin rolü kendi çıkarını, kendi kölesini oraya getiriyor başka

bir çıkar nedir yani.

- 5- Vallahi iyi bulacağımı hiç zannemiyorum. Birlik beraberlik olmadığı müddetçe, İslam alemi kenetlenmediği müddetçe hiçbir yere varamayız. Türkiye de bunun içine dahildir. Kölelik devri bitmesi lazım.
- 6- Bu gibi iddialar haksız. Bak şimdi haksız bir olayı halkın aynı benim gibi düşünüyor şeklinde değerlendirilmeliyiz. İşgalcilik yarın onun başında ise öbürsü günde benim başında demek istediler. Bu işin gerçek tarafları da budur. Biz biraz kenetlenelim İslam alemi uyanсын artık, cübbesinin altına girip de ben Müslüman'ım diyenden oluyoruz. Hayat budur bu standartlara uyacak

kim olursa olsun, yarın senin başına öbürsü günde benim başına başka söyleyecek bir şey yok.

Suat (47) Gemici

- 1- Getirmede tabi demokrasi getirmedi. Ama bilemiyorum ilerde amacı Amerika'nın yararına olur. Başka bir şey olmaz..
- 2- Tabi kendi yatanlarını savunurlar. Bilemiyoruz artık inşallah Amerika onları bırakırda bağımsızlığa kavuşurlar. Başka bir şey değil.
- 3- İnşallah eder tabi niye inanmayalım Amerika eğer orda tam uydurursa sağlarsa tamamı işte.
- 4- Bilmiyorum nedenini bilmem tabi bayrak çatışması olabilir tabi. Bilmiyorum o kadar.

Suat Kaynar Nakliyecisi

1- Petrole karşı alınan bir tedbir. Irak'ı düşünmekten ziyade Amerika'nın kendi ekonomisini canlandırmak için yaptığı bir şey. Yani bir anlamda getiri. Tabii ama neticesi nereye gelecek tam bilmiyorum.

2- Genelleştirmek mümkün değil onu; Saddam taraftarları olan kişiler direnişe geçmiyor ama çoğu da memnun.

3- İşte olursa o zaman hakaten Irak halkını düşünerek hareket edilmiş olur, eğer gerçekleşirse. Vallahi bazı şeyleri zaman ortaya koyacak. Benim kesin bir şey söylemem mümkün değil.

4-Olabilir senaryo gibi geliyor bana.

5-Ondada yani bugün artık Amerika'nın kuvveti belli, onun tabiri caizse parmak atamayacağı hiçbir konu yok. Menfaatleri doğrultusunda bugün nasıl hareket ettiyse yarın öbür günde belki bugün tahmin etmediğimiz bazı şeylerle karşılaşabiliriz. Amerika'nın gücü ortada.

6-Tabii ki en büyük nedealerinden birisidir. Kazanamaması Amerika yararına gönderdiği asker. Paltalarda tabii ondan tutturdu bana kalırsa. Bana göre yüzde yüz orda yani Amerika yararına asker gönderdiği, destek verdiği için.

Sabri Şerbetçioğlu (64) Hahıcı

1- Petrole konmak orayı işgal etmek başka bir şey yok

2- Tam veremiyorlar tam bir mücadele veremiyorlar. Amerika her yeri sarmış oynatmıyor ki adamları.

3- Devretmez, vermez abi çıkmaz ordan.

4- Var bütün rol İsrail-Amerika'nındır, Yahudi'nin oyunudur. Hepsini bütün oyunlar, dünyadaki oyunlar İsrail-Yahudi-Amerika'nın oyunudur. Bizi bölmeye çalışıyorlar, dünyayı hakimiyeti altına almak istiyorlar.

5- Az önce söyledim işte, bütün Yahudi İsrail davası, bütün karışıklıklar hiçbirinin farkını birbirinden ayıran yok. İsrail işini çözdükten sonra çözülür. Amerika İsrail'in işini çözsün destek vermesin bırakın bize. Biz Amerika'yı da Yunanı da tekrar denize dökelim her şey düzeldi o zaman. Amerika destek veriyor.

6- Onu bilemiyorum.

L.M.(44) İETT Şoförü

1- Her halde getirmede yani ortada millet perişan görüyorsunuz. Her gün yüzlerce insan ölüyor yani bir özgürlük değil tamamen orayı hegemonyasına almak. Yani başka bir şey değil. Bu savaşın tek bir şeyi, yani saldırının amacı, büyük ortadoğu projesinin başlatılması. Orayı öyle yavaş yavaş işgal etmek, komple aşağılara doğru. Sustukça sıra bize gelecek hesabı öyle bir şey gözüküyor yani. İçerden İsrail yukardan Amerika öyle bir kışkaç, ben öyle görüyorum şahsen.

2- Mücadele tabii ki ama yetersiz görüyorum. Bir organize olamıyorlar, daha böyle; mesela, Türkiye'nin İstiklal Savaşı'ndaki gibi bir mücadele veremiyorlar. Mesela o zamanki emperyalistler Türkiye'yi nasıl zaptetti. Hep birden toparlamacı birinin sayesinde bir direniş süreci başladı. Organize değil, ufak tefek çaplı örgütler bir araya gelmişler öyle bir şekilde ufak tefek çatışmalar, direnmeye çalışıyorlar. Gördüğüm kadarıyla tabii daha iç yüzünü bilemiyoruz. Ancak basından medyadan izledüğümüz kadar.

3- Kukla bir hükümet kurulacak yani uzaktan kumandalı şöyle yap böyle yap diyecekler. Bağımsız bir şey değil yani ben pek olumlu bakmıyorum. Bu olaya tam bir özgü-

leşme diyemeyiz, kendi kendine bağımsızlığını ilan etmiş bir ülke olarak değil ki sadece uzaktan kumanda ile yönetilecek, bir hükümet kuruluyor oraya, öyle görüyorum.

4- Etnik çatışmalar var orda, şu anda bir boşluk var orda, herkes öyle bir yer edinmeye çalışıyor. Güçlü olan da, tabii bu arada Amerika'yı arkasına alan da etkin olmaya çalışıyor. Gördüğüm kadarıyla oradaki Kürtler yönünden biraz Amerika onların arkasında görüyor. Öbürleri biraz sahipsiz gibi görünüyor, böyle görüyorum yani.

5- Bu çatışmalar nasıl son bulur. Çatışmaların sonunun geleceği yok. Oranın yani ben bir hüküm getiremiyorum. Onu kim kurtarır nasıl yapar bilemiyorum. Filistin tam bir yara zaten senelerdir. Ortada tabii ki İsrail'in arkasında Amerika olduğu sürece orda bir mucize artık. Ama Kosova'yı bilemiyorum. Kosova kimin şeyi sürer bir bilgim yok bu konuda.

6- Mutlaka var. Şimdi şöyle bir şey olsaydı, mesela es kaza Türkiye'de böyle bir şey geçseydi meclisten bizim oraya askerimiz gitseydi. Amerika'nın da askeri Güneydoğu'ya yerleşseydi 50-60 bin tane, bizim de 200-300 tane şehidimiz gelseydi, bugün bu seçimler tam tersi olurdu. Ben öyle görüyorum, bu şimdiki hükümetin şansı CHP sayesinde büyük bir şans görüyorum. Bilmiyorum ama işin iç yüzünde başka türlü mesela hükümetin de bir oyunu olabilir. El altından ise tezkereyi geçirtmeyecek ayrılırla böyle bir senaryoda yaratılmış olabilir. Ama gitseydi oraya askerimiz Amerika da buraya gelseydi, bugün çok başka bir sonuç alınırdı, tam tersi bir sonuç alınırdı.

Aylin Argun (27) Tıbbi Sekreter

1- Bence getirmedir. Amerika her zamanki gibi egemenliği altına bir yeri daha almaya çalışıyor petrol yüzünden. Benim hoşuma gitmedi kötü bir şey.

2- Direnmiyorlarki, ama her zaman birileri onları bastırıyor. Hiçbir şeye hakları yokki yani gibi geliyor bana çünkü daha önce tanıdığım bir yakınım vardı. Irak'ta yaşayan Türkmenler vardı, zavallılar çok eziyet çekiyorlar. İnşallah umarım onlar için iyi olur bundan sonra.

3- Hiç öyle bir şey olacağını zannetmiyorum. Tamamen bir otorite, zaten tamamen bir baskı var orda, hiçbir şey yapamıyorsunuz ki, hiçbir güçleri yok ki zavallı halka oluyor olan. Hiç olasılık vermiyorum oda görüntü olur. Yani farklı bir şey olacağını zannetmiyorum.

4- Şimdi orası bir bölge tabii ki herkes kendi için pay almak istiyor. Tabii ki insan olarak herkes benim kendi ırkım yani benim olsun, o benim olsun çünkü şimdi açık bir ortam kim nereye ne kadar götürürse yani onun kavgası var şu an bence. Peki Amerika'nın bir müdahalesi var mı sizce?

Amerika'nın bir müdahalesi görüntüde yok, ama mutlaka ki vardır. Görüntüde bir şey yok ama mutlaka birileri oynuyordur. Amerika, ama ne diyebilirim ki mutlaka bir gizli güçü vardır, Amerika'nın bunun üstünde.

5- Hiçbir fikrim yok.

6- Olabilir yani bilmiyorum onun için de bir şey diyemem. Çok yakından takip etmiyorum ne zamandır. Olabilir.

Fatma (21) Öğrenci

1- Tabii ki bu saldırının amacı enerji kaynaklarını yani Amerikanın ele geçirmek istemesi. Özgürlük demokrasi diye bir şey asla olamaz

Amerika için. Amerika için bu kavramlar sadece kendi ırkı için geçerlidir. Kendi sınırları içinde yaşayan vatandaşları için geçerlidir. Başka bir şey yok. Yani bunun bir oyun olduğu açık ve net bir şekilde ortada.

2- Olması gereken bu yani hatta biz şurada şu an oturarak büyük bir yalanın içindeyiz.. Yani bir direniş olmalı ki vicdan sahipleri de bu direnişe elinden geldiği kadar bir şekilde katılmalı. Ahmet Yasin' de işte çağrısında neredesiniz ey vicdan sahipleri dediği gibi, biz de şu an bunları konuşarak sadece birbirimizi kandırıyoruz. Yani belki ben kendi adına konuşayım da elimizden geleni yapmıyoruz.

3- Yani böyle bir şeyin olasılığı, bilmiyorum düşünülemez. Böyle bir şey düşünülemez ben düşünmüyorum şahsen.

4- Ben ABD nin rolü olduğunu kesinlikle düşünüyorum. Yani kendi ülkemizde de böyle. Bir şekilde Amerika'nın ya da Avrupa'nın bize hiçbir şekilde yardım etme derterli olduğunu hiç düşünmüyorum açıkçası. Tek derterinin kendi çıkarlarına bir şekilde yarayacak şekilde bizlerin arasında bölücülük yaratmak. İşte içsel barışımızla bir anlamda bireysel barışımızı çökertti ki bu toplumsal barışımızı da bir şekilde çökerterek bizi elinden geldiği kadar sömürmek. Kendisi bize bir iki parça atarak işte rahatlığa özgürlüğe yol açtınız, bu bir yarulsamadır. Bu sadece bize kendi rahat ülkesini gösterir. Ama gerçek olan kaymağı kendisi yer her zaman.

5- Bu çatışmalar nasıl son bulur bunu bilmiyorum ama yani orda ki halkın başka türlü nasıl tepki göstereceğini böyle bir düşünce ortaya koyan varsa yapsın. Ben açıkçası düşünüyorum günlerce ne yapılması gerektiğini işte bir insanın yani bu ideoloji sahibi olmadan yani insanîyetini kaybetmediği bir insa-

nın bu görünen dehşetin içinde ne yapıp,yani hala işte bir evlenmeyi mi hala işte daha güzel yiyim daha çok geziyim kariyer sahibi olayım düşüncelerin hayallerin peşine mi koşması gerektiğini yoksa var olan iğrençliklerin işte eşitsizliğin adaletsizliğin peşinden koşup bir nebze de olsa bu sınırlılığın içinde bu ölümlüğün içinde güzel bir şeyler için adım atabilir miyim, bir şeyleri değiştirebilir miyim çabasını zihinsel yorgunluğunu artı bedensel yorgunluğunu yaşamamız gerektiğini düşünüyorum.

6- Bu konuda pek bilgi sahibi değilim o yüzden pek bir şey söylemiyecem.

Esra (23) Öğrenci

1- Getirmedir. Amerika'nın bilinen amaçları petrol gibi bazı şeyleri bahane ederek aslında başka amaçlara ulaşmak istiyordu. Dünyanın hakimi olmak istiyor, hakim olmak istiyor. Irak 'ı da ele geçirmek istiyor Ortadoğu üzerinde hak sahibi olmak istiyor.

2- Olması gerekiyor tabii. O konuda çok fazla şey değilim ama. Takip etmiyorum Irak halkının direnişini.

3- Gerçekleşmez bence. Bir faydası olmaz o açıdan göstermelik olur.

4- Yani bilmiyorum aslında ama ABD' nin rolü vardır tabii.

5- Pek bir fikrim yok aslında.

6- Bilmiyorum.

Hacı (50) Tekstilci

1- Kendi çıkarları için özgürlük getirmedir.

2- İyi değerlendiriyorum. Mücadele etmeleri gerekiyor.

3- Vallahi inşallah olur ama olacağını sanmıyorum.

4- Vardır. ABD nin rolü vardır.

5- Müslüman halk için oynanan oyunlar.

6- Var tabii vardır.

Okur-yazarların kaleminden

DEVİRİMCİLİĞİ NASIL ANMALIYIZ? DEVİRİMCİLİĞİDEN DEVİRİMCİLİKTE NASIL SÖZ ETMELİYİZ?

Komünistler devrim mücadelesinde yaşamını yitirmiş kişileri neden anarlar? Komünistler için bu anmanın hiçbir metafizik içeriği yoktur. Ölmüş biri yok olmuştur, artık onu anmak veya anmamak söz konusu kişi için hiçbir şeyi değiştirmez.

Komünistler yitirdikleri yoldaşlarını, sevdiğini yitirmiş bir aşık veya babasını yitirmiş bir çocuk gibi anmazlar-anmamalıdır. Ama gerek anmaların gerek genel olarak devrimcilerden-devrimcilikten söz etmenin politik ve ideolojik bir içeriği vardır komünistler için. Politik içeriğin iki alt başlığı vardır. Birincisi düşmana yitirilenlerin unutulmadığını, onların yolunda her ne olursa olsun yürünmeye devam edileceğini göstermektir. İkincisi ise, dostların yitirilenlere sahip çıkmasının sağlanması ve onların mücadelesini sürdürmemiz gerektiği yönünde bir motivasyon yaratmaktır. Özetle dosta güven ve motivasyon, düşmana ise korku salmaktır. İdeolojik içerik ise yitirilenlerin yaşamlarının ve mücadelelerinin incelenerek doğru ve yanlışlarından ders alınmasıdır.

Bu yazıda yaşamını yitirmiş devrimcileri anarken ve genel olarak devrimcilerden-devrimcilikten söz ederken benimsenen romantik yaklaşımlara, ajitatif söylemlere karşı bir tartışma yürütmek amaçlanmıştır. Çünkü böyle-

rencisi olan bir devrimcinin gelişimi üzerinden, genel olarak devrimcilik ele alınmış, ajitatif bir biçimde sunulmuştur. Yazarının (veya yazarlarının) alınmak yerine, eleştirileri bir katkı olarak kabul etmesini dilerim.

İnsanın kendini yeniden üretmesi sadece yemek yemesiyle olmaz. Bu fiziksel yeniden üretilirdir. Bir de ruhsal yeniden üretim vardır ki bunun da fiziksel etkileri vardır. Stresin yol açtığı rahatsızlıklar ve yıpranma gibi. Politik, ideolojik, kültürel, toplumsal sorunlarla uğraşarak yorulmuş bir devrimci "öylesine doluşmaya" gereksinim duyar.

si yaklaşımlar devrimcilerden-devrimcilikten söz etmenin ideolojik içeriğini boşaltmakta, politik içeriğini ise etkisizleştirmekte ve hatta olumsuz kalmaktadır.

Eleştirilerimi, romantik-ajitatif biçimin en ideal örneklerinden biri olan ve Özgür Düşün'ün 19. sayısında yayınlanan "Değişmek" başlıklı yazı üzerinden örnekleyeceğim. Bu yazıda üniversite öğ-

"Yaşamını yitiren devrimciler", "kaybettiğimiz devrimciler" gibi kavramlar özellikle seçilmiştir. Komünistler için birinin ölmesi, onun yok olması anlamına gelir. Bundan sonra yaptıklarıyla ve eserleriyle geleceğe uzanacaktır ama yaşamayacaktır. "Güneşe uğurlamak" gibi sözler hoş görülebilir, bir şiirde veya öyküde kullanılması beklenebilir ancak bir

makalede veya arına toplantısında böyle sözler kullanmak yakışıksızdır. Yine, genel olarak kabul gören "devrim şehitleri" ifadesi de uyardığı dinsel çağrışımlar nedeniyle bu yazıda kullanılmayacaktır. Şehit sözcüğünün komünistler için kullanımının tartışması başka bir yazının konusu olabilir.

Önce devrimcilere-devrimciliğe romantik yaklaşımı eleştirip sonra doğru olanı tanımlamaya çalışalım.

Romantik-Ajitatif Yaklaşım

Bu yaklaşımın iki temel özelliği vardır. 1-Devrimci, insan-üstü bir varlık olarak betimlenir. 2-Söz konusu edilen devrimci yaşamını yitirmiş ise, olumlu-olumsuz pratiklerini ele alıp, ders çıkarmak yerine, onun, "devrim mücadelesinde şehit düşmüş" olmasına yoğunlaşılır.

Devrimci içinde yaşadığı sistemin insanıdır. Ancak bu sistemin sınırlarını zorlamış, değiştirmeye yönelmiş ve farklılaşmıştır. Bu farklılaşma bir durumu değil, inişçiklikleriyle bir süreci ifade eder. Devrimci de tüm insanlar gibi hata yapar. Zaten gelişmesinin koşulu da hata yapmasıdır. Aslında devrimci, örneğin bir ev hanımından daha çok hata yapan bir insandır. Çünkü yaşam pratiğinin tam ortasındadır. Yaşamın kıyısında-köşesinde olanlar, yaşam pratiğine giremeyenler pek hata yapmazlar. Yaşam pratiğinden uzak durmanın kendisi bir hatadır, ama bundan söz etmiyoruz. Hata yapmak için eylem içinde bulunmak gerekir. Devrimci, iktidar perspektifiyle yürüttüğü mücadelesinde yaşamın en zorlu eyleminin içindedir.

"Değişmek" başlıklı yazı üzerinden örnekler verelim. Bir kez

daha belirtmeliyiz ki, bu yazıyı çok olumsuz buluyorum. Ancak yazarına ve emeğine saygısızlık etmeyi aklımızdan bile geçirmem. Bu yazıda anlatılan devrimci, insan-üstü devrimci modelinin en güzel örneklerinden biri. "Devrim için geçirmedeği her anı, karşı-devrim için geçirdiğinin farkında". Örneğin susadığında bir bardak su içiyor, susuzluğu geçiyor. İşte o su içerken geçirdiği zaman (fiziksel yeniden üretimine yaradığı için) devrim için geçirilmiş bir zaman. Ama diyelim üstüne bir bardak daha su içti. Bu karşı-devrim için geçirilmiş bir zaman, çünkü susuzluğu zaten geçmişti, üstelik fazla su içip, böbreklerini yorarak vücudunu yıprattı devrimci.

Komik gibi görünüyor ama yazar gerçekten de bir insandan değil, bir bilgisayar programından söz ediyor sanki. Devrim yapmaya programlanmış olan devrimcimiz, "akşamları ailesiyle dizileri seyretmiyor, lise arkadaşlarının periyodik içki alemlerine katılmıyor, okul çıkışlarında sürekli cafelere oyun oynamaya, alış-veriş yapmaya ya da öylesine dolaşmaya gitmiyor". Yazara fazla yüklenmek istemiyorum ama yaşamın neredeyse tüm alanlarından söz edip, "sigara kullanmazdı" demeyi bana yazarın kendisinin sigara tiryakisi olduğunu düşündürüyor.

İnsanın kendini yeniden üretmesi sadece yemek yemesiyle olmaz. Bu fiziksel yeniden üretimdir. Bir de ruhsal yeniden üretim vardır ki bunun da fiziksel etkileri vardır. Stresin yol açtığı rahatsızlıklar ve yıpranma gibi. Politik, ideolojik, kültürel, toplumsal sorunlarla uğraşarak yorulmuş bir devrimci "öylesine dolaşmaya" gereksinim duyar. Kafasını boşaltıp, temiz hava alarak öylesine dolaştığı anlar devrimci için yeniden

üretim sürecine dahil olduğundan aslında "Değişmek" in önerdiği modelde de devrim için harcanmış zaman olarak algılanabilir. Diğer tüm sayılanlar da yeniden üretim sürecine katkı sunma olanakları çerçevesinde yaşamın olumsuz parçaları değildir. Ancak bugün devrimci denildiğinde anlaşılan ve aslında devrimci olmayan, DGH'nin de başarılı bir tanımına "kantın solcusu" olarak ifade ettiği insanlar toplumsal, kültürel ve bilimsel sorunlara pek kafalarını yormadıkları için, afiş asıp, bildiri dağıtıp, eyleme gitmekten başka işleri olmadığı için pek dinlenmeye ve ruhsal yeniden üretime gereksinim duymazlar. Belki yazarımız bunu gözetti.

"Değişmek" başlıklı yazıda da olduğu gibi, devrimcilerin anlatıldığı pek çok konuşma ve yazıda devrimci tipi hiçbir hatası olmayan insan olarak çizilir. Tüm zamanını devrim için harcayan bir insandır. Kötü bir alışkanlığı veya vazgeçemediği küçük burjuva zevkleri yoktur. Oysa yazarımız "onun bir de zaafı vardı, sigaraya karşı koyamazdı, günde iki paket içmeden duramazdı" gibi bir şeyler ekleyedi yazısına, devrimci tipini daha insanileştirmiş olurdu. Bize daha yakın, ulaşabileceğimiz bir tip çizirdi. Ancak şimdi çizdiği tip bizi karamsarlığa itiyor, asla ulaşamayacak bir üstünlükte görünüyor.

İnsan-üstü varlık olarak betimlenen devrimcinin yaşamında zaaf olmamasının yanında nedensellik de yoktur. Nasıl ve niye devrimci olmuştur bilinmez. Yaşamın hangi gelişmeleri onu bu yola itmiştir? Bunlar kurcalanamaz. Yine "Değişmek" e dönersek, yazarımız bize, sonradan devrimci olan kişinin "önceleri" toplumsal duyarlılıkları olmayan biri olduğunu anlatıyor. Sonradan "biraz ürkek, çekingen, biraz da kaygılı aralamaya

başlıyor kapılarını yaşamın", ama niye aralıyor? Daha fazla görmezden gelemiyor mu yaşamınları. Daha önce niye görmezden geliyordu? Şimdi neden gelemiyor? Özgür Düşün'ü okuyan genç devrimci adayları için en önemli kısım budur aslında. Sancılı "devrimcileşme" süreci... Bu dönemde hangi hatalar yapılmıştır, bu hatalar nasıl aşılmıştır vb...

Özgür Düşün okurları ne kadar devrimcilik ve demokratik yolunda olurlarsa olsunlar pek çok hata, zaaf ve küçük burjuva alışkanlığı taşıyorlar. Belki bunların bazılarını devrimci bir önder olduklarında bile taşıyacaklar. Önemli olan onlara devrimcilerin ne kadar üstün insanlar olduklarını anlatarak göz boyamak değil, kendi zaaf ve eksikliklerini nasıl açacaklarının anahtarını vermektir-verme çabasında olmaktır. "Değişmek" gibi onlarca yazı yazılıyor. Hepsi de gençleri devrimciliğe teşvik etmek yerine, devrimcinin ne kadar mükemmel bir insan olduğundan söz ederek, genç devrimci adayında ya hayal kırıklığı, çekingenlik, kendine güvensizlik ya da taşıdığı zaaf ve eksiklikleri gizlemeye çalışan bir pozculuk eğilimi uyandırıyor. (Bu kısma dikkat edin ve çevrenizdeki devrimcilerde gözlemleyin.) Bu anlamda devrimcileri anmak politik olarak "dostlara güven ve motivasyon" sağlamak işlevini yerine getiremiyor ve hatta olumsuz etkide bulunuyor.

Gelelim romantik-ajitatif yaklaşımın ikinci temel özelliğine, yani devrimcinin olumlu pratiklerini ele alıp, ders çıkarmak yerine, onun, "devrim mücadelesinde şehit düşmüş" olmasına yoğunlaşılmasına. Burada "şehitliğe" yoğunlaşarak, devrimci ulaşılmaz kılınmaktadır. Genç devrimci adayları için yine korkutucu bir unsur. Elbette bir devrimci bu

uğurda ölmeyi göze almış bir kişidir ve ölüm olasılığının daha yolun başındayken bilincinde olmalıdır. Ama ölüm devrimciliğin doğal bir sonucu değildir. Bunu öne çıkarmak bir romantizmden öte fetişizmdir. Adeta ölüm kutsanır hale getirilmektedir. Devrimcinin devrim yolunda ölmesinden daha önemli olan, aynı yolda daha uzun yaşamasıdır. Burada tabii ki her ne olursa olsun yaşamasını kastetmiyoruz. Örneğin düşmana bulunduğu kurumun sırlarını vererek yaşamaması gibi. Ama bir genelleme yapıyoruz. Örneğin Sovyet Devriminin gelişim sürecinde yüzlerce devrimci yaşamını yitirdi; ama yüzlercesi de hayatta kaldı. En önemlisi devrimin önderleri hayatta kaldılar. Bir devrim mücadelesinde özellikle önderlerin yaşamlarını sürdürmesi belirleyici önemliliktedir.

Bunun ötesinde çok sayıda kayıp vermesi bir kurum için devrimcilik kıstası olamaz. Belki çok devrimci olduğunuzdan değil de yanlış bir ideolojik-politik hatta yürüdüğünüz için veya örgüt yapınız zayıf olduğu ve içine çok fazla ajan sızdığı için çok sayıda kayıp veriyorsunuzdur. Geleceği olmayanlar, geçmişleriyle ve toprak altında bıraktıklarıyla övünürler. Ölümle övünmek, ölümleri kutsamak değil, ölüme kadar yükselen bir cesareti örnek almak ve eğer ölüm biçiminde devrimcinin kendisinin-yoldaşlarının hataları varsa bunlara eğilip tekrarlanmaması için düzeltmek gerekir.

Ayrıca yaşamını yitirmiş bir devrimcinin tek özelliği veya en önemli özelliği cesareti ve yaşamını yitirmiş olması değildir. Artık yaşamadığı ve ona ilişkin bilgi vermenin güvenlik sorunu yaratmayacağı göz önüne alınırsa, bu kişiye, onun pratiğine, hata ve başarılarına ilişkin bilgi vermek ya-

rarlı bir tutum olur. İşte anmanın ideolojik boyutu da budur. Sadece ölümünden söz etmek, yararsızdır.

"Değişmek" başlıklı yazıda devrimcimizin ailesinin, eyleme gitmesine karşı çıkmadığı, okuldaki öğrenci derneği çalışmalarına bir itirazları olmadığı söyleniyor. Devrimcimizin pratiği çok güzel, Özgür Düşün okurları örnek alınmalıdır. Ama neden gece geç saatlere kadar kitap ve dergiler okuduğundan, dalgunlaşmış olduğundan, kafasının dolu olduğundan, yazılar yazdığından söz edilmiyor? Devrimcimizin teorisi nerede? Bir devrimci mi yoksa kantin solcusu mu anlatılıyor "Değişmek"te? Yazara, devrimcilerin teorik gelişimlerinin anlatımı için Gorki'nin "Ana" adlı eserini öneririm.

Sonlara doğru "ölümü bile parça parça kesip bir çuvalda elimize verdiklerinden" söz ediliyor. Bununla ne anlatılmak isteniyor? Düşmanın zalimliği mi? Devrimcilerle hırs ve öfke mi verilmek isteniyor? Bir anlatıdan çok gerilim filmine benziyor... "Ajitasyon, ajitasyon daha fazla ajitasyon!!!" çılgınlıklarıyla, terden ıslanmış yatağımızda doğruluyoruz. İşte kabustan uyandık. Bir alternatifimiz var..

Alternatif Yaklaşım

Devrimcilerden-devrimciliğinden söz etmek için burada önerdiğim yaklaşım, ideolojik ve politik yarar çerçevesinde biçimlenir. Bu amaçla, yazılan yazılan, yapılan konuşma ve toplantıları kapsar. Burada çok genel bazı ilkeler üzerinde duracağım.

Öncelikle anılacak-sözü edilecek devrimcinin yaşamı, yer ve süre ne kadar kısa olursa olsun özetlenmelidir. Onun herhangi bir insan olduğu, yaşamda bazı çelişkileri gözlemlediği, dostlarının,

kileri gözlemlediği, dostlarının, devrimcilerin vb. katkısıyla, ama en çok da kendi çabasıyla devrimcileştiği anlatılmalıdır. Devrimci üstün bir insan değildir; halktan biridir. Ama bazı çelişkileri görmüş ve kendini geliştirmiştir. İdeolojik donanımı ve politik netliği arttıkça cesareti artmıştır. Yoksa gözü kara, cahilce bir cesaret içinde değildir. Bu temelde kitlelere "sözünü ettiğimiz kişi sizlerden biridir, anormal veya üstün özellikleri olan biri değildir, yaşamı iyi gözlemlemiş, çok çalışmış, kolektif hareket etmiş, kendini geliştirmiş ve fedakarca davranmıştır, siz de bunları yapabilir, onun gibi ve hatta ondan daha gelişkin bir devrimci olabilirsiniz" mesajı verilmelidir. Politik yararının ötesinde gerçek olan da budur zaten.

İkincisi; kişinin devrimci olma sürecinde yaşadığı çelişkiler, yanlışları, aşamadığı zaafı açık yüreklilikle dile getirilmelidir. Bence çözüm önerilemese bile bunlardan söz etmek yararlıdır. Düşmanlara veya yitirilen devrimciyi örnek alacaklara "bak, koskoca X de şunu yaparmış" gibi bir malzeme vermemek kaygısıyla hareket edilmemelidir. Yanlış ve zaafı eleştirilmelidir. Fedal "ölünün arkasından konuşulmaz" geleneği aşılmalıdır. Biz önerememiş olsak bile okuyan birileri bir çıkış-hataları aşma yolu bulabilir.

Üçüncüsü; yitirilen devrimcinin yaşam pratiği ve teorisi öne çıkarılmalıdır. Başarıları özetlenmeli ve geriye kalanlara bir ders olmalıdır. Ölümü ve ölüm biçimlerini öne çıkarmak yararsızdır. Bugün İbrahim Kaypakkaya'nın ne kadar kahraman ve çalışkan bir devrimci olduğundan herkes söz eder ama hem işçiler, hem öğrenciler, hem de köylüler arasında yürüttüğü politik faaliyetini, teori-

sini, Maoizm'i ülkemize taşıyan (*) devrimci önder olduğunu izleyicileri dışında çok az kişi bilir. Bunda bizzat izleyicilerinin suçu vardır. Ülkemiz tarihinde yaşamını verip çözülmeyen, acımasız işkence tezgahlarından geçen pek çok devrimci vardır. Ancak Maoizm ideolojisini ülkemize taşıyan tek bir önder vardır. Bunu öne çıkarmak yerine "Ser verip, sır vermeme" öne çıkarıldığı için insanların, Kaypakkaya'nın teorisine ilişkin bilgisi, pratiğine ilişkin bilgisinin gerisinde kalmıştır.

Bu üç ilke geçmişte ölmüş bir devrimci için de, yeni yitirdiğimiz biri için de, soyut veya genel olarak devrimcilikten söz edeceksek de geçerli olmalıdır. Böylelikle hem düşmana göz dağı, hem de dostlara motivasyon ve güven verilir. Ayrıca teorinin öne çıkarılmasıyla ideolojik bir gelişme de sağlanmış olur.

Sonuç

Tüm bu yazılanlara karşı devrimcileri ve devrimciliği, romantik hayal kahramanları olarak anmayı sürdürenler olacaktır. Genç kadınlar Deniz Gezmiş'in asılmasından, Che'nin sakallarından ve gezginliğinden etkilenip onlara aşık olacak; genç delikanlılar da Kaypakkaya'nın ser verip sır vermemesiyle heyecanlanacaklardır. Ama belki bazı gençler de söylenenlere kulak verip, devrimci önderlerin yaşamlarını okuyarak romantiklerin yarattıkları etkilerden kurtulacaklardır. Lenin'in uçaklara çok meraklı olduğunu, bisikletle havaalanı yakınlarında turlayıp inip-kaikan uçakları seyretmeye bayıldığını, hatta bir kez bisikletten düşüp kolunu bacağını kırdığını öğrenecekler, gülümseyecekler

ve Lenin'i doğallığı ve halktan biri-bizden biri oluşuyla daha çok seveceklerdir. ("Değişmek" in yazarı, devrim için geçirmedığı vakti görünce Lenin'e çok kızacaktır gerçi...) Mao Zedung'un seçme eserlerini okurlarsa, ciltlerden akan temiz, yalın ve politikanın ötesinde yaşamayı öğreten bilgiyi sünger gibi çekerek ilerleyip 6. cildin ortasına geldiklerinde Mao'nun bir toplantıda yaptığı konuşmayı "Sıçacaksınız sıçın! Osuracaksınız osurun! Kendinizi çok daha iyi hissedeceksiniz."(**) şeklinde bitirmesine şaşıracaklar, Mao'nun argo konusundaki zaafına gülümseyeceklerdir. Devrimcilerin ve önderlerin ulaşılmaz kahramanlar değil, aramızdan insanlar olduklarını görüp, pozcu tavırlar takınmak veya yığınlaşma kapılmak yerine çok çalışıp, daha disiplinli bir yaşam sürüp, daha çok çalışarak onlar gibi olabileceklerinin farkına varacaklardır.

Notlar:

(*) "Ülkemize taşıyan önder" ifadesini özellikle seçtim. Ülkemiz somut gerçekliğine uygulayan değil, taşıyan önder. Üstelik birileri herhangi bir ideolojik-politik yaklaşımı ülkemize somut gerçekliğine uygulasalar dahi, bunu sık sık güncellemek gerekecektir. Zaman ilerler, her şey değişir. Ülkenin somut gerçekliği de değişir. Eğer bizim bilgimiz bu değişim ile birlikte değişmezse zamanın gerisinde kalırız. Somut gerçekliği bilmediğimiz için de, yaklaşımımızı bu değişen gerçekliğe göre değiştiremeyiz. Bugün istisnasız tüm devrimci politik partilerin, ister Maoist olsun, ister Troçkist olsun yaşadığı sorun budur bence.

(**) Zedung, Mao (2000); Seçme Eserler VI, s. 135

Seyit Saatchi

Aşkın Ayrancıoğlu

Biz bu ülkenin çocuklarıyız ve rengimizi bu topraklardan alıyoruz. Dünyadaki sonsuzca rengin arasında biz de bir rengiz ve bu rengimizi asla soldurmaya-cağız... Bu da bizim tarihe düştüğümüz bir nottur... Biz eserlerimizde suç işlemedik ve bu rengimizle beraatimizi talep ediyoruz...

5-9 Haziran 2001 tarihleri arasında Boyabat Halk kütüphanesinde açtıkları karikatür sergisinde karikatürlerine el konulan ve bir gece gözaltında tutulan, (aynı zamanda dergimiz için Çiz-Düşün adlı karikatür köşesini de hazırlayan dostlarımız) karikatür sanatçıları Seyit Saatchi ve Aşkın Ayrancıoğlu'nun TCK'nın 159. maddesini ihlal ettikleri gerekçeyle 3 yıl hapis istemiyle iki yıldır yargılandığı dava "beraat"la sonuçlandı. Duruşmaya her iki karikatürist de katıldı. Karikatüristlerin yargılanan karikatürlerinde emniyet güçlerini tahkir ve tezyif edip etmediklerine ilişkin aylardır beklenen bilirkişi raporunda; "(...) Sanıklar yaptıkları karikatürlerde 'faşizmi' ve kendilerine göre ülkemizde cereyan eden 'faşizan uygulamaları' kınamak istemişlerdir. Kolluğun tüm uygulamaları kamunun eleştirisine açıktır. Kolluğun eylem ve işlemlerini her değerlendirmeyi TCK'nın 159. maddesi hükmüne sokmaya

kalkarsak, bu kez insanlarımızın en temel hakkı olan 'ifade hürriyetini', Anayasanın ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin açık hükümlerine rağmen kısıtlamış oluruz. Karikatürlerde kolluğun 'faşizan uygulamaları' eleştirilmektedir. Gerçekten, bu tür uygulamaların olduğu konusunda TBMM İnsan Hakları Komisyonu'nun çalışmalarına göz atmak yeterlidir." denilerek karikatüristlerin TCK'nın 159. maddesini ihlal etmedikleri sonucuna varılmıştı...

Boyabat Asliye Ceza Mahkemesi'nde 11 Mart 2004 Perşembe günü yapılan duruşmada sanatçılar mahkemeye ortak hazırladıkları yazılı savunmayı sundular. Savunmalarında çeşitli örneklerle sanatın özgürlüğünü savunan sanatçılar gelip geçici olan kanunlarla ölümsüz olan sanatı yargılamamanın haksızlığına da dikkat çektiler...

İddia makamı sanatçıların yazılı savunmaya bir diyeceğinin olmadığını ve önceki duruşma-

daki beraat talebinin geçerli olduğunu belirtti.

Bunun üzerine karikatür sanatçıları Aşkın Ayrancıoğlu ve Seyit Saatçi'den bir diyecekleri olup olmadığı soruldu. Onlar da beraatlerine karar verilmesini istedi ve mahkeme başkanı F. Sonan Dolunay da; "Sanıkların üzerlerine atılı suçun yasal unsurları oluşmadığından beraatlerine ve emanette kayıtlı karikatürlerin karar kesinleştikten sonra sanatçılara iadesine" karar verdi...

Sanıklar Aşkın Ayrancıoğlu ve Seyit Saatçi mahkemeye verdikleri yazılı savunmalarında şunları dile getirdiler:

"İki yılı aşkın bir süredir karikatürlerimizle "Devletin Emniyet Muhafaza Kuvvetlerini Tahkir ve Tezyif Etmek" suçlamasıyla yargılanmaktayız. Şimdi geldiğimiz aşamada ne sevindiricidir ki eserlerimizi anlayan birileri çıkmıştır...

Son bilirkişi raporunda, eserlerimizle "faşizmi ve faşizan uygulamaları" eleştirdiğimiz gerçeği tespit edilmiştir. Öyleyse bu eserlerimizi suçlamak demek, faşizmi ve faşizan uygulamaları eleştirilemez kılmak demek değil midir?

Karikatür eleştiriyi varolur. Sanatçı duyarlılığı, her tür baskı, haksızlık ve kısıtlayıcılığın karşısına geçip insanı ve tüm güzellikleriyle insanca olan bütün değerleri savunmayı zorunlu kılar. Gözlerini, kulaklarını ve ağızını kapa-

yanların sanatçılığından söz edilebilir mi? Sanatın ve sanatçının bir umudu özgürlükleri yaratmaktaysa, bir umudu da özgürlükte yaratmaktır. Çünkü sanat özgürlükte açar en güzel renklerini... Bu bağlamda, sanatın ve dolayısıyla bizim eserlerimizin de özgürlükleri kısıtlayanlarla çatışması kaçınılmazdır.

Üyesi olduğumuz Karikatürcüler Derneği bile yargılanan karikatürlerimizi anlayıp savunamıyorken, son bilirkişi raporunda anlaşılacağımızı görmek sevindirici olduğu kadar önemlidir de bizim için... Anlamak bir bakış sorunudur. Kaba, yüzeysel ve tutarsız bir bakışla her sanat eserinde,

her şeyde bir suç unsuru bulmak zor değildir. Ama sanatın özgünlüğünü ve özgürlüğünü göz ardı etmeden, eserdeki soyutlamaların gerçeklikle bağlantısını çarpıtmadan yorumlayarak bakmak bizi doğru değerlendirmeye götürür. Bu bakış bilimle, kültürle ve sanatla yoğrulmuş bir bilincin ince duyarlıklı bakışıdır.

Yargılandığımız iki yıl içinde yukarıda değindiğimiz iki karikatürün çatışmasını da yaşamış bulunuyoruz. Tuğrul Aray imzalı ilk bilirkişi raporunda müzikle ilgili bir karikatürümüzde bile, "Emniyet Muhafaza Kuvvetlerini Tahkir ve Tezyif" suçunu işlediğimiz sonucuna varılıyordu... İkinci bilirkişi raporunda ise eserlerimizde atılı suç

unsuruna rastlanmadığı dile getirilmektedir...

1961'de sıkıyönetim mahkemesince 142. maddeden yargılanan Aziz Nesin, yazılarında suç unsuru bulan bilirkişi, Anayasa Hukuku Doçenti Dr. Selçuk Özçelik'in raporuna itiraz eder. Bunun üzerine seçilen yeni bilirkişi kurulu yazılarda suç unsuru olmadığını belirtir ve Nesin beraat eder. Aziz Nesin o zaman tarihe şu notu düşer; "Bu karar, bilirkişi Selçuk Özçelik'in mahkumiyetidir."

Biz de mahkemenin vereceği kararın, aynı zamanda bizi anlamayanların ve daha çok da suçlu olduğumuzu düşünen Tuğrul Aray adlı bilirkişinin mahkumiyeti olacağını umuyoruz.

İnsan için ve insanın insanca yaşayacağı bir dünya umuduyla üretilen sanatın/karikatürün ve dolayısıyla yaratıcısının suçlanması ve cezalandırılması tartışmalı bir durumdur aslında. Çünkü zamanla değişkenlik gösteren kanunlarla, evrensel bir dili ve ölümsüzlüğü yakalayan sanatı cezalandırmak ne kadar doğrudur, tartışmalıdır?

Biz bugün, 2500 yıl önceki köleliğin meşru olduğu eski Yunan kanunlarını kullanmıyoruz. Ama aynı dönemde Homeros'un yazdığı "İlyada" ve "Odessa" destanlarını bugün hala zevkle okumaktayız. Çok eskiye gitmeye gerek yok; 1940'lı yıllarda Nazilerin elinden kurtulabilen sanat eserleri bugün müzelerde yerlerini almışken, eserleri ve yaratıcılarını yok eden Nazi Kanunları nerededir?

Bu ülkede, bir dönem yasaların

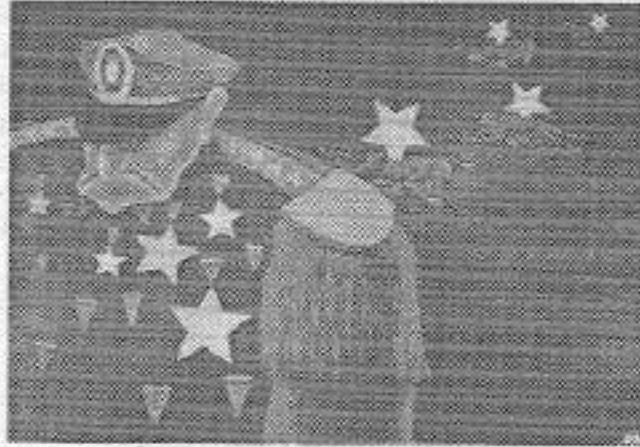
Adnan Menderes ve arkadaşlarını astığını ama yine bu ülkede değişen yasalarla aynı kişilerin "kahraman" ilan edildiğini de gördük.

Şair Nazım Hikmet'in 13 yılını hapislerde geçirmesine ve sürgünde ölmesine neden olan dönemin yasaları nerede, Kültür Bakanlığı'nın girişimleriyle 2002 yılının "dünyada Nazım Hikmet yılı" ilan edilmesi nerededir...? Nazım Hikmet'in şiirleri mi değişmiştir yoksa yasalar mı?

Aslında karikatürlerimizin suçlanmasında bir trajedi-komik yan da vardır. Biz son birliktirki raporunda da nitelendirildiği gibi "faşizmi ve faşizan uygulamaları" eleştirmiş bulunuyoruz. Biz eserlerimizi evrensel bir dille yarattığımız için eleştirilerimiz her ülkede görülebilecek faşizmi ve faşizan uygulamaları hedef almaktadır. Buna rağmen, Türk polisi ve askerini simgeleyen hiçbir simge vb. işaret kullanmadığımız halde "Türk Emniyet Güçlerini Tahkir ve Tezyif Etmek"le suçlandık. Bu, işin trajik yanıdır. Komik yanı ise daha da trajiktir...:

Türk mahkemelerinde, Türk yargıçlarının verdikleri karar tutanakları incelense, tecavüzdən, işkenceden, cinayetten, kaçakçılıktan, hırsızlıktan, yolsuzluktan vs. pek çok suçtan ceza almış polis ya da askerinin adına raslarız. Bu bir olasılık değil basına da sık sık yansdığı gibi gerçekliktir. Susurluk kazasıyla ortaya çıkan ilişkiler ağı ve ardından sonuçlanan Susurluk davasıyla da, bazı üst düzey emniyet görevlilerinin "katliam sanıklarıyla, uyuşturucu kaçakçılarıyla işbirliği yaptıkları" kanıtlanmıştır. Bu ilişkiler mahkeme kararlarında açıkça belirtilmiş ve

sanıklar çeşitli cezalara çarptırılmışlardır. Bunlar bir kenarda dururken, bizim karikatürlerimizle işkencecileri, darbecileri eleştirmemiz suç olarak nitelendirilmektedir. Eğer bir işkenceci polisi eleştirmemiz suçsa, o zaman bir yargıcın işkenceci bir polisi mahkum etmesi de suç olmaz mı? Olmadığına göre demek ki insanlık dışı davranışta bulunan kim olursa olsun yargılanıp cezalandırılabilir... Öyleyse "yargılanıp cezalandırılabilir" olanlar neden "eleştirilemez" olsun? Burada hukukun ve sanatın buluştuğu yere gelmekteyiz. Bu sevindiricidir. Hukuk da,

sanat da son tahlilde insan yaşamını güzelleştirmek için vardır çünkü. Bizim pek çok karikatürümüz yurtdışında müzeler, kitaplara alınmıştır. Bu müze ve kitaplardaki karikatürlerimizin yanında adlarımızla birlikte bir de "Türkiye" yazmaktadır. Uluslararası yarışmalarda kazandığımız pek çok ödülümüzün içinde "dünya birincilikleri" de vardır. Ödüllerimizin üzerinde de "Türkiye" yazmaktadır.

Türk milli futbol takımı "dünya üçüncüsü" oldu diye yer yerinden oynarken, şatafatlı törenler düzenlenirken, futbolculara "Üstün Hizmet Madalyası" ve "açık çek" verilirken bizim istediğimiz ne madalya ne de çektir... Onları halklarımızı uyutanlar istesin...

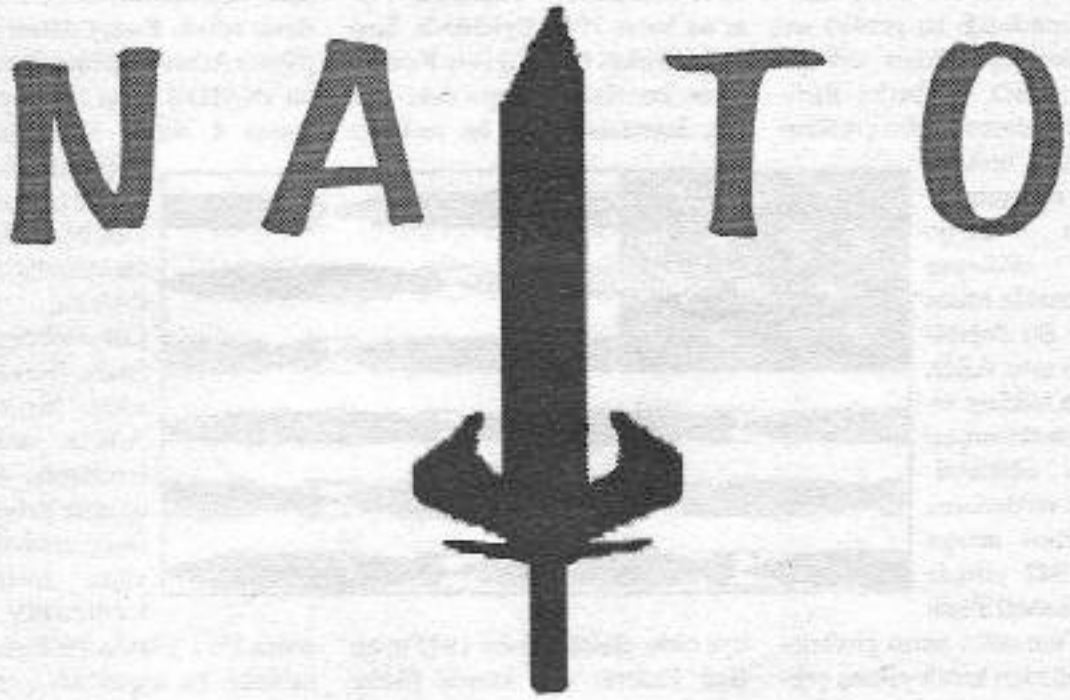
Bizim isteğimiz yalnızca özgürce yazıp çizilebilmektir.

Karikatürist Ratip Tahir Burak bir karikatüründen dolayı aldığı 16 aylık hapis cezasını çekmekteyken, açılan başka bir davanın savunmasında tarihe şu notu düşer: "Ben de son nefesimi Paşakapısı'nın taş duvarları arasında verebilirim fakat binlerce, on binlerce Ratip Tahir yine bu millet uğruna, zalimlerle, hainlerle, şerirlerle savaşmakta devam edecek ve bir gün muzaffer olacaklardır." Ratip Tahir'in 50 yıl önceki özleminin hala gerçekleşmemiş olması ne kadar acıdır...

Noam Chomsky, Amerikalı muhalif bir yazardır. Dünyada da popüler bir isimdir. Aram yayınları tarafından 2002'de üçüncü baskısı yapılan "Amerikan Müdahaleciliği" adlı kitabında Chomsky; "Türkiye'nin Güneydoğu'da on binlerce insanı öldürdüğünü, 3500 civarında köyü yakmış ve etnik temizlik gerçekleştirdiğini" yazmaktadır. Bu kitabından dolayı Türk mahkemelerinde yargılanan ve Türkiye'ye gelip duruşmaya da katılan Chomsky sonunda "beraat" etmiştir. Eserlerinde aynı sözleri söyleyip de ceza alan "yerli" yazar-çizerleri bildiğimizden, şunu düşünmeden edemiyoruz; acaba emperyalist ABD'nin etkisindeki bu ülkede "eleştirmek" için de ABDli mi olmak gerekiyor...?

Biz bu ülkenin çocuklarıyız ve rengimizi bu topraklardan alıyoruz. Dünyadaki sonsuzca rengin arasında biz de bir rengiz ve bu rengimizi asla soldurmayacağız... Bu da bizim tarihe düştüğümüz bir nottur... Biz eserlerimizde suç işlemedik ve bu rengimizle beraatimizi talep ediyoruz..." □

EMPERYALİZMİN KILICI:

Devlet ve Hükümet Başkanları düzeyinde gerçekleştirilecek olan NATO yıllık olağan toplantısı 28-29 Haziran tarihlerinde İstanbul'da Lütfi Kırdar Sergi Sarayı'nda yapılacak. Tüm anti-emperyalistlerin Haziran ayında İstanbul'da NATO karşıtı gösterilerde alanlara çıkması bekleniyor. NATO'nun emperyalizmin kiralık katili (ya da en etkili araçlarından biri) olduğunu bilmeyen yoktur kuşkusuz. Yine de bu kuruluşun tarihsel perspektif içinde durduğu noktayı bilmek ve içsel dinamiklerini anlamak; emperyalizmle yapılan mücadelede temelendirilmede önemli bir adım olacaktır.

Yazımızda öncelikle NA-

TO'nun ne olduğu üzerine kısaca duracağız. Sonrasında NATO'nun işleyiş mekanizmalarını inceleyeceğiz.

NATO Nedir?

NATO, North Atlantic Treaty Organisation (Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü) İkinci Paylaşım Savaşı (1939-1945) ardından kurulan askeri bir organizasyondur. Gelişmiş örgütsel yapısı ve üye ülkelerden istihdam ettiği personel ile dünya üzerinde emperyalizmin en koordine örgütü olan NATO; askeri alanlar dışında da faaliyetlerde bulunur. Bu faaliyetler genelde organizasyonu "sevimli" göstermek için yapılan yardım programlarından ve ideolojik destek amaçlı verilen eğitim prog-

ramlarından oluşur.

Günümüzde NATO'nun üyeleri şu ülkelerdir: ABD, İngiltere, Fransa, Almanya, Türkiye, İtalya, Belçika, Hollanda, Kanada, Danimarka, Yunanistan, İzlanda, Norveç, Portekiz, İspanya, Lüksemburg, Polonya, Çek Cumhuriyeti ve Macaristan. Önümüzdeki birkaç yıl içinde diğer eski Varşova Paktı üyeleri başta olmak üzere NATO'ya yeni üyeler katılacaktır.

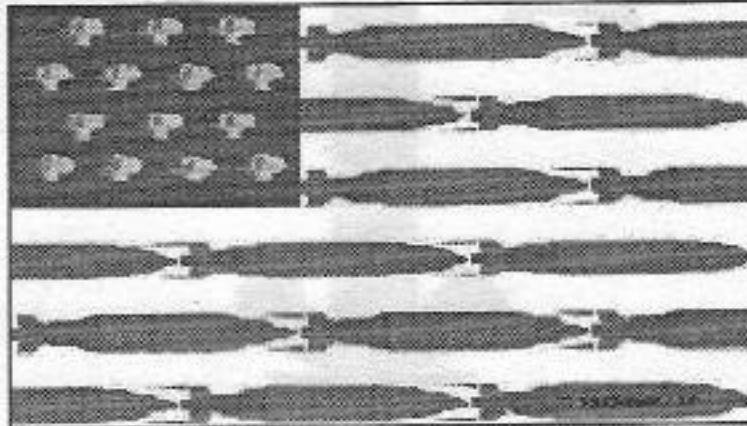
NATO'nun Tarihsel Gelişimi

İkinci Emperyalist Paylaşım Savaşı sona erdikten sonra dünya yeni bir savaş beklentisi içine girmişti. Faşizme nihai darbeyi vurarak özellikle Doğu Avrupa'da bü-

yük bir saygınlığa ve etkiye sahip olan Sovyetler Birliği ile, ABD ve İngiltere arasındaki çatışma, taraflar arasında günden güne artan bir gerginliğe neden olmaktaydı. Özellikle dönemin İngiltere Başbakanı, Winston Churchill'in ve Amerikan sermayedarlarının durmadan körüklediği bu gerilim savaştan usanmış halkları tedirgin ediyordu. ABD, Sovyetler Birliği'nin savaş durumundan çıkılmasına rağmen ordusunu terhis etmemiş olmasından dolayı SSCB'yi saldırgan niyetli olmakla itham ediyordu. Bu doğrultuda yine aynı ABD, SSCB'nin nükleer silahların yasaklanması ve imha edilmesi önerisini reddederek asıl niyetini ortaya koydu. 1947 yılında ABD, Marshall Planı

ile SSCB'nin etkisi altına girebilecek tüm ülkeleri kendi yanına çekme çabasına girişti. Marshall Planı savaş sonrası enkaz haline gelmiş Avrupa'da kapitalist üretim ilişkilerinin yeniden canlandırılması amacını taşıyordu. Bu planın hemen öncesinde de ABD başkanı Truman'ın, Türkiye ve Yunanistan'a 400 milyon dolarlık yardım edilmesi yönündeki isteğini ABD kongresine sunarken (ki bu konuşma sonradan "Truman Doktrini"

adıyla anılacaktı) "Birleşik Amerika'nın, silahlı azınlıklar veya dış baskılarla karşılaşan özgür ulusları destekleme politikasına sahip olması gerektiğine inanıyorum" dediği ve SSCB ile tüm dünyadaki devrimcilere gözdağı verdiği de unutulmamalıdır. Marshall Planı'na karşı 1947 Eylülünde Sovyetler Birliği önderliğinde Kominform kuruldu. Avrupa'daki pek çok komünist parti bu teşkilata

üye oldu. Belçika daha 1945'te bir Batı Federasyonu kurma fikrini ortaya atmıştı. Benelüks bu konfederasyonun ilk adımı oldu. 1948 Martında İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg arasında imzalanan Brüksel Antlaşması, bir savunma birliğinin yanı sıra, iktisadi ve kültürel işbirliğini de öngörüyordu. Ne var ki Brüksel Antlaşması'nun birleştirdiği ülkelerin gücü, Sovyet Bloğu ile dengeyi sağlamak için yeterli de-

ğildi. 1948 yılı Aralık ayında Washington'da, Brüksel Antlaşması ülkeleri ile Kanada ve ABD arasında görüşmeler başladı. Şubat 1949'da Norveç ve Moskova'nın bütün baskısına rağmen diğer İskandinav ülkeleri görüşmelere katıldı. İzlanda, İtalya ve Portekiz de davet edildi. Kuzey Atlantik Pakti [North Atlantic Treaty Organization (NATO)] adını alan yeni antlaşma 4 Nisan 1949 tarihinde

ABD'nin başkenti Washington'da; Belçika, Kanada, Danimarka, Fransa, İzlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, Portekiz, İngiltere ve A.B.D. tarafından imzalandı. Savaşta tarafsız kalmış olan İsveç, İrlanda ve İsviçre antlaşmaya katılmadılar. Daha

sonra, 1951 yılında Türkiye ve Yunanistan da örgüte katılmaya davet edildiler ve 18 Şubat 1952'de NATO'ya resmen üye oldular. 9 Mayıs 1955'te Federal Almanya, 1982 yılında İspanya ve son olarak da 12 Mart 1999'da Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve Polonya NATO'ya katıldılar ve üye devlet sayısı 19'a ulaştı.

"Soğuk Savaş" olarak adlandırılan dönemde Sovyetler Birliği, emperyalistlerin NATO hamlesine

→ Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü'ne göre, 1996 yılında dünyadaki toplam askeri teçhizatın % 80'i NATO üyesi devletler tarafından üretildi.

→ Dünya Mahkemesinin (World Court) 1996 yılında nükleer silahların tehdit dahil herhangi bir amaçla kullanılmasını yasadığı ilan etmesine karşın,

NATO'nun resmi askeri doktrini, bu silahların kullanılmasını öngörüyor. Nükleer silahların kullanımı, Uluslararası İnsani Yasalara (International Humanitarian Law) aykırıdır, çünkü ayırım gözetmeksizin kitlesel ölçekte sivil ölümlere yol açar. NATO'nun elindeki nükleer silahların kullanılması aynı zamanda çevresel felakete de yol açma olasılığı taşır, 'nü-

1955 yılında kurulan Varşova Paktı ile cevap verdi. Sovyetler Birliği dağılına kadar NATO ülkeleri ve Varşova Paktı ülkeleri arasında silahlanma yarışı artarak devam etti. Silahlanma öyle bir hal aldı ki, her iki tarafta tüm dünyadaki yaşamı silebilecek kapasiteye ulaştı. Bu durumda iki taraf için de açık savaş seçeneği ortadan kalkarken, örtülü operasyonlar ve casusluk faaliyetleri önem kazandı.

Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra Varşova Paktı da geçerliliğini yitirdi. Şu anda NATO üyesi olan Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve Polonya dağılma sürecinin sonunda NATO'ya katıldılar. Yedi Doğu Avrupa ülkesi de NATO'ya katılmak için davet edilmiştir ve birkaç yıl içinde Bulgaristan, Estonya, Litvanya, Romanya, Slovenya, Slovakya ve Letonya da NATO üyesi olacaktır. Bu ülkeler hali hazırda NATO ile işbirliği anlaşmaları imzalamıştır. NATO'nun bu ülkelere olan ilgisi, ABD ile Almanya ve Fransa gibi Avrupa ülkelerinin arasındaki çıkar çatışmasını derinleştirmektedir. ABD, NATO'daki üstünlüğünü kullanarak AB sürecindeki bu ülkelerin askeri yapılanmalarında söz sahibi olmak istemektedir. Ayrıca Rusya'daki enerji kaynaklarının geçiş rotasındaki bu ülkeler stratejik olarak da büyük önem taşımaktadır. Benzer işbirliği anlaş-

malarını Ukrayna ve Rusya Federasyonu da imzalamıştır, ama yine de bu iki ülkenin birkaç yıl içinde üye olması beklenmemektedir. Buna ek olarak NATO, eskiden Sovyetlerin etki alanı olan bölgelere daha da derinlemesine nüfuz etmeye heveslidir; Azerbeycan, Beyaz Rusya ve Kırgızistan'ı da bünyesine katmak istemektedir.

NATO demek emperyalizmin kılıcı demektir. Emperyalist güçler halkları ideolojik kuşatma ve piyasa mekanizmaları ile ezemediği zaman NATO'nun bombalarını devreye sokarak halkları tehdit etmeye devam edeceklendir.

NATO "Akdeniz Diyalogu" programı 1994 yılında Kuzey Atlantik Konseyi tarafından başlatılmıştır ve NATO'nun Avrupa'nın güneyine doğru genişleme amacının bir tezahürüdür. Şu anda NATO üyesi olmayan fakat yakın gelecekte olması muhtemel 7 ülke bu oluşumun içindedir. Bunlar: İs-

rail, Ürdün, Mısır, Cezayir, Tunus, Fas, Moritanya'dır. Ortadoğu göz önüne alırsa Irak'ta direniş hareketi bastırılıp "istikrarlı" bir rejim yapısı kurulduğunda yeni Irak'ın da NATO'ya bağlanabileceği düşünülebilir.

Nasıl ki devlet kapitalist sistemde burjuva sınıfının çıkarlarını ve sınıf çatışması keskinleştiğinde, üretim biçimini korumak adına katliamlara girişmek için polis ve askeri kullanırsa ve uluslararası rekabette varolabilmek için de ulusal ordular kurarsa, küresel emperyalizm de aynı mantıkla uluslararası bir askeri işbirliğine gitme yolunu seçer. Tabi NATO'nun kuruluşunun temelinde emperyalizmin bekaasının amaçlandığını görmek gerekir. Dönemi inceleyerek emperyalizmin üç noktadan sürekli baskı altında tutulduğunu görürüz. Bunların birincisi Sovyetler Birliği, Çin ve Doğu Bloğu ülkelerinden kaynaklanan bir tehditti. İkincisi, emperyalizmin baskısı altında olan çevre ülkelerde devrim olması ve bunların emperyalist halkadan kopmaları ihtimalinden doğan bir tehditti. Sonuncusu da emperyalist ülkelerin kendi bünyelerinde baş gösteren demokratik ve devrimci kalkışmaları. Bu tehditlerden ilki günümüzde geçerliliğini kaybetmiştir. NATO'nun Batı toplumlarındaki meşruiyet zemini, şimdi ortadan kalkmış olan bu "tehdit"

leer kıg' olarak bilinen küresel kıyamel olasılığı da buna dahildir. NATO'nun nükleer silah politikası aynı zamanda (ironik olarak bütün NATO üyesi ülkelerin imzalamış olduğu) Nükleer Silahların Yasılmasını Önteme Anlaşması'na da ağırdır. Bu anlaşma, imzalayan devletlerin, nükleer silahların hızla yok edilmesi için çalışmasını gerektirmektedir.

NATO üyesi devletlerin (ABD, İngiltere ve Fransa) şu anda faal durumda 9.000'den fazla nükleer silahı vardır; bu sayı, dünyadaki nükleer silahların %60'ına yakındır. NATO üyesi bu üç devlet, ellerindeki nükleer silahların bir kısmını envanç durumunda kullanılmak üzere NATO emrine vermiştir. NATO, Batı Avrupa'daki askeri hava üyelerinde, 60

üzerine kurulmuştu. Batı saldırı-ganlığını NATO'nun bir savunma teşkilatı olduğu söylemiyle gizlemeye çalışıyordu. Halbuki bundan fazlası vardır. NATO yalnızca iki süper-gücün çatışmasındaki araç değildir. Unutulmamalıdır ki, emperyalizmin esas korkusu emperyalist sömürüye maruz kalan halkların isyanıdır. Varşova Paketi lağvedildikten ve Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra NATO'nun da lağvedileceğini sananlar bu üçlü tehditi algılayamamış ve NATO'nun dünya halklarına yönelik bir baskı aracı olduğunu tam kavrayamamış olanlardır.

NATO Anlaşmasına

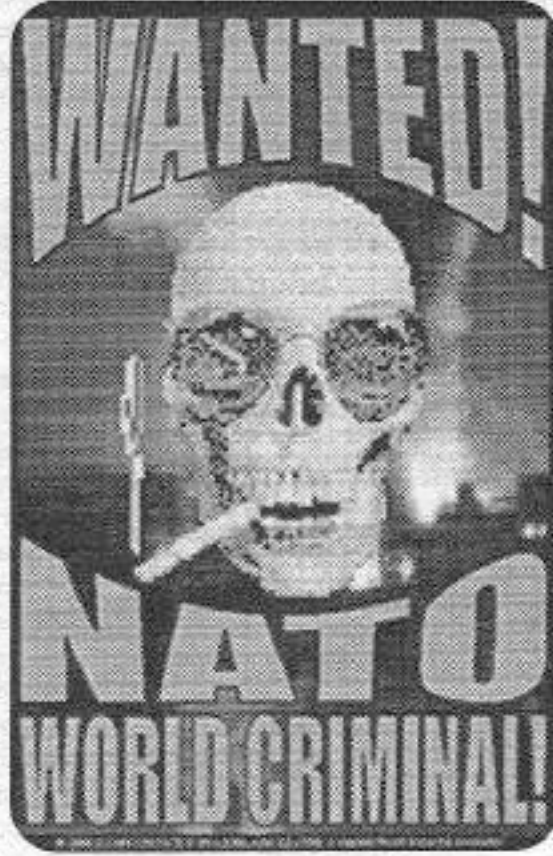
Kısa Bir Bakış

Antlaşmanın giriş bölümünde, NATO'nun yalnızca askeri değil aynı zamanda ekonomik, sosyal ve siyasal işbirliğini de öngördüğü ifade edilmektedir. 1. maddede üyelerin uluslararası ilişkilerinde ve uyumsuzluklarında izleyecekleri genel ilkeler, Birleşmiş Milletler Anlaşması'nın 2. maddesinin 3. ve 4. fıkralarına benzer biçimde sıralanmıştır. 2. madde ise tarafların uluslararası ekonomik ilişkilerindeki ayrımları gidermeye çalışacakları ilkesini ve ekonomik işbirliğini içermektedir. 4. madde,

tarafların herhangi birinin kendisini tehdit altında görmesi durumunda, karşılıklı istişarelerde bulunulacağını hükme bağlamaktadır. 5. madde ise Antlaşmanın en önemli hükmünü getirmektedir. Buna göre, taraflardan birine ya-

madde ise örgütün sorumluluk alanını tanımlamaktadır.

NATO'nun meşhur beşinci maddesi resmi olarak bir kere yürürlüğe girmiştir. Bu da 11 Eylül saldırıları sonrasında ABD'nin talebi ile gerçekleşmiştir.

pılacak bir saldırıyı ötekiler kendilerine de yapılmış sayacaklardır. Buna karşılık NATO bu maddeyle, üyeleri gerekli görecekları önlemleri almaya çağurmaktadır. 6.

NATO'nun Yapısı ve İşleyişi

Şunu belirtmek gerekir ki NATO, yapısal olarak devletler üstü bir kurum değildir. Yapılacak askeri operasyonlar tüm ülkelerin onayından geçmek zorundadır. Bu nedenle iki NATO üyesi ülke arasındaki olası askeri çatışmalarda NATO arabuluculuk eder ve bir tarafta yer almaz. Tabii bu sadece teoride böyledir. NATO'da her ülkenin eşit söz ve veto hakkı olmasına rağmen, NATO'yu mali ve askeri yönden ayakta tutan ABD, her anlamda başat güç pozisyonundadır.

NATO, sivil ve askeri olmak üzere iki ana örgüte sahiptir. Ancak bunlar çağırıklı yetkilerle donanmış değildirler. Askeri organlar, siyasi organların denetim ve gözetimi altında çalışırlar. El-

bette Türkiye'de siyasal güç MGK kontrolü altında işlediğinden dolayı, Türkiye bu tabloda ayrı bir yere sahiptir.

Şimdi NATO'nun yapılanma-

ile 200 arasında nükleer silahı hazır halde tutmaktadır. NATO, nükleer silahlara sahip olmasını ve bunları kullanma tehdidini bir baskı ve sindirme aracı olarak kullanmaktadır; özellikle de bu silahlara sahip olmayan ülkelere karşı.

→ NATO'nun Orta ve Doğu Avrupa'ya doğru genişlemesi, bu ülkelerdeki askeri güçleri NATO (ve

esasen ABD) denetimi altına almak içindir. NATO'ya yeni üye olan devletlerin silahlı kuvvetleri, askeri eğitimlerinin, silahlarının ve diğer askeri teçhizatının NATO standartlarına uygun hale getirilmesi taleplerini yerine getirmek durumundadır. Yeni üyelerin askeri teçhizatlarını NATO'nun gereksinimlerine göre standart hale getirme zorunluluğu,

sını biraz incelemekte fayda var.

Sivil Yapılanma

a-Kuzey Atlantik Konseyi

Kuzey Atlantik Konseyi, NATO'nun en yetkili danışma ve karar organıdır. Konsey yılda iki defa Dışişleri Bakanları düzeyinde,

Komite, Ekonomik Komite ve Altyapı Komitesi olmak üzere birçok komite çalışır.

b-Savunma Planlama

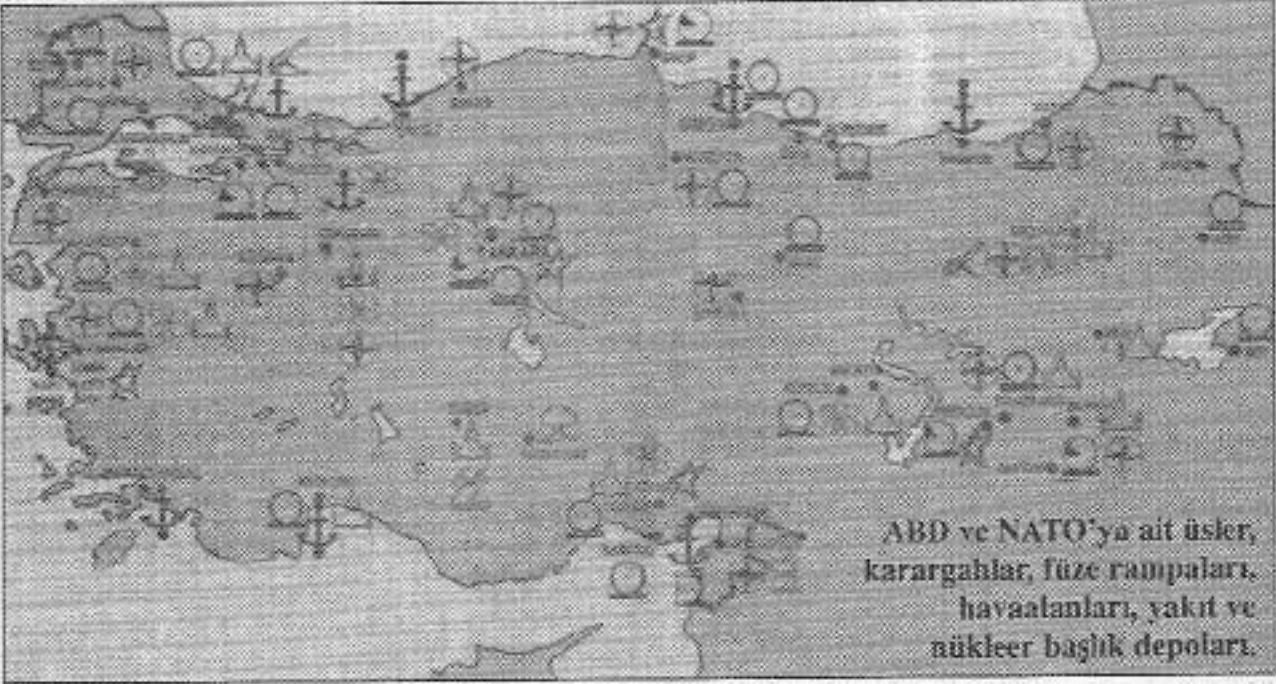
Komitesi

Fransa'nın, ittifakın entegre askeri yapısından çekilmesinden sonra kurulan, savunma planlama-

rın yapıldığı ve önerilerin hazırlandığı temel birimdir.

Askeri Yapılanma

NATO'nun askeri örgütlenmesi içinde en yetkili organ üye ülkelerin genelkurmay başkanlarından oluşan Askeri Komite'dir. Konsey

ABD ve NATO'ya ait üsler, karargahlar, füze rampaları, havaalanları, yakıt ve nükleer başlık depoları.

haftada en az bir kere de büyükelçilerin katıldığı Daimi Temsilcilikler düzeyinde toplanır. Daimi Temsilcilikler, üye ülkelerin hükümetlerini temsil ederler. Konseye Genel Sekreter başkanlık eder. Konsey zaman zaman da devlet ve hükümet başkanları düzeyinde toplanır.

Konsey'in altında başta Siyasi

sı alanında en yüksek düzeyde danışmaların yapıldığı ve kararların alındığı organdır. Bu komite yılda iki defa Savunma Bakanları düzeyinde ve gereksinmelere göre de Daimi Temsilciler düzeyinde toplanır. Bu komitenin başkanı da Genel Sekreter'dir.

c-Nükleer Planlama Grubu

Nükleer konularda danışma-

ve Savunma Planlama Komitesi'ne askeri konularda tavsiyelerde bulunur, NATO Yüksek Komutanlıkları'na yol gösterir. Normal olarak yılda iki kez üye ülkelerin genelkurmay başkanları düzeyinde toplanan komite, daimi askeri temsilcilerle sürekliliğe sahiptir. Askeri Komite politikaları ve kararlarının yürütülmesini, yürütme

ABD ve Avrupa silah endüstrisini ihga etmektedir, ölçüde artırılmasını gerektirecektir. Zaten NA-

ihraat pazarlarını ciddi ölçüde genişletmektedir.
→ "NATO Defences Capabilities Initiative" kapsamında NATO'ya üye devletler, "güç sevgisi", hareketlilik ve birlikte çalışabilirliğin artırılması yönünde, askeri alandaki becerilerini geliştirmeyi taahhüt etmiştir. Bu durum, askeri harekematların önemli

ölçüde artırılmasını gerektirecektir. Zaten NATO'nun Avrupa'daki üyelerinin 1995'ten bu yana askeri teçhizat harekematları %11 artmıştır. Diğer taraftan, ABD ve Kanada'nın askeri bütçeleri de son iki yılda artmıştır. 2000 yılında NATO ülkelerinin askeri bütçeleri, dünyadaki toplam askeri harekematların (798 milyar Amerikan Doları) %60'ına kat-

organi olarak çalışan Uluslararası Askeri Sekreterlik sağlar. Üç komutanlık (Atlantik Yüksek Komutanlığı [ACLANTIC], Avrupa Yüksek Komutanlığı [SHAPE], Manş Yüksek Komutanlığı [ACCHAN]) ve bir Bölgesel Planlama Grubu (Kanada-ABD Bölgesel Planlama Grubu), NATO'nun kapsadığı bölgenin temel askeri birimlerini oluşturur.

NATO Operasyonları

NATO kuruluşundan günümüze birçok gizli paramiliter operasyonu organize etmiş ve gerçekleştirmiştir. Gerek Avrupa içinde devrimci oluşumların ezilmesi; gerekse emperyalizmin baskısı altında olan ülkelerdeki anti-emperyalist direniş odaklarının ortadan kaldırılmasında NATO'ya bağlı askeri birlikler hayati rol oynamışlardır. Tabii bütün bu gizli operasyonlar NATO üyesi ülkeler ve organizasyonun kendisi tarafından reddedilmektedir. NATO'nun "resmen" yer aldığı üç savaş (ki bunlar nitelik itibariyle emperyalist saldırı, etkisi itibariyle savaştır) sayabiliriz. Yugoslavya Savaşı, Afganistan Savaşı ve son olarak da Irak Savaşı. Tüm bu emperyalist savaşlardan NATO'nun en etkin olarak kullanıldığı savaş Yugoslavya savaşı idi. Bu saldırıyı ayrıntılarıyla aşağıda inceleyeceğiz. ABD, 11 Eylül'den sonra terörizm bahanesiyle Afga-

nistan'a saldırırken NATO ülkelerinin desteğini aldı, ancak NATO kuvvetleri ana saldırı gücü olarak kullanılmadı. Yine de tüm NATO üyeleri, ittifaka ait hava erken uyarı ve kontrol sistemlerini (AWACS) ABD'nin kullanımına sundu. AWACS hava gücü kapsamında Belçika, Almanya, Yunanistan, İtalya, Portekiz, İspanya ve Türkiye'den mürettebat da görev üstlendi. Yine NATO'ya ait Akdeniz Daimi Deniz Kuvvetleri, ABD'nin "terörizme karşı savaş"ına destek sunmak adına Doğu Akdeniz'e gönderildi. Afganistan'ın işgali ABD ve İngiltere orduları tarafından büyük ölçüde tamamlandıktan sonra NATO kuvvetleri, kalan direniş odaklarını ortadan kaldırmak için ISAF (Uluslararası Silahlı Güvenlik Güçleri) adı altında Afganistan'da boy gösterdiler. Afganistan savaşının bir başka önemi NATO birliklerinin ilk defa Avrupa ve Amerika dışında bir coğrafyada "resmen" konuşlanmasından ileri gelir. Irak'a yapılan son emperyalist saldırıya gelince, NATO birlikleri bu savaşta sadece lojistik ve istihbarat desteği sağlamakla yetindiler. Şu anda Irak topraklarında bulunan Polonya birlikleri NATO ile gene "resmi" olarak ilişki halindedirler.

Burada resmi olanla resmi olmayanı yaptığımız vurgu, özünde belirleyici olmayan, özellikle em-

peryalist ülkelerdeki demokrat kitleleri etkilemekte kullanılan "uluslararası meşruiyet" söyleminin altını çizmek içindir. NATO tüm dünyada on yıllardır gerçekleştirdiği suikastleri, desteklediği askeri darbeleri, terörist eylemleri reddetse de; Yugoslavya'daki Çin Büyükelçiliği'nin ya da okulların bombalanmasını reddedememektedir.

Yugoslavya'nın Parçalanışı

NATO'nun Yugoslavya'ya açtığı savaş, NATO'nun emperyalizm tarafından "soğuk savaş" sonrası dünyada nasıl kullanılacağına dair şüpheleri ortadan kaldırdı. Balkanlardaki etnik çatışmaları körükleyerek bölgedeki halkların emperyalizme karşı gelme olasılığını yok etmekle kalmayan emperyalistler, tüm dünyadaki anti-emperyalist güçlere "direnmek imkansızdır" mesajı vermeye çalıştılar. NATO'nun Yugoslavya'ya saldırısı başta Birleşmiş Milletler sözleşmesi olmak üzere, tüm uluslararası sözleşmelere aykırıydı. "İnsancıl Savaş" olarak lanse edilen bu savaşta kuşkusuz basın-yayın organları da hayati bir rol oynadı. Türkiye'de Miloseviç'e "Sırp Kasabı" lakabının takılmasında ve halk kitlelerinin bu lakabı benimsemesinde ideolojik saldırının medya ayağının iyi kurulduğu anlaşılabilir.

güçlük geliyordu.

→ Önde gelen NATO temsilcileri, Avrupa ülkelerinin içişlerine, dışişleri politikalarına ve seçimlere müdahalede bulunmuştur. Arnavutluk'ta yapılan son seçimlerde birçok ucuzluk ve hile (hileli oylar kullanımı, haksız seçimler) yapılmasına karşın, NATO Genel Sekreteri George Robertson bu seçimin

adil ve gasal olduğunu ilan etmiştir. Bu sene başlarında, bir diğer NATO çözümü, aşıkça, Demokratik Slovakya Hareketi'nin (seki Başbakan Vladimir Meciar'ın partisi) koalisyon hükümetine katılmama-ı durumunda Slovakya'nın NATO'ya gitmeyeceği ve Avrupa Birliği'ne erken alınmayacağı tehdidinde bulunmuştur.

NATO kuvvetleri, Yugoslavya'ya karşı giriştiği 35.000 sortide 1.200 savaş uçağı ve helikopter kullandı. Bu ülke topraklarına atılan 20.000 bomba ve füze, 80.000 ton patlayıcı içeriyordu. NATO, uluslararası yasalara aykırı bir şekilde, sivil altyapıyı hedefledi; bu kapsamda okullar, hastaneler, çiftlikler, köprüler, yollar, demiryolları, su iletim şebekeleri, yayın kurumları, tarihi ve kültürel anıtlar, müzeler ve fabrikalar gibi askeri açıdan önem taşımayan 1.000'den fazla hedef vuruldu. NATO'nun bombardımanı, Yugoslavya'nın sivil nüfusunun sağlığında ciddi ölçüde olumsuz etkilere yol açtı. Binlerce sivil öldü, en az 6.000 kişi yaralandı ve sayısız insanda, özellikle de çocuklarda, ciddi ruhsal travmalar oluştu. NATO, Yugoslavya'ya karşı yürüttüğü savaşta, Lahey ve Cenevre Sözleşmeleri ve Nürnberg Bildirgesi tarafından yasaklanan silahlar kullandı. Bunlar arasında, radyo-

aktif ve yüksek derecede toksik silahlar olan seyreltilmiş uranyumlu füzeler de bulunuyordu; bu silahlar, atıldıkları bölgede uzun süreli etkiye sahiptir ve bütün canlı yaşamı ciddi ölçüde tehdit eder.

Sonuç Yerine

NATO demek emperyalizmin kılıcı demektir. Emperyalist güçler

NATO'nun parmağı vardır -NATO yıllarca faşist suç örgütlerini yönlendiren ve onlara askeri eğitim, mühimmat ve para sağlayan GLADIO'ların kurucusudur. Bütün bunlar düşünüldüğünde Türk egemen sınıflarının bu organizasyonla ilişkisi açık seçik ortaya çıkar. NATO'nun Türkiye özelindeki amaç

ve faaliyetlerine bir sonraki sayımızda yer vereceğimiz yazımızda ayrıntısıyla değineceğiz. □

Kaynakça:

Ali, Tank. NATO's Balkan Crusade, Masters of The Universe, Der: Tank Ali, Verso 2000

Arcan, Hazal. NATO ve Genişleme Süreci, Gelenek Dergisi, Sayı:77

Erer, Tekin. NATO'nun Hür Ufukları, Ak Yayınları, 1969

Kavcar, Cahit. NATO Savunma ve Eğitim Yönleri Sempozyumu, Ankara Üniversitesi, 1984

NATO Bilgiler ve Belgeler, NATO Enformasyon Servisi, Brüksel, 1971

<http://www.nato.int>

<http://www.zmag.org/weluser.htm>

NATO AIR

JUST DO IT.

halkları ideolojik kuşatma ve piyasa mekanizmaları ile ezemediği zaman NATO'nun bombalarını devreye sokarak halkları tehdit etmeye devam edeceklerdir. Türkiye yarım asıra yakın bir süredir NATO üyesidir. Türk hükümeti NATO'ya "samimiyetini" ispatlamak amacıyla Kore savaşına 1950'de on binlerce asker göndermiştir. Ülkemizde yaşanan birçok olayda

"NATO, hür dünyanın, istibdat düngesinden kendini korumak için kurduğu en büyük silahlı tektiftir. O, hürriyetin bekçisidir. Dünya güzünden insan hürriyetinin, insan haklarının, insanlığa inanış düggularının kalkınması için meydana getirilmiş medeniyet kalesidir. Orada yalnız hürriyetin hür havası eser.....Komünizmin nasıl bir felaket ol-

duğunu Avrupa'daki hayvanlar bile anladı. Ama bizde ögile hayvanlar var ki, bunlara her gün davet zurna çalsanız az geliyor." Türkiye'de 1969 yılında basılmış ve NATO'ya yapılan övgülerle dolu bir kitaptan alıntı. NATO'ya karşı gelişen tepkilerin azaltılması için bu çeşit satılık kalemler sık sık NATO ve ABD'ye övgüler düzüyorlardı.

MATEMATİĞİN KISA TARİHİ

Önsöz

Bilim insanlık tarihinin bir koşusudur. İnsan doğa ile ilişkiye geçtiği an, bu ilişkinin ortaya çıktığı çevreyi anlamlandırmaya girişir. İnsan bedensel ve zihinsel ihtiyaçları için girdiği bu ilişkiyi zihninde kurgularken, kafasında soyut kavramlar oluşturur. Bu soyut kavramlardan gündelik bilgiye ulaşan insan, bu bilgileri sistematikleştirip deneyler, tecrübeler ve çıkarımlar yardımıyla bilimsel bilgiye doğru evrilmiştir. Kabaca tasvir ettiğimiz bu süreç, insanlık tarihi ile yaşıt olmasa da onun "çocukluk çağına" denk gelir.

Yirmi birinci yüzyılda yaşayan bizler, teknoloji ile sarmalanmış durumdayız. Teknoloji, bilimin hem öncesinde hem de sonrasında var olmuştur. Bir taş balta bile teknolojik bir icattır; bilimsel bilgi zihinde formüle edilmemiş bile olsa, bu balta insanın hayatında işlevsel olarak yer alır. Aynı şekilde

bir sal, nehirde suyun kaldırma kuvveti formülü bilinmeden de yüzdürülebilir. Ama suyun kaldırma kuvveti bilinmeden bir tanker inşa edilmesi mümkün değildir. Bir tankerin denizde yol almasının olağanlaşması, bize suyun kaldırma kuvvetinin önemsiz gibi gözükmemesini doğuran bir yanılsamayı getirir. Bir başka örnek vermek gerekirse; cep telefonuyla konuşurken elektromanyetik dalgaların atmosferde nasıl hareket ettikleri bilgisine sahip olmadan teknoloji ile ilişkiye geçeriz. Burada bilim "sıradan" insanın hayatından uzaklaşıp marjinalleşirken; teknolojinin tam tersine bu "sıradan" insanı daha çok kuşatması sonucunu doğurur. Bu kuşkusuz bir yabancılaşmayı da beraberinde getirir. İnsan tanımadığı, tanısa bile anlayamadığı bir dünyada yaşamaya başlar. Maddesel dünyanın karmaşıklaşması ve özünde yatan dinamiklerin "bir bilinmezlik" noktasında gözden kaçması, in-

sanda yaşamı mistik görme eğilimi yaratır. Bu, düzenin bilimsel eğitim anlayışının da bir tezahürüdür. Etrafındaki karmaşayı anlamlandıramayan, gözü korkutulan insanın sosyal yaşamında da aynı korku ve anlam karmaşası ortaya çıkar. Sorgulamayı unutan insan yaşamını yönlendiren şeylerden, felsefeden ve siyasetten uzaklaşır. Felsefe bazı "elit" kişilerin akademik ortamlarda konuştuğu bir muamma olur ve "felsefe yapma!" düzeyine indirgenir, siyaset ise "teknik" bir konu olur ve oy verme işlemleri düzeyine indirgenir. Bu şartlanma iki uçlu bir uzaklaşmaya neden olur; halkın kendi aydınına, bilim adamına, doktoruna, mühendisine karşı yarı korkar-yarı dışlar bir önyargı geliştirmesiyle, bu çevrelerin de oluşturdukları kabuklar içinde kendi gerçekliklerinden kopmalarıyla sonuçlanır.

Teknoloji ile bilimin bir farkı da teknolojinin "metalaşmaya" bi-

limden daha yakın oluşudur. Günümüz toplumsal formasyonunda elbette bilim de metalaşmaktadır. Ama yine de teknoloji tüketim toplumunun durmayan devinimine ve bu toplumun çarpık yeniden üretim zincirine daha kolay entegre olmaktadır. Mesela, cep telefonu sinyalinin taşınma bilgisi değişmemekte, ama cep telefonu modelleri hiç durmadan değişmekte ve piyasada bu teknolojik meta üzerinden hiç bitmeyen bir talep oluşturulmaktadır.

Bilimsel bilgiyi de fetişleştirmek gerekir. Eninde sonunda bilimsel bilgi de insan zihni ile maddesel dünya arasındaki bir ilişkinin sonucunda belirlenir ve toplumsal yapıdan etkilenir. Her ne kadar dış dünya gerçekliği tek de olsa, bu bilgiyi elde etmek için

çalışan insan yaşadığı toplumu, bulunduğu sınıfsal konumu bu bilgi edinme işlemine yansıtmaya çalışır. Bu çaba daha çok bilginin kullanılması aşamasında, yani teknik aşamada kendini gösterse de; bilimsel bilgi edinme süreçlerinin ideolojik olup olmadığı yönündeki tartışmalar hala devam etmektedir.

Bunlar kadar önemli başka bir nokta, kişinin sürekli yenilenen dünyada kendini "birey" olarak ortaya koyabilmesi için, bu sürece müdahil olabilmesi için, onu belirleyen kuralları -ki bu kuralların temelinde bilim yatar- özümsemesi gerekir. Tıp bilimi hakkında bazı temel bilgilere sahip olan bir hastanın yaşadıklarını analiz edip ülkesinin sağlık sistemini nitelikli biçimde eleştirmesi olasıdır. Nük-

leer içerikli atıkların doğal çevreye ve insan sağlığına verdiği zararları bilen bir köylünün, büyük ihtimalle bu atıkların köylünün yakınlarına boşaltılmasına karşı çıkacaktır. Daha doğrudan bir örnek, matematikle uğraşmış insanların diğer bilimlerde ve hatta sosyal alanda daha başarılı olduğunu bildiren araştırmalardan verilebilir.

Bahsedilen doğrultuda, dergimizde bilim insanlarının hayatlarını inceleyecek, temel bilim dallarına değinecek, güncel gelişmelere değinecek, bilim felsefesi ya da bilim tarihi ile ilgili bir bakış getirecek yazılara açık bir köşe oluşturmaya karar verdik. Bu köşenin, takip edenlerde bilimsel bir merak oluşturacağını düşünüyorum, okurlarımızın katkılarını bekliyoruz.

MATEMATİĞİN KISA TARİHİ

Günümüzde bilime birçok tanımlama getirilmiştir. En genel tanımıyla bilim, maddenin ve toplumun hareket yasalarının açığa çıkartılmasıdır. Bilim, insanın doğayı tanıma, kavrama ve onu kendi gereksinimleri doğrultusunda değiştirme zorunluluğundan doğmuş ve bu başarıldığı ölçüde insanlık ayakta kalabilmiş, toplumsal bir ilerleme gösterebilmiştir. Bu yönüyle bilim eleştireldir. Çünkü var olanı sorgular ve doğayı insanların ihtiyaçları doğrultusunda olumlu yönde yeniden şekillendirir.

Buradaki amaç bakış açımızı çoğaltarak alışılmış ve sıradan değerlendirmelerden sıyrılmasıdır. Bir olayı, yazıyı veya konuyu daha genel düşünmemizi sağlayacaktır. Matematik insanlık tarihinin en eski bilimlerinden biridir. Çok eskiden matematik sayıların ve şekilleri ilmi olarak tanımlanırdı. Matematik de diğer bilim dalları gibi ge-

çen zaman içinde büyük bir gelişme gösterdi; bu yüzden onu birkaç cümle ile tanımlamak mümkün değil. Yapacağımız şey matematiği tanımlamaktan çok onun çeşitli yönlerini vurgulamak olacaktır.

Matematik bir yönü ile, resim ve müzik gibi bir sanattır. Matematikçilerin büyük çoğunluğu onu bir sanat olarak icra ederler. Bu açıdan bakılınca yapılan bir işin, geliştirilen bir teorinin, matematik dışında şu ya da bu işe yaraması onları pek ilgilendirmez. Onlar için önemli olan, yapılan işin derinliği, kullanılan yöntemlerin yeniliği, estetik değerleri ve matematiğin kendi içinde bir işe yaramasıdır.

Matematik, başka bir yönüyle, bir dildir. Eğer bilimin amacı, evreni ve evrende olan her şeyi anlamak, onlara hükmetmek ve değiştirmekse; bunun için doğanın dilini, tabiatın kitabını okuyabilmemiz gerekir. Doğanın kitabı ise Galile'nin

deyimiyle matematik diliyle yazılmıştır. Onun harfleri geometrik şekillerdir.

Matematik, başka bir yönüyle de satranç gibi entelektüel bir oyundur. Kimi matematikçiler de ona bir oyun gözüyle bakarlar. Matematik, kullanıcısı için ise sadece bir araçtır.

Matematiğin Başlangıcı

Matematik sözcüğü ilk kez M.Ö. 550 civarında Pisagor okulu üyeleri tarafından kullanılmıştır. Yazılı literatüre girmesi, Platon'la (Eflatun) birlikte, M.Ö 380 civarında olmuştur. Matematiğin kelime anlamı ise "öğrenilmesi gereken şey", yani bilgidir. Bu tarihlerden önceki yıllarda matematik kelimesi yerine yer ölçüsü anlamına gelen geometri ya da eski dillerde ona eşdeğer olan sözcükler kullanılıyordu. Matematiğin nerede ve nasıl başladığı hakkında da kesin bir şey söylemek mümkün değildir. Daya-

nak olarak yorum gerektiren arkeolojik bulguları değil de yorum gerektirmeyecek kadar açık yazılı belgeleri alırsak, matematiğin M.Ö. 3000-2000 yılları arasında Mısır ve Mezopotamya'da başladığını söyleyebiliriz.

Heredotus'a göre (M.Ö. 485-415) matematik Mısır'da başlamıştır. Mısır topraklarının % 97'si tarıma elverişli değildir. Mısır'a hayat veren, Nil deltasını oluşturan %3'lük kısımdır ve bu topraklar son derece değerlidir. Her sene yaşanan Nil nehrinin neden olduğu taşkınlar sonucunda, toprak sahiplerinin arazilerinin sınırları belirsizleşmekteydi. Toprak sahipleri de sahip oldukları toprakla orantılı olarak vergi

fin geçimi halk veya devlet tarafından sağlandığı için entelektüel uğraşlara verecek çok zamanları olmaktadır.

Mısır ve Mezopotamya Matematiği

Mısır matematiği: Eski Mısır matematiği ve genelde de Mısır tarihi ile ilgili yazılı belge yok denecek kadar azdır. Bunun iki nedeni vardır. Birincisi, eski Mısırlıların yazıyı papirüslere yazmaları, ikincisi ise İskenderiye kütüphanesinin geçirdiği üç büyük yangın sonucunda, ki bu büyük yangınların sonuncusu 641'de Mısır'ın Müslümanlar tarafından fethi sırasında olmuştur, yazılı belgelerin yok olmuş

papirüs gelmiştir günümüze, Mısır matematiği hakkındaki bilgilerin ana kaynağı bu iki papirüstür. Bu papirüslerden ilki, Ahmes (ya da Rhind) olarak bilinen, 6 m uzunluğunda ve 35cm genişliğinde olan bir başka papirüstür. Bu papirüs, M.Ö. 2000'li yıllarda yazılmış olan bir papirüstün, M.Ö. 1650'lerde Ahmes isimli bir "matematikçi" tarafından yazılan bir kopyasıdır. Bu papirüsü 1850'lerde İrlandalı antikacı H. Rhind satın almıştır ve şimdi British Museum'dadır. Bu papirüs, matematik öğretmek için yazılmış bir kitaptır. Giriş kısmında, kesirli sayılarla işlemleri öğretmek için verilen birkaç alıştırmadan sonra, çözümleriyle 87 soru veril-

Mezopotamyalıların sayı sistemi 60 tabanlı bir sayı sistemidir. Bu sayı sistemi günümüzde de, denizcilik ve astronomide kullanılmaktadır. Şimdiki sayı sisteminde 10 ve 10'nun kuvvetlerini kullandığımız ve sayıları buna göre basamaklandırdığımız gibi, onlarda sayıları 60 ve 60'ın kuvvetlerine göre basamaklandırmaktaydılar. Bu sayı sistemini en önemli özelliği basamaklı yani konumlu bir sayı sistemi olmasıdır. Saatin 60 dakika, günün 24 saat ve dairenin 360 dereceye bölünmüş olması, bize bu sayı sisteminden kalan miraslardan sadece bir kaçıdır.

ödedikleri için her taşkından sonra, devletin bu işlerle görevli "geometricileri" gelip gerekli ölçümleri yapıp toprakları sahiplerine vermeleri gerekmektedir. Herodotus matematiğin (geometrinin) bu ölçümler ve hesaplamalar sonucu oluşmaya başladığını söylemektedir.

İkinci bir görüş ise M.Ö. 384-322 yılları arasında yaşamış Aristo tarafından ileri sürülmüştür: Matematik Mısır'da doğmuştur; ama Nil nehrinin taşmasının neden olduğu ölçme-hesaplama ihtiyacından değil, din adamlarının, rahiplerin can sıkıntısından doğmuştur. O tarihlerde, Mısır gibi devletlerin tek entelektüel sınıfı rahip sınıfıydı. Bu sını-

olmasıdır.

Papirüs, Nil deltasında büyüyen, kırmızımtırak renkte, saz türü bir bitkinin, ortalama 15-25 m uzunluğunda ve 30-50 cm genişliğinde olan yapraklarıdır. Bu yapraklar bir dizi bazı basit işlemlerden geçirildikten sonra kağıt yerine yazı yazmak için kullanılmıştır. "Paper", "papier" gibi batı dillerindeki kağıt karşılığı sözcükler, papirüs sözcüğünden türetilmiştir. Bir papirüsün ömrü ortalama ömrü 300 yıldır. 300 yıl sonra papirüs, nem, ısı v.b. nedenlerle pul pul olup dökmektedir.

Matematik ile ilgili, istisnai şartlar altında saklandığı anlaşılan, iki

mektedir. Bu sorular, faiz hesabı, paylaşım hesabı veya bazı geometrik şekillerin alanını bulmak gibi, insanların günlük hayatta karşılaşılabileceği türden sorulardır.

Moskova papirüsü diye bilinen ve şimdi Moskova müzesinde olan ikinci papirüs de M.Ö. 1000'lerde yazılmış bir kitapçaktır. Bu papirüs ise 25 soru içermektedir. Bu sorular, ikisi hariç Ahmes papirüsündeki sorular türündedir. Farklı sorulardan ilki, bir düzlemle kesilen bir küre parçasının hacminin ve alanının hesaplanmasıdır. Diğerleri ise, yine bir düzlemle kesilen bir piramidin hacminin bulunması sorusudur. Her iki soru da doğru olarak çözülm-

müştür. Bu iki soru Mısır matematiğinin zirvesi olarak kabul edilmektedir.

Mısırlılar, her dairenin alanının yarı çapıyla orantılı olduğunun farkına varmışlar ve pi (p) sayısını $4 \times (8/9)^2$ yani $256/81 = 3,16$ olarak bulmuşlardır. Mısır matematiğinin 2000 yıl boyunca bu düzeyde kaldığı ve kayda değer bir ilerleme göstermediği anlaşılmaktadır.

Mısır sayı sistemi, 10 tabanlıdır ve rakam sistemlerinin yazımı ve kullanımı Romen rakamlarına gibidir. Romen rakamlarıyla hesap yapmayı deneyen herkes, yapılan işlemlerin, hesapların çok zor olduğunu görecektir. Mısır matematiğinin gelişmemesinin bir nedeni de bu olabilir.

Mezopotamya matematiği: Mezopotamya'da yaşamış medeniyetlerden zamanımıza, Mısır'dan kalandan çok daha fazla yazılı belge kalmıştır. Bunun nedeni, Mezopotamyalıların yazı aracı olarak kil tabletleri kullanmalarıdır. Pişirilen ya da güneşte iyice kurutulan bir kil tabletin ömrü sonsuz denecek kadar uzundur. Yapılan kazılarda yarım milyondan fazla tablet bulunmuştur. Bu tabletlerin önemli bir kısmı İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndedir. Diğerleri ise dünyanın çeşitli (Berlin, Moskova, British, Louvre, Yale, Colombia ve Pensilvanya) müzelerindedir. Bu tabletlerin şimdiye kadar incelenmiş olanlarının içinde, 500 kadarında matematiğe rastlanmıştır. Bu bölgede yaşamış medeniyetlerin (Sümerler, Akatlar, Babiller, Kildaniler, Asurlar, Uralar, Huriler v.b.) matematiği hakkında bildiğimiz bu tabletlerden gelmektedir. Bu tabletlerden anlaşıldığına göre Mezopotamya'da matematik Mısır matematiğinden daha ileridir. Mezopotamyalılar lise iki düzeyinde bir matematik bilgisine sahiptirler. Mısırlıların bildikleri matematiği bildikleri gibi, ikinci dereceden bazı polinomların köklerini bulma-

yı, iki bilinmeyenli iki denklemden oluşan bir sistemi çözmeyi de biliyorlardı. O zamanlar negatif (-) ve irrasyonel (kesirli olmayan) sayılar bilinmemektedir. Bu nedenle ikinci dereceden her polinomun köklerini bulmaları mümkün değildi. Mezopotamyalılar, daha sonra Pisagor Teoremi olarak adlandırılacak olan teoremi biliyorlardı. (p) Pi sayısını, karesi 10 olan bir sayı olarak biliyorlardı. Daha sonra 3,15 olarak da kullanmışlardır.

Mezopotamyalıların sayı sistemi 60 tabanlı bir sayı sistemidir. Bu sayı sistemi günümüzde de denizcilik ve astronomide kullanılmaktadır. Şimdiki sayı sisteminde 10 ve 10'un kuvvetlerini kullandığımız ve sayıları buna göre basamaklandırıyoruz gibi, onlar da sayıları 60 ve 60'ın kuvvetlerine göre basamaklandırmaktaydılar. Bu sayı sisteminin en önemli özelliği basamaklı, yani konumlu bir sayı sistemi olmasıdır. Saatin 60 dakika, günün 24 saat ve dairenin 360 dereceye bölünmüş olması, bize bu sayı sisteminden kalan miraslardan sadece bir kağıttır. Mezopotamyalıların, 60 tabanlı bir sayı sistemi seçmiş olmalarının nedeni bilinmemektedir. Ama bu konuda ileri sürülen belli başlı varsayımlar mevcuttur.

Bunlar ise şöyledir:

- 60 sayısını 2, 3, 4, 5, 6, 10, 12, 20, 30 gibi çok sayıda bölene olması onu günlük hayatta çok kullanışlı kılıyordu.

- 60 tabanlı sayı sisteminin seçiminden önce, o bölgede 10 ve 12 tabanlı sayı sistemini kullanan medeniyetler olmuştur. Daha sonra gelen bir medeniyet, daha önceki ölçü birimleriyle uyum sağlamak için, 10 ile 12'nin en küçük ortak katı olan 60'ı sayı sistemlerinin tabanı olarak almışlardır.

- O zamanın insanları bir eldeki, başparmak hariç 4 parmakta bulu-

nan 3 eklem yerini sayı saymak için kullanıyorlardı; 4 parmakta 12 eklem yeri olduğu ve bir elde de 5 parmak olduğu için bu iki sayının çarpımı olan 60'ı sayı sistemlerinin tabanı olarak almışlardır.

Bu konudaki görüşler ancak 60 sayısının niçin seçildiğini ispatlayan bir tablet bulunduğu netleşecektir.

Mısır ve Mezopotamya matematiği, zanaat düzeyinde bir matematiktir: matematik "matematik için matematik" anlayışıyla değil, günlük hayatın ihtiyaçları için yani halk için matematik anlayışıyla yapılmaktaydı. Matematiğin kullanım alanları ise, zaman ve takvim belirlemek, muhasebe işleri ve günlük hayatın, (inşaat, miras dağılımı gibi) diğer işleriydi. Dini ve milli günlerin, ibadet saatlerinin, deniz yolculuklarının ve tarıma uygun dönemlerin belirlenmesi için, bugün olduğu gibi, eski zamanlarda da doğru bir takvim yapmak son derece önemli bir iş olmuştur. Bu da ancak uzun süreli gözlem, ölçü ve hesaplama mümkündür. Devlet gelir giderinin hesaplanması, mal varlıklarının tespit, kayıt ve muhasebesi de devlet düzeni için önemli olan ve matematiğin kullanıldığı diğer alanlardı. Bu dönemin matematiği ve bu bölge ülkelerinin kültürel varlıkları Pers istilasıyla son bulmuştur.

Bir soruyla yazımıza son verelim: Bir kutuda yeşil, sarı ve kırmızı elmalar var. Bunlar Amasya, Bursa, Niğde elmalarıdır. Yeşil elmaların sayısı Amasya elmalarının, Amasya elmalarının sayısı sarı elmaların, sarı elmaların sayısı Bursa elmalarının, Bursa elmalarının sayısı kırmızı elmaların, kırmızı elmaların sayısı Niğde elmalarının sayısından fazladır.

Peki arkadaşlar böyle bir durum olabilir mi? □

SOSYOLOJİK DÜŞÜN

SOSYAL GERÇEKLIĞİN BİLGİ KAYNAĞI

Akıl yürütme ya da usamlama, zihnin adım adım ilerleyerek belli bir takım önermelerden belli bir sonuç çıkarması, yeni bir önermeye varması olarak tanımlanmaktadır. Böylelikle bilinen önermelerden bilinmeyen önermelere varılmış olur.

Bir önceki yazımızda yöntemle ilişkin bazı belirlemelerde bulunmuştuk. Bu yazımızda ise devrimci teorinin pratikte nasıl uygulanabileceği açısından son derece önemli bir zihinsel zemin verecek olan yöntemin kullanımına etki eden bilgi sürecine değinelim. Daha önce de belirttiğimiz gibi "iş" in yöntemi tektir ve bu aklın devreye girmesiyle yapılabilir. Hangi yöntemi uygulayacak uygulamayı, onun nesnel gerçeklikle veya beşeri gerçeklikle ne kadar çakışıp çakışmadığına bakarız her şeyden önce. O halde biz, nasıl bir yön-

temle veya temelde hangi zihinsel süreçlerin doğru kullanılmasıyla bu gerçekliğin bilgisini elde edebiliriz? Mevcut beşeri-sosyal gerçekliği dönüştürürken kullanacağımız yöntemin tutarlılığı ve geçerliliği, bir anlamda bu bilgi sürecindeki ilişkinin niteliğine bağlıdır. Toplumsallığın dönüşümünde veya realitenin karakterini ortaya koymada, tarihsel zaman içerisinde birçok sosyolojik yaklaşım geliştirilmiştir. Bizim açımızdan, toplumsal dönüşümü doğru yönde sağlaması gereken devrimci teorinin, rasyonel bir temelde daha rahat anlaşılıp uygulanabilmesi için diğer teorile-

rin bu değişimi engelleyen sakat bakış açılarını bilmek de teorinin geçerliliği bakımından bir zorunluluktur. Dolayısıyla yönelmiş olduğumuz nesnenin(objenin) bilgisini nasıl elde ettiğimize, onu ne tür zihinsel süreç ve akıl yürütmelerle kullanabileceğimize bakmak, temel bakış açımızı zenginleştirecektir.

Bilgi, daha önce belirttiğimiz suje (özne) ile obje (nesne) arasındaki bağıdır. Her ikisi de "kendini başına varolan" şeylerdir. Bizim, kendi başına varolan şeylerden kastettiğimiz, idealizmin sujeyi bağımsız kabul eden görüşü değildir. Zira bu, felsefenin konusudur. Ancak idealist felsefeden beslenen sosyolojik yaklaşımlar da vardır. Yeri geldiğinde bu yaklaşımların temel belirlemelerini de eleştirel yönde yansıtacağız.

Suje ile obje arasındaki bağı kuran "bilgi aktarı"dır. Bir aktın, bir bilgi aktı olması için, onun insan yani suje tarafından yönetilmesi gerekir. Bilim ve felsefe, bu bilgi aktarımının ve duygusal aktarımın yönetilmesinin ürünüdür. Bu aktarımın en önemlileri ise algı aktı, anlama aktı, açıklama aktı, düşünme aktı ve yorumlama aktıdır. Bununla birlikte bu aktarı kullanırken de doğal olarak betimleme aktını kullanmaktayız. Betimleme ile "ne" sorusuna cevap aramaktayız ve yönelmiş olduğumuz şeyin tasvirini yapmaktayız. Algı aktı bize eşyanın mekandaki tertip, sıra ve düzenini, çevremizdeki şeylerin şekillerini, renklerini, kokularını, sertliğini, yumuşaklığını, uzaklık, yakınlık, küçüklük ve büyüklüklerini etkileşim sürecinde tanıtır. Algılama, gözde değil, beyinde oluşur. Doğrudan yapılır ve aniden oluşur.

Düşünme aktı ise algılama gibi sınırlı değildir. Çünkü algıla-

ma, duyuların kabiliyeti kadar geçerlidir. Düşünme bütün varlık alanlarına uzanmakla kalmaz, aynı zamanda herhangi bir sınır da tanımaz. Sınırsızlığı düşünmenin irreal(gerçek olmayan) alanı da kapsıyor olmasındandır. Bununla birlikte anlama aktı, düşünmenin özel bir biçimi olarak ve algı alanına giren olayların herhangi bir duraksamaya girmeden doğrudan kavranılmasıyla oluşur. Bir şeyi veya bir fenomeni anlamaktan aslında ne kast ederiz?.. Bir şeyi anlamak demek, algılamış olduğumuz o şeyi, yani tekili, parçayı, ait olduğu bütüne yerleştirmektir. Tekil olanı bütünlüyle ilişkiye sokduğumuz anda anlama gerçekleşir.

Ancak anlama aktı için yalnızca doğrudan kavrama ve bilme yetmez. Anlama bizden aynı zamanda bir şeyi sevmeyi, sevgi ile karşılamayı, onu açıklamayı, ön yargılardan ayrılmayı; insanın bir duruma, anlamak istediği şeye doğrudan doğruya girmesini, onunla doğrudan ilişki kurmasını gerektirir (Mengüşoğlu, 1997: 67). Dolayısıyla toplumsal alanın pratik bilgisini anlamak için de pratikte doğrudan ilişkide olmak, onun içinde olmak gerekir bu noktada.

Anlama, doğrudan olup biten şeyle, fenomenin kendisi ile ilişki halinde olurken açıklama aktı ise dolaylı yoldan kurulan bir ilişki ile gerçekleşir. Ancak açıklama aktı bizi anlama aktından daha keskin bilgiye götürür. Bilimsel bilginin ifadelendirilmesinde açıklama aktının iki yönünü teşkil eden nedenselliğin nesnel tarafı kullanılır. Bu iki açıklama tipinden kastettiğimiz birinci nokta; "bir şeyin (objenin) ortaya çıkmasında etkili olan koşullar nelerdir" sorusuna verilen cevabı içerir. Bu açıkla-

ma tipi nedensellik, yani neden-sonuç ilişkisini içerir. Ancak bu noktada "neden" ile "sebe" kavramları birbirine karıştırılmamalıdır. Türkçe'de bu iki kelime birbirinin yerine kullanılıp karıştırılmasına karşın, özgün hallerinde tamamen farklı anlamları içerir. İngilizce'den kıyaslama yapacak olursak "cause", "neden" in karşılığı olurken; "reason", "sebe" in karşılığı olmaktadır. Neden bir şeyi meydana getiren, oluşturan koşulları açıklar; sebebe ise aklın nedenleyişi, aklın gerçekleştirilişidir. Örneğin bir trafik kazasını dikkate aldığımızda, kazanın meydana gelme şartlarını vermek (frenin patlama ihtimali, yolun durumu, teknik vb. nedenler) koşulların nedensel açıklaması olurken; kazayı yapan sürücünün olayı kendince gerekçelendirmesi, sebebi meydana getirmektedir. Bunun bilimsel alandaki yansımada ise, doğa bilimlerinde "neden" üzerinden gidilirken, sosyal bilimlerde ise daha çok "sebe" üzerinden gidilir. Çünkü insanlar maksatlı yaratıklardır ve aklın gerçekleştirme becerisine sahiptirler.

Açıklama aktında kullanılan ikinci yol ise "bir şeyin (nesne veya doğa) yöneldiği hedef nedir" sorusuna verilen cevabın karşılığıdır. "Niçin (ne için)" sorusu sorulduğunda daha çok teleolojik, yani ereksel (amaçsal) açıklamalar yapılır. Buna göre gelecek, bugünü belirler. Dinsel açıdan açıklama yapılacak olursa, ölüm sonrası ahiret inancı (yani gelecek), bugünkü hayatı belirleyendir ve bu inanca sahip insanlar ahiretteki olasılıklara göre bu dünyada davranışlarda bulunurlar. Açıklamadan başka önemli olan bir diğer bilgi aktı

ise yorumlama aktidir. Yorumlama ise anladığımız şeyi ifade etme biçimidir. Ancak anladığımızı gerçekçelendirerek dile getirmek için yorumlanır.

Bilgi aktlarını betimledikten sonra bilimsel yöntemin nasıl olması gerektiğini biraz derinleştirilim. Hedefimiz objeyi (sosyal gerçekliği) betimlemek, açıklamak ise; zihnimizi nasıl çalıştıracağız veya hangi yolu izlemeliyiz ki bunu yapabilelim. Bilim, gerçeğin doğru olarak söylenmesini gerektirir. Bir başka deyişle bilim, gerçek üzerine doğru ve tam bir biçimde söz söylemektir. Doğru olma ise bilim tarafından konu edilmiş obje (doğa, toplum, birey) ile obje üzerine bilim adamı tarafından söylenen sözlerin (betimleme ya da açıklama olabilir) çakışması demektir. Yöntem ise bu noktada objeye nereden, nasıl bakmamız gerektiğini bildirir (Çelebi, 2001: 132). Bilimsel yöntemde esas olan iki zihinsel çabanın niteliği son derece önemlidir. Bunlar, aklın izleyiş kuralları ile akıl yürütme biçimleridir.

Akl yürütme ya da uslamama, zihnin adım adım ilerleyerek belli birtakım önermelerden belli bir sonuç çıkarması, yeni bir önermeye varması olarak tanımlanmaktadır. Böylelikle bilinen önermelerden bilinmeyen önermelere varılmış olur. Suje ile obje arasındaki ilişkinin sonucu olan ürünü anlamaya yönelik bu zihinsel çabanın tarihteki var olan biçimleri ise; tümevarım, tümdengelim ve anoloji gibi akıl yürütmelerdir. Bunların hepsi de zihindeki bir sürece işaret ederler ve dolayısıyla bilimsel yöntem olarak kullanılamazlar. Bunlar, bilim insanının uyması gereken kurallarla birleştiğinde yöntemi

(metodolojik anlamda) içerebilirler. Ancak "iş"e giriştiğimiz andan itibaren kullanacağımız yöneme kılavuzluk ederler.

Aklın işleyiş kurallarından kastedilen nokta ise mantıktır. Farklı mantıkların, aklın işleyiş kurallarına getirdikleri açılımlar, bilim insanının yöneldiği nesnenin doğasına uygun bir biçimde düşünülmesini ortaya çıkarır. Aklın işleyiş mekanizmasının belirlenmesi ise biyoloji ve psikolojinin alanına girmektedir. Gerek psikolojide ve gerekse biyolojide yapılan çalışmaların bulguları, doğanın bir ürünü olarak insanın doğal evrimine koşut olarak aklın işleyişini doğa ve toplum içinde kazandığını ve bunun sonucu olarak da aklın işleyiş kurallarının, doğru ve toplumun işleyiş kurallarından ayrı düşünülemezliğini göstermiştir.

Mantık potansiyel olarak bütün insanlarda bulunur, dolayısıyla icat edilmez, keşfedilir. Mantık formlarının en ileri keşifleri Aristoteles mantığı olarak bilinen klasik mantık (ya da formel mantık) ve diyalektik mantıktır.

Klasik mantık şu üç ilkeyi kapsar: 1) Özdeşlik (A, A'dır.) 2) Çelişmezlik (bir şey hem kendisi, hem de kendisinden başkası olamaz.) 3) Üçüncü şıkkan imkansızlığı (bir şey ya A'dır, ya da A değildir).

Diyalektik mantık ise klasik mantığın özel bir halidir. Diyalektikçe göre ise 1) Zıtların bilgisi tektir. 2) Bir şey hem A, hem de A olmayan olabilir. 3) Üçüncü bir şık olabilir. Diyalektik düşünce düzleminde zihnimizde görebileceğimiz bir mantık formudur. Diyalektik üzerine daha sonra ayrıntılı olarak duracağımızdan sadece düşünce formundaki özellikleri ile sınırlı tutuyoruz.

Bu iki mantık formundan başka veya bunlarla ilişkili çeşitli formlar da vardır. Örneğin, varoluşçu Jean Paul Sartre'in diyalektikle ilgili olarak ortaya koyduğu "başkaları bizim cehennemimizdir" aforizması üçüncü bir şıkkan olabileceğini kanıtlar. Bu aforizmaya göre, başkaları olmadan yaşayamayacağımızı düşünürüz. Başkalarını hem isteriz, hem de nefret edip istemeyiz. Yalnız bir insan, karşısında insan olmasa bile, kendisine nesnelere insan yaratır.

Doğru bilgiyi elde etmeye yönelik aklın işleyiş kuralları ve akıl yürütme biçimlerinden objemize uygun olanı, yöntemin çerçevesinde sistemleştirip uyguluyoruz. Toplumsal alanı açıklarken başta da belirttiğimiz gibi, tarihsel olarak çok farklı sosyolojik yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bu yaklaşımlar bilgiyi elde ederken, bu yazımızda ifade ettiğimiz bilgi aktlarının, akıl yürütme biçimlerinin ve aklın işleyiş kurallarının farklı kullanım biçimlerine göre sosyal teoriler geliştirmişlerdir. Dolayısıyla gerçekliği bütün boyutlarıyla kavrayabilmemiz, her şeyden önce kendi yaklaşımımızda bu formları nasıl kullandığımızın farkında olmamızla ilişkilidir. İleriki yazılarımızda sosyal gerçekliği nasıl bir süreç çerçevesinde görmemiz ve bu gerçekliği nasıl bir bakış açısıyla okumamız gerektiğine değineceğiz...□

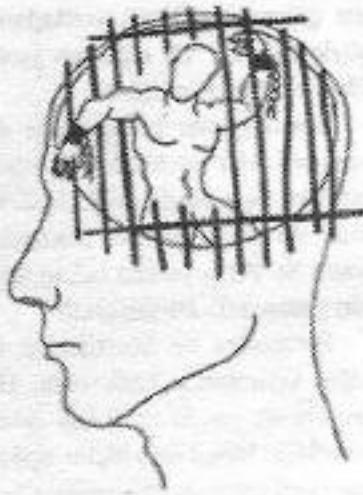
KAYNAKLAR

ÇELEBİ, N. (2001), Sosyoloji ve Metodoloji Yazıları, Ankara, Anı Yayıncılık

MENGÜŞOĞLU, T. (1997), Felsefeye Giriş, İstanbul, Remzi Kitabevi

Düşündüren-İm

Değiştiren-İm

BİR KOMÜNÜNÜN GÜNLÜĞÜ

Prosper Olivier Lissagaray, inanmış bir cumhuriyetçi ve laiklik taraftarıydı. Komün döneminde yönetici bir rol almamakla birlikte, yoğun bir biçimde çarpışmalara katıldı. Paris, Versailles'ın eline geçtikten sonra Belçika'ya sığındı ve orada, "Kanlı Hafta" çarpışmaları üzerine "Barikatlar Arkasında Mayısın Sekiz Günü" yapıtını yazdı. Londra'da sık sık bulunduğu Marx'ın teşvikiyle bu küçük kitabı "1871 Paris Komünü Tarihi" adı altında genişletti. Bu kitap Komün konusunda en önemli yapıtlardan biri olarak tanınmıştır. Aşağıda Lissagaray'ın bu kitabından 23 Mayıs günü Montmartre'in düşüşünü anlatan bölümden bir alıntı verilmiştir:

"23 Mayıs. Saat sabahın üçü. Barikatlara! Komün daha ölmedi! Sabah meltemi yorgun yüzleri canlandırıyor, taze bir umut doğuyor. Düşmanın top ateşi bütün cepheye günün doğuşunu selamlıyor sanki. Komün topçusu ise bütün gücü ile Montmartre yüksek-

liklerine kadar uzanan bir çizgi, üzerinde bu ateşe karşılık veriyor. Montmartre yükseklikleri şimdi biraz canlanmaya başladı.

Birkaç gündür hareketsiz durmuş olan Versailles'ı komutan Ladmirant, adamlarını tahkimatlara doğru sürdü, Neuilly'de St. Ouen'e kadar bütün sur kaplarına karşı saldırıya geçti. Onun sağında bulunan bir başka Versailles'ı komutan, Clinchant, Batignoles'den başlayarak barikalara saldırdı, önce Cardinet sokağını ele geçirdiler. Sonra sıra ile Noblet, Truffant'la Condamine sokakları, Clichy'nin Avenue Barse'ı. Birden St. Ouen'deki sur kapısı açıldı. Versailles'ı askerler boşaltıyordu. Bu, dünden beri dış kısımda çarpışan Montaudon tümeniydi. Prusyalılar, tarafsız bölgeyi Versailles'lara teslim etmişti. Bismarck'ın izni ile Clinchant ve Ladmirant, tepeleri iki yönden kuşatıyorlardı.

Komün savunmacılarından Malon, 17. bucakta kuşatılmak üzere iken, Montmartre'a doğru çekil-

meyi emretti. Yoldaş Dimitriyeva ve Louise Michel'in yönetiminde yardımı gelmiş olan 25 kişilik bir kadın birliği de oraya gitme emrini almıştı. Clinchant ilerlemeye devam ediyor, Clichy alanındaki barikatın önüne kadar geliyordu. Arkasında ancak elli kadar kişinin savaşabileceği bu derme çatma taş yığını için Versailles'ların St. Petersbourg Sokağı ve Chaptal kolejindeki silahlı birliklerini bir araya getirip güçlerini birleştirmeleri gerekti. Federelerin artık atacak kurşunları kalmadığından, tüfeklerini taş ve katran toprakları ile dolduruyorlardı. Barutları da tükendikten sonra Cameres sokağına çekildiler. St. Ouen caddesini ele geçiren Ladmirant, Montmartre Kilisesi'nin avlusundan, Federelerin kurduğu barikatın yanından geçerek ilerledi. Teslim olmak istemeyen yirmi kadar ulusal muhafız Versailles'lar tarafından kurşunlandı.

Daha gerilerde Epinettes takımını bir süre daha çarpışıyordu; gi-

derek direnmeleri azaldı, saat dokuzda doğru bütün Batignoles semti, düzenli ordu kuvvetlerinin eline geçmişti.

Vermorel Montmartre için cephane almaya geldiğinde, belediye henüz ordunun başarılarından haberdar değildi. Cephane arabası ileri geri dönmek üzere iken, Ferre'ye rastladı; kendine özgü o güleç sesi ile: "Görüyor musun Ferre, dedi, azınlık grubu üyeleri çarpışıyor". "Çoğunluk üyeleri görevlerini yerine getirecek" diye yanıtladı Ferre. Soylu bir biçimde ölecek olan, halka o kadar bağlı iki insanın yiğitlik yarışması!

Vermorel, cephane arabasını Montmartre'a kadar götüremedi. Versailleslılar Montmartre tepesini çevirmeye başladılar. Batignoles'u ele geçirdikten sonra, ellerini şöyle uzatsalar Montmartre'ı alabilecek. Montmartre tepeleri ölü gibiler. Bölükler teker teker sanki erimişler, kaybolmuşlar. Birkaç saat sonra düzenli ordunun saflarında görülen hazı ne idüğü belirsiz kişiler, savaşanları kaçırmaya kıskırtmış, çevreye gerçek dışı haberler yaymış, sürekli olarak askeri ve sivil makamları, ihanet ettikleri gerekçesi ile, engellemeye çalışmıştı. Kuzey yönünde sadece yüz asker vardı. Bazı barikatlar geceleyin çok gevşek bir biçimde kurulmuştu. Yalnız kadınlar büyük bir gayret içerisindeydiler.

Cluseret, adeti olduğu üzere, ortadan kaybolmuştu. Cluseret'in gönderdiği haberlere ve belediyenin verdiği bütün sözlere rağmen, La Cecilia ne takviye ne de cephane alabilmişti. Saat dokuz sıralarında tepelerdeki topların artık sesini duyamadığından, oraya gitti. Topçular yerlerinde değildiler. Batignoles'dan kaçıp saat onda gelen askerler beraberlerinde yalnızca panji getirdiler. Versailleslılar rahat-

lıkla gelebilirdi; onları karşılamak için 200 kişi bile yoktu. Gene de Mac Mahon, ancak en iyi birlikler ile saldırıya geçmeye cesaret etti. Montmartre'ın ünü ve bu cephenin gücü Versailleslıları bu denli ürkütmişti. Tam mevcutlu iki kolordu Lepic, Mercadet sokakları ve Clinguancourt yolu üzerinden buraya saldırdı. Arada bir bazı evlerden tüfeklerle ateş ediliyordu; o anda kol halinde ilerleyen birlikler durdu, ateş edilen evleri kuşattılar. Montmartre'ı kuşatan, surların üstüne yerleştirilmiş topların ateş desteğinden yararlanan bu 20 000 asker, birkaç düzine tüfektinin, yöntemsizce savunduğu mevzileri ancak üç saatte ele geçirebildi.

Saat 11'de kilisenin avlusu bütününüyle Versailleslıların elindeydi. Hemen sonra düzenli ordu birlikleri Chateau Rouge'a ulaştılar. Çevrede birkaç ufak çaplı silah sesi duyuluyordu. Kısa zamanda daha dövüşmekte direnen az sayıdaki savaşçılar ya ölmüş, ya da tek başlarına kalmaktan yılarak geri çekilmişlerdi. Versailleslılar yukarı çıkan bütün yamaç yollarından tepeleri tırmanıyorlardı. Öğleye doğru La Galette değirmenine yerleştiler, St. Pierre alanından aşağıya bucağın belediyesine doğru ilerlediler ve en ufak bir direnişle karşılaşmadan bütün 18. bucağı ele geçirdiler. Böylelikle savaştan, kavgasız, hatta umutsuz bir karşı koyma bile olmadan, alınması çok güç olan müstahkem yer, düşmana terk edilmiş oldu. Oysa kesin kararlı birkaç yüz kişi, buradan bütün Versailles ordusunu durdurup, Ulusal Meclisi bir anlaşmaya varmaya bile zorlayabilirdi.

Versailleslıların genelkurmayı Montmartre'a gelip gelmez, general Clement Thomas ve general Lecointe'un öcünü almaya girişti...

Kırk iki erkek, üç kadın, dört çocuk, Rosien sokağı 6 numaraya getirildi. Burada başları açık olarak 18 Mart günü generallerin kurşuna dizildikleri duvarın dibine diz çökmeye zorlandılar, hepsi öldürüldü. Çocuğunu kolları arasında tutan bir kadın diz çökmeyi reddetti, yoldaşlarına şöyle bağırdı: "Bu alçaklara ayakta ölebileceğimiz! gösterin".

Ertesi günler bu kıyımlar devam etti. Her tutuklu kafilesi önce bir süre kurşunlarla delik deşik olmuş duvarın önünde bekletildi, sonra St. Denis yoluna bakan tepenin yamacında kurşunlandı.

Batignoles ve Montmartre ilk yığın kıyımlarına tanık oldu. Her üniformalı ya da ayağında postal olan kişi "hukuken", hiçbir açıklama yapılmadan soruşturmasız kurşuna dizildi. Versailleslılar bu yöntemle sabahın erken saatinden beri Batignoles kavşağında, Belediye alanında, Clichy kapısında adam öldürüyorlardı. Moncean parkı 17. bucağın en fazla yeğledikleri "mez-baha" oldu. Montmartre'da tepeler, her basamağı cesetlerden oluşan Elysee ve dış bulvarlar, kıyımın merkeziydi.

Montmartre'dan iki adım öteye, daha felaketin haberi ulaşmamıştı. Blandre alanında kadın savaşçıların savunduğu barikatlar, saatlerce Clinchant'ın askerlerine karşı direndiler. Sonra Pigalle barikatına çekildiler; ancak bu barikat da saat ikide düştü. Barikatın başı Versailleslı komutanın önüne getirildi. Kimsin? diye sordu subay. "Merkez Komitesi üyesi duvarcı Leveque". Versailleslı tabancasının onun yüzüne doğru ateşledi, erler silahları ile ateş ederek adamı öldürdüler." □

**Die Pariser Kommune
1871'den**

Yayımlayan: Helmut Svoboda

ÖZGÜRLÜK ÜZERİNE

Özneler arası dilsel iletişimde önemli sorunlar çıkaran etkenlerden biri soyut kavramlardır. Kaptı, kalem, el gibi somut kavramlardan söz ettiğimizde; bunlar işaret edilebilen nesnelere olan kavramlar olduklarından, kolaylıkla zihinlerde tasarımları oluşabilir. Dolayısıyla somut kavramların anlatılmasında çok fazla sorun yaşanmaz. Buna karşın soyut kavramların gösterilebilen nesnelere yoktur, duyumsanamazlar. Adalet, sevgi, demokrasi vb. denildiğinde karşısına geçip işte budur diyebileceğimiz türden nesnelere bulamayız. Soyut kavramlar kendilerini kullananın zihnindeki tasarıma göre dile gelirler. Bu da soyut kavramların içeriğiyle ilgili belirsizliklerin ortaya çıkmasına yol açar.

Çok zaman konuşurken soyut kavramın kendi zihnimizdeki tasarımın başka kimselerin zihinlerinde de olduğunu varsayabiliriz. Ancak kavramların bilinç içerikleri farklı olunca ortaya çıkan yalnızca ses üzerinde bir anlaşmadır. Örneğin söz arasında geçen bir demokrasi kavramını bir taraf azınlığın çoğunluğa bağlı olması, öbür ta-

rafta azınlığın çoğunluk olma hakkı olarak anlıyorsa, ortada bir anlaşma yok demektir. İki taraf birbirlerini anlıyor gözüktüğü de içerikle ilgili bir özdeşlik olmadığı sürece bir anlaşma sağlanamaz. Bu durumda akla şöyle bir soru gelmesi olasıdır: Soyut kavramların belli birer nesnesi yoksa; her bilinçte kavramların içeriği değişebiliyorsa, anlaşabilmemiz nasıl mümkün? Kavramlar toplumsal bilinçte uzlaşım olarak ortaya çıkmakla birlikte her kavramın gelişimi vardır. Kavramlar doğrudan ya da dolaylı olarak üretici güçlerin evriminde ortaya çıkar. Bu yüzden bir kavramın zaman içerisinde kazandığı anlam değişir. Kavramları sağlıklı kullanabilmek tarihselliklerini gözetmekle mümkündür.

Soyut kavramların anlattığı nesnelere işaret edilememesi, kavramların içeriklerinin boşaltılması tehlikesini doğurur. Özgürlük de soyut kavramlar arasında içeriğine ilişkin en fazla bulaşıklığın yaratıldığı kavramlardan biridir. Çeşitli biçimlerde, kimi amaçlı, kimi amaçsız özgürlük kurguları yapılır.

Özgürlük Ne Demektir?

Özgürlük, istemek değildir insanın canının istediği her şeyi yapamaz. "Ben özgürüm, istediğimi yaparım" demek insanın varoluşuna karşı gelmektir. Herkes herkesten sorumludur. İnsanın doğal koşulların boyunduruğunda yaşayan bir canlıyken, insanlaşması sorumluluk, iş gücünü toplumsal olarak üst düzeyde örgütlemesiyle gerçekleşmiştir. Tarih boyunca her dönem, insan bir başkasıyla girdiği sosyal, ekonomik, kültürel ilişki yoluyla uygarlıklar yaratmıştır. Bütün bunlar olmuşken insan için özgürlük bir gelişmiş yaşamak olamaz.

Egemen sınıflar, bilinçli olarak özgürlüğü davranış serbestliği olarak tanımlar. Bugün liberal ağızlarından kime sorsanız özgürlüğü "Herhangi bir kısıt altında olmaksızın düşünme veya davranma" olarak belirler ancak düşünmenin oluşum koşullarına inmek sizin bu sav temelsiz kalır. Sistem sana kavramlarını verir, düşüncenin sınırlarını koyar, bu belirlenmiş koşullar altında sen istediğini düşünür istediğini yapabilirsin.

Buna kimse karışmaz. Değişik toplumsal kesimlerden herkes için özgürlük yanılması yaratacak bir palavra uydurulur. Kimisi markalı kot pantolonu giydiği için özgürdür, kimisi hafta sonları dağda bayırda dolaştığı için özgürdür, kimisi bir şeyi protesto etmek için çıplak soyunduğu için özgürdür... Durumundan rahatsız mısın seç istediğini!

Kendi aklıyla düşünmeyen insan özgür olamaz. Bugün dünyaya yayılmış eşitsiz bir sömürü varsa, bunun varlık nedenlerinden biri egemen sınıfların zora dayanmasıdır. Ancak bu zor tekli bir yapıda değildir. Bir yanı doğrudan ilerici hareketlere şiddet uygulayan bir yapıdayken diğer yanı etkilerini dolaylı gösterir. Dolaylı zor ise, ilerici düşüncenin önü kesilmesi, egemen ideolojinin yeniden üretimi için çeşitli biçimlerde her türlü gerici yaygınlaştırma çabasıdır. Eğitim başta olmak üzere tüm alanlarda insanın kendi aklını kullanabilmesi engellenir. Aklını kullanmayan insan başkasının aklıyla yaşar. İnsanın yaratıcılığı da kendi aklını kullanabilmesine bağlıdır. Bilimsel olarak her insanda varlığı kanıtlanmış yaratıcılık yetisi ortadan kaldırılırsa, ancak o zaman insan silikleşir, yaşadığı koşulların tutsağı olur.

Özgürlük Nasıl Mümkün?

Engels, Hegel'i zorunluluk ile özgürlük arasındaki ilişkiyi doğru koyan ilk kişi olarak belirler. Hegel'in "Özgürlük zorunluluğun kavranmasıdır" ifadesini çok önemser. Buradan kendi özgürlük düşüncesini temellendirir. Özgürlük doğa yasalarının bilgisinde ve yasaları sistemli bir biçimde belirli amaçlara doğru yönelme olanağında çıkar. Özgürlük zorun-

luluğun, zorunlulukta dinamiklerin kavranması ve belli amaçlara doğru yönlendirilmesidir. Konunun gerçekliğini kavrayarak karar vermedir. Ne yalnızca düşünme ne de yalnızca eylemdir. Bilinçli eylemdir.

Her ne olursa olsun ister bir durumdan, ister bir olaydan, ya da bir süreçten söz ettiğimizde karşılıklı ilişkilerin olduğu bir alana gireriz. Bu karşılıklı ilişkiler karmaşık bütünsellik içinde bulunur. Bir insanın bu karmaşık bütünsellikte belirli bir sorunun çözümüne yönelik, isteğine bağlı görünen onlarca farklı yargısı, bu yargıya göre de onlarca farklı eyleme biçimi olabilir. Bunların her birini yaparken insan özgür olmaz; ancak içeriği zorunlulukça belirlenen eyleme biçimi özgürleştiricidir.

Gerçeklik ile onun görünüşü arasında bir özdeşlik bulunmaz. Özdeşlik bulunsaydı her hangi bir nesne doğrudan bilinebilirdi. İnsan gerçekliği ancak aşama aşama çözümleyerek bilebilir. (Madde'nin sonsuz akışkanlığı düşünülürse tüm gerçeklik hiçbir zaman tam olarak bilinemez) İnsani birikimin tarihselliği bize bunu öğretir. Gerçeklikte ortaya çıkan bir sorunun çözümüne yönelik özgürleştirici bir eylemde bulunmak için, sorunu oluşturan parçaların bilgisini edinmek; zorunluluğu kavramak gerekir. Bilginin olmadığı, bir başka deyişle zorunluluğun kavranmadığı belirsizlik durumunda, kişi kendisinin yönlendirmesi gereken durumun yönlendirmesi altına girer.

Uygarlık tarihi, insanın özgürlüğe doğru attığı adımların tarihidir. Sürtünme ile ateş elde edilmesi, insan ilk kez doğal olanaklardan biri üzerinde denetim sağlmasını, böylelikle doğadaki zo-

runlulukların üstesinden gelmesini sağlamıştır. Buhar gücü ise sınıf ayrılıklarının olmadığı ve bireyin yaşamı için üretici güçlerin gelişmişliği açısından hiçbir kaygının bulunmadığı bir toplum durumunu sağlayan bir sıçramadır. Üstelik insanlık bugünkü gelişmişlik düzeyiyle sanayi devrimin olanaklı kaldığı eşitli topluma çok daha yaklaşmıştır. Bu yüzden Engels bütün insanlık tarihi "mekanik hareketin ısıya dönüşümü gibi pratik bir buluştan, ısıyı mekanik harekete dönüşümü buluşuna kadar geçen dönemin tarihi" olarak karakterize eder.

İnsan özgür olması gereken bir çağda özgür değil, özgürlük yanılması altındadır. Özgürlük insanın yetkinleşme, çevresindeki çelişkileri kavrama, çözme bilincidir.

Özgürlük Engellenebilir mi?

Özgürlüğün ikili bir boyutu görülür. Biri düşünsel, diğeri de bedensel: İnsan fiziksel doğasında nedensel ilişkilerle sınırlanmış durumda. Bedensel varlığıyla insan doğaya, fizik yasalarına bağlı bir varlık. Bu açıdan bakıldığında insanı diğer canlılardan ayıran bir taraf yok. Ancak insanı diğer tüm canlılardan farklılaştıran bilinci, insanı doğanın bağlayıcı koşullarının dışına çıkarır. Bu sayede insan içinde bulunduğu koşulları değiştirip, dönüştürebileceği iradeyi ortaya koyabilir. Öyleyse insanı asıl özgür kılan bilincidir. Bilinci özgür olduğu ölçüde kendisi de özgürdür. Bedeni tutsak alınsa da özgürdür.

Zorunluluğu kavrayarak ortaya konmuş düşünce maddi güce dönüşüp gerçekliğe müdahale eder. İnsanın ilerleyişi tarih boyunca durmaksızın sürmüştür, insan er ya da geç, boyunduruklarından kurtulup özgür olacaktır! ☐

ANTONIO GRAMSCI

"Gerçek her zaman devrimcidir."

A. Gramsci

"Bu akıldın fikirler üretmesine engel olmamızdır." Mussolini

Gramsci "organik aydın" derken praksis felsefesi ile donanmış, yani eylem içinde kuramı bulan ve eylemden kuramsal sonuçlar çıkartarak kendini toplumsal hareketten soğutlamayan aydınları kastediyordu.

Gramsci Marksist kuramlarla ilgilenen önemli bir entelektüel idi, ancak aynı zamanda bir lider ve politikacıydı; dolayısıyla eylemin hem de düşüncenin savaş alanında mücadeleyi etti. Marksist kurama yaptığı katkıları Komünist Partinin lideri konumundayken elde ettiği tecrübelerle dayandırmıştır. Gramsci'nin bir aydın olduğu kadar bir lider olduğunu kavramak, onun düşüncesini anlayabilmek için elzemdir. Yine de yazımızda amacımız Antonio Gramsci'nin Marksist kuramlarını incelemek değildir. Bunu baştan söyleme gereği duyuyoruz, çünkü Gramsci'nin kuramsal argümanlarının değerlendirilmesini ileri bir sayıya, daha derinlemesine olmak üzere, bırakıyoruz.

Antonio Gramsci 22 Ocak 1891'de Sardunya'da Cagliari şehrinde doğdu. Francesco Gramsci ve Giuseppina Marcias'ın yedi ço-

cuğundan dördüncüsü idi. En büyük ağabeyi Gennaro'nun erken yaşlarda sosyalizm ile tanışması Antonio'nun siyasi gelişimine katkıda bulunmuş ve onun da siyasetle ilgilenmesini sağlamıştır. Gramsci ilkokula başlarken babasının yolsuzluk nedeniyle beş seneliğine hapse atılması ailenin iktisadi durumunu kötüleştirmişti. 11 yaşında ilkokulu bitiren Gramsci, zor durumdaki ailesine katkı sağlamak için iki sene boyunca Ghilarza'da bir vergi dairesinde çalıştı. Bu sırada okula da devam eden Gramsci derslerden aldığı notlarla başarılı bir öğrenci olduğunu da kanıtlamıştı.

Ortaokula Dettori Lisesi'nde başlayan Gramsci, ailesinin yaşadığı evden ayrılıp, büyük ağabeyi Gennaro ile lisenin yakınlarındaki bir pansiyonda tutulan odada kalmaya başlar. Burada ağabeyinin siyasi ilişkileri sayesinde işçi sınıfı-

nın örgütlenmiş kısmıyla, sosyalist ve muhalif aktivistlerle tanışma fırsatı buldu. Fakat bu yıllar aynı zamanda yoksunluk içinde geçirilen yıllardı, Antonio babasından çok az mali destek alabiliyordu ve ailesine yazdığı mektuplarda babasının umursamazlığına sitem ediyordu. Bu süreçte sağlığı bozulmaya başladı ve ileride kendisine musallat olacak olan sinirsel hastalığın belirtileri ortaya çıkmaya başladı.

1911 yılı genç Gramsci'nin yaşamı için önemli bir yıldır. Cagliari Lisesi'nden mezun olduktan sonra, Turin Üniversitesi'nde burslu okumak için başvurdu ve bu başvurusu kabul edildi. İlginçtir ki bu bursu kazanmak için başvuranlar arasında ileride İtalya Komünist Partisi (İKP) genel sekreteri olan Palmiro Togliatti ve partide önemli görevler üstlenecek birçok genç de vardı. Üniversitede Angelo Tasca ve arkadaşlarıyla tanışan Antonio, 1921 yılındaki bölünmeye kadar İtalya Sosyalist Partisinde (İSP) ardından da İKP'de bu arkadaşlarıyla omuz omuza mücadeleyle devam etti.

Üniversitede yetersiz beslenmesine, sağlıksız yerlerde yaşamasına ve sürekli sınırlarını yıpratmasına rağmen; Antonio felsefe, dilbilim ve sosyal bilimler üzerine birçok ders aldı. Antonio o dönemde dilbilim alanında akademik uzmanlaşmayı düşünüyordu.

1915 yılında akademide parlak bir geleceği olmasına rağmen, İSP'nin faal bir üyesi oldu ve gazeteciliğe başladı. O dönem İtalya'nın en korkulan eleştiricisi olarak kısa sürede sivrildi. Avanti! Gazetesi'nde yazdığı köşe yazıları ve tiyatro eleştirileri geniş ke-

simlerce okunuyor ve okuyucuları etkiliyordu. İşçilerin ideolojik eğitim aldıkları toplantılarda sıkça konuşmalara giden Gramsci, konularını geniş bir yelpazeden seçiyordu: Marx'ın yapıtları, Paris Komünü, Fransız ve İtalyan ulusal devrimleri, edebi eserler vb. Tam bu sıralarda İtalya, Birinci Emperyalist Paylaşım Savaşı'na katıldı. Gramsci ulusal coşkunun şovenist bir yöne çekilmesinden-

se, devrimci bir harekete dönüşmesi için Parti içinde çalışmalarına hız verdi. Gene bu yıllarda, özellikle 1917 ve 1918 yıllarında, siyasi ve iktisadi eylemlerin kültürel alanla bağlantısının gerekliliğini görmeye başlayan Gramsci, Turin'de proleter kültür birliğinin kurulması için çalışmalara girişti.

1917 Ekim Devriminin ardından Gramsci Rusya'daki yeni sisteme odaklandı. Bolşevizme çeşitli eleştiriler getirse de temelde devrimi coşkuyla selamladı.

1919 baharında Angelo Tasca, Umberto Terracini ve Togliatti ile

beraber L'Ordine Nuovo (Yeni Düzen) adındaki haftalık sosyalist kültür dergisini çıkarmaya başladı. Beş yıl boyunca İtalya'daki devrimci sol üzerinde büyük etkiler yaratan dergi Avrupa, SSCB ve ABD'deki devrimci oluşumlara politik katkı sundu ve daha çok bu bölgelere yoğunlaştı.

Gramsci bundan sonraki birkaç yılını Fabrika Konseylerinin geliştirilmesine ve militan gazeteciliğe adanmıştı. Bu faaliyetlerinden kazandığı deneyim ve bilinçle İSP'nin Livorno Kongresi'nde, komünist azınlıkla beraber partiden ayrıldı ve İKP'nin kuruluşuna önyak oldu. İKP'nin merkez komitesinde yer almasına rağmen devam eden birkaç yıl içinde liderliğe soyunmadı. Bu sırada İtalya'da yükselmeye başlayan faşizme karşı ilk uyarıları yapanlardan biri oldu. İtalyan sosyalist hareketinin ve hatta burjuva demokrasisinin bile, Mussolini'nin yükselişiyle tehlikeye gireceğini, faşizme karşı sosyalistlerin ve demokratların bir araya gelmesini savundu.

Gramsci'nin "Ateş ve Demir" yılları dediği 1921 ve 1926 yılları arasında, Gramsci'nin hayatı hareketlendi ve bu yıllar onun için üretici geçti. Mayıs 1922-Ekim 1923 tarihleri arasında Enternasyonal'ın İtalyan delegesi olarak Moskova'da yaşadı. 1924 yılında İKP'nin genel sekreterliği görevine geldi. Kişisel hayatı da aynı derecede hareketlendi. Rusya Komünist Partisi üyesi ve keman sanatçısı olan Julka Schucht ile Moskova'da bulunduğu sırada tanıştı ve evlendi. Bu evlilikten iki çocukları oldu.

8 Ekim 1926 tarihinde Gramsci Roma'da tutuklandı ve faşistle-

rin ağırlıkta bulunduğu İtalyan yasa organlarından geçirilen "İstisnai Yasalar" nedeniyle, Regina'daki Coeli Hapishanesi'nde tek kişilik özel bir koğuşa gönderildi. Duruşmalar sonucunda 1928 yılında diğer İtalyan Komünist liderlerle beraber 20 yıllık bir hapis cezasına reva görüldü. 1928-1933 yılları arasında Bari'deki Turi Hapishanesi'ndeki kötü koşullar sağlık durumunu iyice kötüleştirdi. Gramsci hapisteyken parti ile ilişkisini çok zor şartlar altında da olsa sürdürdü ve faşizm ile mücadelede elinden gelen katkıyı sunmaya devam etti. 1933 yılından ölüm tarihi olan 27 Nisan 1937'e kadar çeşitli hastanelerde hapis cezasını çekmeye devam etti.

Gramsci'nin entelektüel ürünleri İkinci Emperyalist Paylaşım Savaşından yıllar sonra ortaya çıktı. İKP, Gramsci'nin hapis hanesindeki not defterlerinden dağınık bölümleri ve hapis hanesinden yazdığı 500 kadar mektubu yayınladı. 1950'ler boyunca artan bir sıklık ve yoğunlukla hapis hane defterleri sol çevrelerin ilgisini çekti. Avrupa'daki sol çevrelerin ötesinde, Gramsci'nin yazdıkları Asya ve Latin Amerika'da da yankı buldu. Gramsci'nin terminolojisi de Marksist terminolojiye önemli katkılar sundu. Özellikle Gramsci'nin gelişmiş kapitalist emperyalist toplumların analizinde merkezi bir yere oturttuğu "hegemonya" kavramı, üst yapı üzerine geliştirilen kuramlara yeni açılımlar sundu. Ayrıca -bazıları ilk olarak Gramsci tarafından ortaya sürülmemiş olsa da "organik entelektüel", "popüler ulusal" ve "tarihsel blok" kavramları da Gramsci'nin kullandığı biçimlerle Marksist kuramda önemli yerler edindi.

Gramsci'nin temel sorularından biri kapitalistleşmiş toplumlarda üst yapı- alt yapı ilişkisindeki ha-

yati noktaları bulmaktır. Gramsci ekonomik determinizme (belirlemlilik) karşı çıkarken, bilimsel gerçeklerden de kopmak istemiyordu. Aşırı iradecilik ile determinizm arasında gerçekçi analizlere ulaşmaya çalışan Gramsci, Avrupa toplumlarındaki tarihsel dönüşümde sivil toplumun rolüne yoğunlaştı. Egemen sınıfın iktidarını koru-

Gramsci, burjuvazinin önderliğindeki hegemonyaya karşı proleteryanın önderliğindeki bir hegemonyayı savundu.

Gramsci işçi sınıfının bu hegemonyayı kurabilmesi için diğer grupların ve sosyal güçlerin çıkarlarını hesaba katıp, bunları kendi çıkarlarıyla birleştirmenin yollarını araması gerektiğini ortaya koymuştur.

yabilmek ve yeniden üretebilmek için "tarihsel bloklar"a ihtiyacı olduğunu öne süren Gramsci, burjuvazinin önderliğindeki hegemonyaya karşı proleteryanın önderliğindeki bir hegemonyayı savundu. Gramsci işçi sınıfının bu hegemonyayı kurabilmesi için diğer grupların ve sosyal güçlerin çıkarlarını hesaba katıp, bunları kendi çıkarlarıyla birleştirmenin yollarını araması gerektiğini ortaya koymuştur. Üst yapıda gerçekleştirilecek bilhassa "kültürel mücadelelerin" Gramsci'nin devrim stratejisinde önemli bir yeri vardır. Gramsci'yi şöyle de tanımlamak mümkündür. Gramsci'nin görüşleri "determi-

nist" olmaktan çok "diyalektik"ti, kültür ve ideolojinin alt yapıdan görece bağımsızlığını ve önemini öne çıkaran bir kuram inşa etmeyi denemişti. Günümüzde Gramsci'nin bu yaklaşımı olumlu-olumsuz eleştiriler almaya devam etmektedir.

Gramsci "organik aydın" derken praksis felsefesi ile donanmış, yani eylem içinde kuramı bulan ve eylemden kuramsal sonuçlar çıkartarak kendini toplumsal hareketten soyutlamayan aydınları kastediyordu. Tarihte değişik aydın grupları topluma şekil veren ideolojileri yaratmışlar ve bu ideolojiler de değişik aydın gruplarını ortaya çıkartmıştır. Gramsci'ye göre eğer işçi sınıfı hegemonyasını kuracaksa yeni bir ideolojiyi yaratıp sürdüreceği olan kendi aydınlarını da yaratmak zorundadır. Ve bu aydınlar işçi sınıfına dışarıdan ya da üstten dayatılmamalı, tersine işçi sınıfının içinden çıkmalıdır.

Gramsci'nin önemi nerededir? Onu nasıl değerlendirmek gerekir? Kuşkusuz teorik argümanlarında tartışmaya açık noktalar vardır. Gramsci'nin kendisinin de belirttiği gibi kuramları daha çok batıdaki kapitalizmin özgün koşullarını açıklama amaçlıdır. Gramsci'nin sivil toplum üzerine yazdıkları, günümüzdeki reformist politikaları meşrulaştırmak için kullanılmaktadır. Yine de bu eğilim, onun kuramsal katkısının değerini azaltmaz. Reformist politikalara yol açan yönleri devrimci kuram ile aşmak yerine, Gramsci'nin katkısını yok saymak; her şeyden önce hayatını devrimci pratiğe adanmış bu devrimciye haksızlık olur. Daha da önemlisi onun teorisinden ve pratiğinden derinden etkilenmiş aydınları kazanmak yerine, onları yabancılaştırmak devrimci hareketin bir ayağını aksak bırakacaktır. □

ÇAĞRI

Uzun bir sürecin ve yoğun bir kolektif emeğin ürünü, halk gençliğinin sesi, yeni ve güçlü bir mevzisi olarak ortaya çıkan Demokratik Gençlik Hareketi, Özgür Düşün okur-yazarlarıyla birlikte halk gençliğine ulaşmak için araçlar yaratma gerekliliğinden hareketle, İstanbul'da merkezi bir dernek kurma çalışmalarına başlamıştır. Hepimizin bildiği gibi kurulacak dernek maddi ve manevi olarak gücünü esasta halktan ve halk gençliğinden alacaktır. Dernek kurma fikrinin daha doğrusu gerekliliğinin yaşam bulması için, Demokratik Gençlik Hareketi ve Özgür Düşün Kolektifi olarak bir "Bağış Kampanyası" başlatmış bulunmaktayız. Dernek faaliyetinin dolayısıyla DGH'nin gelişimi ve güçlenmesi hepimizin önünde önemli bir sorumluluk olarak durmaktadır. Tüm aktivistlerimizin, okur-yazarlarımızın, aydın ve sanatçılarımızın, ilerici-devrimci dostlarımızın maddi ve manevi desteğine gereksinim duymaktayız. Maddi destek yalnız parasal değil; bilgisayar, donanım, büro malzemesi vb. şekillerde de olabilir. Görüş, öneri ve maddi yardımlarınızı aracısız veya Kardelen Yayıncılık büroları aracılığıyla (Nakit bağışlar için: Ümit Sisliğin, Yapı Kredi İstanbul Şehzadebaşı Şb. No:0026582) ulaştırabilirsiniz. Bu konuya duyarlılık göstermeniz bir anlamda halk gençliğinin yeni insan ve özgür dünya mücadelesine destek vermeniz, ortak olmanız demektir.

DEMOKRATİK GENÇLİK HAREKETİ - ÖZGÜR DÜŞÜN KOLEKTİFİ

Demokratik Gençlik Hareketi saflarında alanlara!

Emperyalizm ile dünya halkları arasındaki çelişki bugün de dünyada baş çelişkidir. Hatta emperyalistler ile dünyanın-doğal çevremizin fiziksel varlığı arasında da uzlaşmaz bir karşıtlık vardır. Küresel ısınma ve kirlilik ile doğayı tahrip etmekte, emperyalist sömürü sürmekte, işgaller ve müdahaleler birbirini izlemektedir. Komşumuz Irak sömürge konumuna düşürülmüş, iç karışıklıklara itilmiştir. Geçen seneden daha yakıcı bir emperyalizm karşıtlığı bu seneki 1 Mayıs için gündemdedir. Her şeyin ötesinde NATO'nun 28-29 Haziran tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilecek toplantıları öncesinde emperyalizm ve onun terör örgütü NATO'ya karşıtlığımızı haykırmak açısından 1 Mayıs belirleyici önemdedir.

Emperyalistler doğayı katlediyor, savaşlar çıkarıyor, dünya halklarını sömürüyorlar. Emperyalizm geriletilmediği-yenilmediği sürece, değil torunlarımıza, çocuklarımıza yaşanacak bir dünya bırakmak kendi varlığımız tehdit altında olacaktır. Geleceğimiz için, 1 Mayıs'ta alanlarda olmalı, dünya halklarının ve ülkemiz halkının yükselteceği emperyalizm karşıtı haykırışa biz de bir katılmalıyız. Emperyalist terör örgütü NATO'nun ülkemizde toplantı yapmaları planlanan generallerine-yöneticilerine göz dağı, dostumuz dünya halklarına umut vermeliyiz.

Kimse bizim için mücadele edip, emperyalizmi yenip, bize ve çocuklarımıza güzel bir gelecek armağan edemez. Ne kazanacaksak kendimiz-kendi mücadelemizle kazanacağız.

Tüm emperyalizm-feodalizm ve faşizm karşıtlarını, işçi, öğrenci ve köylü tüm halk gençliğini 1 Mayıs 2004 Cumartesi günü, Demokratik Gençlik Hareketi saflarında alanlara çağırıyoruz.

Ömer Leventoğlu

SOĞUK CAM

Öyküler

ÇIKIYORI!

"Haa, evet, kor ateşleri gibi için için yanacak bu öyküler demiştim ya, işte öyle yanacağım ben de... bir alev tutuşacak önce soğuk bedenimin derinliklerinde, dielenin sularına sığınacağım... ülkemin ırmakları boyumu aşacak o zaman... bir mağara olacağım misal: kuytu, şefkatli, babacan bir mağara... kol kanat gereceğim gençlere... sonra ılık bahar günlerinde yemyeşil bir ova... yağmuru yemiş, usul usul sindiriyor olacağım mevsimleri... ve karanlık bastığında, müfrezeler sardığında dört bir koldan, işte o zaman, 'teslim ol! ihtarına silahla karşılık verilmesi üzerine, açılan ateş sonucu ölü ele geçirileceğim...' bültenler böyle söyleyecek hikayelerimde, beni böyle anlatacaklar... edebiyatın alanına girmeyecek ama bu kısımlar... edebiyatçılar, o akşam, evlerindeki bu haber saatini buluşturmayacaklar metinlerine..."

SOĞUK CAM/KARDELEN YAYIMCILIK

İNATLA İNSANDAN YANA MİZAH ÜRETENLERİN MİZAH İNAT'I-2 ÇIKIYOR...

YAZILARIYLA

Ali MERT/Leman Solu Diye Bir Şey (Eleştiri), Aşkın AYRANCIOĞLU/AYHAN KIRAZ İle Söyleşi, Aşkın AYRANCIOĞLU/KAMİL YAVUZ İLE Söyleşi, Celal ÜNAL/CAN ÇIKAR HUY ÇIKMAZ (Şiir), Cezmi ANCİL/ÇÖKELEK ENTOŞ (Öykü), Hamdi ÖZYURT/KADER-KISMET MESELESİ (Öykü), İNATCI/KÖPRÜLER, Kadir (AKKARA) YARDIMCI/ONUR YANIK (Söyleşi), Kenan İNANOĞLU/BİR VARMIŞ BİR YOKMUŞ (Karagöz-Oyun), Kenan SINANOĞLU/AT AT TUT (Şiir), Murat PAKTEN/CAMİLİ ŞEHRİN RUTUBET KOKAN SERSERİSİ (Öykü), Muzaffer ORUÇOĞLU/İKİ ANI (Anı), Nihat ATEŞ/KAPATTIYORUZ AAABI (Deneme), Özlem YÜCESAN/OYUNCAK TABANCALAR (Öykü), Özlem YÜCESAN/ARINMA (Eleştiri), Sabahattin KURTOĞLU/SAKSIDA KIRMIZI KARANFİL (Öykü), Sevim ÇOBAN A/ İKİNCİ TARİH (Şiir), Seyit SAATÇİ/ NEME LAZIM, LAZIM OLUR (Öykü), Tayfun İŞILDAR/ BALBAL TAŞINA YAZILAN (Şiir), Temel DEMİRER/DÜNYA VE TÜRKİYE HAL(LER)İNDE MİZAH (İLE HİCV) (İnceleme)

ÇİZGİLERİYLE

Abdülkadir USLU, Ahmet Ümit AKKOCA, Ali MIRAYI (İRAN), Altan ÖZESKİCİ, ARES (Aristides E. Hernandez GUERRERO) (KÜBA), Aşkın AYRANCIOĞLU, Ayhan KIRAZ, Behiç Yalçın AYRANCIOĞLU, Cem KOÇ, Cemal ODABAŞI, Deniz DOKGÖZ, Ebru ALTAY, Ebru BERBER, Elif TEKE, Eray ÖZBEK, E. Yaşar BABALIK, Feriye ÇEKİÇOĞLU, Hamdi ÖZYURT, Hayati BOYACIOĞLU, İssam HASSAN (SURIYE), İsmail KAR,

İsmail M. EFFAT (MISIR), Javad ALIZADEH (İRAN), Kadir (AKKARA) YARDIMCI, Kamil YAVUZ, Mehmet BOĞATEKİN, Miroslav GERENCER (HIRVATİSTAN), Murat İLHAN, Mustafa YILDIZ, Osman Yavuz İNAL, Peter NIEUWENDIJK (HOLLANDA), Sadegh BAGHERİ (İRAN), Semih BALCI, Seyit SAATÇİ, Şükri DEMİRTAŞ, Vladimir KAZANEVSKY (UKRAYNA), Zeynep GARGI

İNAT-2(YERYÜZÜ MİZAHI)/TOHUM YAYINCILIK

ÇİZ-DÜŞÜN?

cemal odabaşraşkin ayrancıoğlu

